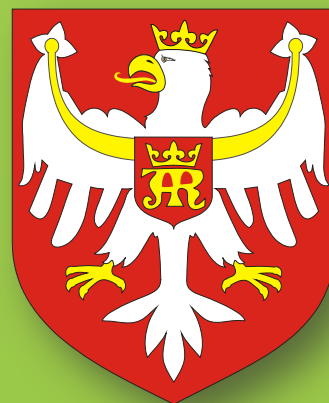

Załącznik
do Uchwały Nr XXI/138/2016
Rady Powiatu w Jasle
z dnia 28 stycznia 2016 r.

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU JASIELSKIEGO 2016-2022

JASŁO

Styczeń 2016

WSTĘP

Powiat jasielski od kilku już lat intensywnie wykorzystuje możliwości rozwojowe jakie dało wstąpienie Polski do struktur Unii Europejskiej. Kolejne kilka lat będzie dla powiatu bardzo ważne, z uwagi na ostatni okres programowania Funduszy Europejskich, w którym przewidziano dla Polski 82,5mld € na rozwój społeczno-gospodarczy.

Strategia Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022 została opracowana, aby określić cele rozwojowe powiatu, uwzględniając przy tym różnorakie uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. Opracowując *Strategię* starano się uwzględnić zmiany jakie zaszły w ostatnich latach w powiecie, oraz zmiany w dokumentach programowych na poziomie krajowym i regionalnym, jak również kierunki rozwoju określone w niedużo wcześniej opracowanych dokumentach programowych dla powiatu jasielskiego oraz regionu w którym leży.

Strategia rozwoju ma ułatwiać kadrom zarządzającym podmiotami publicznymi i sektora prywatnego w powiecie podejmowanie decyzji i wybieranie do realizacji działań realizujących przyjęte cele. Zawsze bowiem pojawia się konieczność wyboru pomiędzy wykorzystaniem posiadanych zasobów, w celu stymulowania rozwoju, a wykorzystaniem ich do realizacji innych funkcji powiatu. Ma więc stanowić podstawę do efektywnego wykorzystania zasobów powiatu dla realizacji wizji jego rozwoju.

Spis treści

	WSTĘP	3
I.	METODOLOGIA PRAC NAD STRATEGIĄ.....	6
II.	DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA POWIATU.....	10
1.	Podstawy funkcjonowania powiatu	10
2.	Podział administracyjny i charakterystyka gmin	10
3.	Ogólna charakterystyka i historia powiatu	17
4.	Ludność powiatu	18
5.	Struktura bezrobocia.....	22
6.	Gospodarka powiatu	27
7.	Usługi publiczne	36
8.	Potencjał i spójność powiatu.....	47
9.	Ochrona środowiska.....	55
III.	BILANS STRATEGICZNY POWIATU JASIELSKIEGO	61
1.	Analiza SWOT	61
2.	Hierarchizacja problemów powiatu jasielskiego.....	71
IV.	MISJA I WIZJA ROZWOJU POWIATU.....	72
V.	POLA STRATEGICZNE ROZWOJU POWIATU	72
VI.	CELE I ZADANIA W POSZCZEGÓLNYCH POLACH STRATEGICZNYCH	78
1.	Priorytety ogólne, cele i kierunki działań oraz najważniejsze zadania.....	78
2.	Proponowane źródła finansowania zadań	87
VII.	MONITORING I OCENA REALIZACJI STRATEGII.....	89
1.	Harmonogram monitorowania	90
2.	Rezultaty podejmowanych działań i wskaźniki ich realizacji.....	90
VIII.	ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI STRATEGIAMI I DOKUMENTAMI	98
IX.	ZAŁĄCZNIKI	99

I. METODOLOGIA PRAC NAD STRATEGIĄ

Strategia Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022 została przygotowana przez Zespół ds. opracowania strategii powołany przez Starostę Jasielskiego. W czasie przygotowania *Strategii* wzięto pod uwagę opinie mieszkańców powiatu. Informacje do *Strategii* zbierano od czerwca 2015 roku do października 2015 roku. W pracach zastosowano klasyczną metodologię planowania strategicznego, polegającą na diagnozowaniu stanu obecnego i przewidywaniu stanu przyszłego oraz projektowaniu działań służących wprowadzaniu koniecznych zmian.

RYSUNEK 1 . ETAPY PRZYGOTOWANIA STRATEGII

Dokument *Strategii* ma wspomagać działania Rady Powiatu w Jaśle i Zarządu Powiatu w Jaśle, oraz mobilizować całą społeczność powiatu do podejmowania wysiłków dla realizacji założonych celów. Dokument powinien być promowany i znany wśród pracowników Starostwa Powiatowego w Jaśle i powiatowych jednostek organizacyjnych, innych działających na terenie powiatu instytucji oraz mieszkańców powiatu.

Analiza dokumentów

Analizy sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu dokonano biorąc pod uwagę istniejące dokumenty o charakterze strategicznym różnego poziomu, dokumenty opisujące programy związane z funduszami pomocowymi oraz sprawozdania i oceny stopnia realizacji zadań strategicznych w poprzednich latach.

Głównymi dokumentami, uwzględnionymi podczas prac nad *Strategią* były:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020.
- Strategia Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2020”.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.
- Strategia Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2007-2015.
- Obszary Funkcjonalne w Województwie Podkarpackim.
- Zintegrowana Strategia Świadczenia Usług Publicznych dla jasielskiego obszaru funkcjonalnego na lata 2014-2020.
- Dokumentacja projektu „Dla spójności i dostępności – analiza możliwości rozwojowych obszaru krośnieńsko-jasielskiego”, w tym m.in.:
 - a. Strategia Beskidu Niskiego z elementami rozwoju rynku pracy oraz dywersyfikacji aktywności gospodarczej dla funkcjonalnego obszaru krośnieńsko-jasielskiego.
 - b. Analiza dla funkcjonalnego obszaru krośnieńsko-jasielskiego.
 - c. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla powiatu jasielskiego.

Wspierano się również dokumentami strategicznymi gmin powiatu jasielskiego (strategiami lub planami rozwoju lokalnego), Lokalnych Grup Działania działających na terenie powiatu czy też dokumentami sąsiednich jednostek samorządu lokalnego, zwłaszcza powiatów przyległych.

Szczególnie ważne były trzy dokumenty strategiczne.

Pierwszy to *Strategia Rozwoju Województwa- Podkarpackie 2020*, która uległa w ostatnich 3 latach znaczącym zmianom i konieczne było dostosowanie się do tych zmian w Strategii powiatu. Zmieniono układ diagnozy powiatu oraz grupowanie celów do realizacji. Zgrupowano główne sfery aktywności: gospodarczą, usług publicznych, spójności powiatowej i wykorzystania zasobów środowiska.

Drugi to *Zintegrowana Strategia Świadczenia Usług Publicznych dla jasielskiego obszaru funkcjonalnego na lata 2014-2020*, opracowana w latach 2013-2014, dużym wysiłkiem lokalnej społeczności całego powiatu, zawierająca szczegółowe diagnozy wielu obszarów problemowych powiatu oraz dokładny plan działań zmierzających do usunięcia lub zmniejszenia występujących problemów. W *Strategii* powiatu oparto się na tym dokumencie, szczególnie w zakresie sfery usług publicznych i spójności powiatu.

Trzeci to *Strategia Beskidu Niskiego z elementami rozwoju rynku pracy oraz dywersyfikacji aktywności gospodarczej dla funkcjonalnego obszaru krośnieńsko-jasielskiego*, pokazująca sposoby współpracy regionalnej i rozwoju potencjału powiatów Beskidu Niskiego. *Strategia* powiatu realizuje założone tam cele związane z rozwojem współpracy.

Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne zostały przeprowadzone za pośrednictwem spotkań z mieszkańcami powiatu, radnymi powiatu i pracownikami Starostwa oraz za pomocą ankiet konsultacyjnych umieszczonych na stronie internetowej powiatu. Spośród pracowników Starostwa Powiatowego w Jaśle utworzony został Zespół ds. opracowania strategii.

Podstawowym zadaniem zespołu było:

- przeprowadzenie diagnozy sytuacji powiatu,
- wskazanie najważniejszych problemów na jakie napotyka rozwój powiatu,
- określenie celów i priorytetów strategicznych,
- określenie sposobów monitorowania realizacji strategii.

Konsultacje społeczne z mieszkańcami zostały przeprowadzone w okresie od czerwca do października 2015 r. Odbyły się trzy spotkania konsultacyjne z mieszkańcami i lokalnymi liderami społecznymi z terenu powiatu: 10 lipca, 17 września i 22 grudnia 2015 r., oraz spotkania z Zespołem ds. opracowania strategii.

W czasie konsultacji omówiono najważniejsze problemy mieszkańców powiatu, przeprowadzono analizę SWOT powiatu oraz omówiono proponowane do osiągnięcia cele służące rozwiązaniu istniejących problemów.

Wszystkie informacje dotyczące dokumentu Strategii zostały umieszczone na specjalnie do tego stworzonej stronie internetowej, gdzie każdy mieszkaniec powiatu mógł wyrazić swoją opinię na temat tematów objętych dokumentem strategicznym. Uwagi do projektu strategii można było przysyłać od końca października do połowy grudnia 2015. W spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział łącznie ok.60 osób, nadesłano też kilkanaście opinii i uwag w czasie trwania konsultacji społecznych.

Badania opinii mieszkańców powiatu realizowane były również metodą badań ankietowych. Materiały były zbierane w następujący sposób:

1. Kwestionariusz ankiety dotyczącej głównych problemów i zadań strategii wraz z prośbą o jej wypełnienie był zamieszczony na stronie internetowej powiatu w okresie od lipca do września 2015 r.

2. O udzielenie odpowiedzi na pytania ankiety proszeni byli uczestnicy spotkań konsultacyjnych organizowanych przez powiat, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw.

Poprzez ankiety zebrane zostały listy problemów i potrzeb społeczności lokalnej, propozycje działań koniecznych do podjęcia w najbliższej przyszłości służących rozwojowi powiatu oraz ustalona została hierarchia podejmowanych działań w celu rozwiązania najważniejszych problemów.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA POWIATU

1. Podstawy funkcjonowania powiatu

Powiat jasielski jest lokalną wspólnotą samorządową tworzoną przez mieszkańców 10 gmin: miasta Jasła, będącego siedzibą powiatu, miasta i gminy Kołaczyce oraz gmin Brzyska, Dębowiec, Jasło, Krempna, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Skołyszyn i Tarnowiec. Powiat wykonuje zadania publiczne określone ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz innymi aktami prawnymi. Zadania te mają charakter ponadgminny, i dotyczą między innymi: edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, transportu zbiorowego i dróg publicznych, kultury, turystyki, geodezji, administracji architektoniczno-budowlanej, ochrony środowiska, rolnictwa, leśnictwa, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, ochrony praw konsumenta i pomocy prawnej, współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do zadań publicznych powiatu należy również zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

2 Podział administracyjny i charakterystyka gmin

Powiat jasielski leży w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego, przy granicy polsko-słowackiej. Powiat graniczy od zachodu z województwem małopolskim (powiaty: gorlicki i tarnowski), od północy z powiatami dębickim i strzyżowskim, od wschodu z powiatem krośnieńskim, a od południa ze słowackimi okresami- Svidník i Bardejov. Na północy powiatu znajdują się Pogórze Ciężkowickie i Strzyżowskie, rozdzielone doliną rzeki Wisłoki. Za nimi rozpościera się Kotlina Jasielsko – Krośnieńska z dolinami rzek Jasiołka i Ropa, na południu znajduje się Pogórze Jasielskie oraz wzgórze Beskidu Niskiego z Magurskim Parkiem Narodowym.

Powierzchnia powiatu wynosi 831 km². Powiat jasielski zamieszkuje ponad 115 tys. mieszkańców (dane na koniec 2014 r.).

RYSUNEK 2. WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE W PODZIALE NA POWIATY.

Źródło: www.infopowiat.pl

Powiat jasielski jest tworzony przez 10 jednostek administracyjnych: miasto Jasło, jedną gminę miejsko-wiejską: Kołaczyce oraz 8 gmin wiejskich: Brzyska, Dębowiec, Jasło, Krempna, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Skołyszyn i Tarnowiec. Łącznie w powiecie jest 115 miejscowości.

RYSUNEK 3. GMINY POWIATU JASIELSKIEGO

Miasto Jasło

Miasto Jasło jest położone w Kotlinie Krośnieńskiej, w zlewni rzek Wisłoki, Jasiołki i Ropy, na wysokości 280 - 350m nad poziomem morza. Miasto zajmuje powierzchnię ok. 37 km², liczba mieszkańców wynosi ok. 36 tys.

Jasło leży na skrzyżowaniu szlaków kolejowo-drogowych. Najważniejsze szlaki komunikacji drogowej to: droga krajowa nr 28 (Zator - Medyka), droga krajowa nr 73 (Wiśniówka - Jasło). Głównymi szlakami komunikacji kolejowej są: Rzeszów - Jasło, Stróże - Zagórz. Miasto stanowi węzeł komunikacyjny o randze subregionalnej. Jest częścią Pogórza Jasielskiego, jako środowiska etnograficznego i kulturowego.

Gmina Brzyska

Gmina Brzyska od południa sąsiaduje z gminą Jasło i Skotyszyn, od zachodu z gminą Szerzyny, od północnego zachodu z gminą Jodłowa, od północnego wschodu z gminą Brzostek, a od wschodu z gminą Kołaczyce. Zajmuje ona obszar o powierzchni 45 km², który zamieszkiwany jest przez ok. 6 500 osób. Gęstość zaludnienia jest prawie dwukrotnie wyższa od średniej województwa na terenach wiejskich. Gminę tworzy 7 sołectw: Błażkowa, Brzyska, Dąbrówka, Kłodawa, Lipnica Dolna, Ujazd i Wróblowa. Jest gminą rolniczą- powierzchnia gruntów rolnych to prawie 70% powierzchni gminy, zaś prawie jedną czwartą powierzchni zajmują lasy.

Gmina Dębowiec

Gmina Dębowiec położona jest w powiecie jasielskim, jej powierzchnia wynosi ok. 86,5 km² a liczba mieszkańców ok. 8 700 osób. Gminę tworzy 13 sołectw: Cieklin, Dębowiec, Duląbka, Dzielec, Dobrynia, Folsz, Łazy Dębowieckie, Majscowa, Pagórek, Radość, Wola Cieklińska, Wola Dębowiecka i Zarzecze.

Gmina leży na malowniczym obszarze Pogórza Jasielskiego. Na terenie gminy są eksploatowane złoża ropy naftowej i gazu oraz naturalne kruszywo. Jednym z najważniejszych walorów krajobrazowych gminy jest Magurski Park Narodowy w Beskidzie Niskim, który wraz z otuliną swoim zasięgiem obejmuje część Woli Cieklińskiej i Folsz. W Dębowcu znajduje się sanktuarium Matki Boskiej Saletyńskiej, odwiedzane rocznie przez ok. 80 tys. pielgrzymów.

Gmina Jasło

Gmina Jasło jest gminą wiejską, otaczającą pierścieniem miasto Jasło. Powierzchnia Gminy wynosi 93 km² i zamieszkiwana jest przez ok. 16 500 mieszkańców, co stawia ją na pierwszym miejscu w powiecie jasielskim pod względem gęstości zaludnienia. Gminę tworzy 17 sołectw: Bierówka, Brzyście, Chrzastówka, Gorajowice, Jareniówka, Kowalowy, Łaski-Sobniów, Nieglówice, Niepla, Opacie, Osobnica, Szebnie, Trzcina, Warzyce, Wolica, Zimna Woda i Żółków.

Na terenie gminy znajduje się wiele cennych zabytków architektury, miejsc pamięci związanych z obu wojnami oraz jedna z największych atrakcji turystycznych powiatu - skansen archeologiczny w Trzcinicy, nazywany "Karpaczką Troją".

Gmina Kołaczyce

Gmina miejsko-wiejska Kołaczyce leży w północno - wschodniej części powiatu jasielskiego, oddalona jest około 11 km od Jasła. Kołaczyce – siedziba gminy - to drugie w powiecie jasielskim miasto. Gmina sąsiaduje od północy z gminą Brzostek, od północnego - wschodu z gminą Frysztak, od południowego - wschodu z gminą Jasło, a od zachodu z gminą Brzyska. Gmina Kołaczyce zajmuje obszar ponad 61 km² i zamieszkuje ją ok. 9 000 osób. Gminę tworzy: miasto Kołaczyc i 7 sołectw: Bieździedza, Bieździadka, Krajowice, Lublica, Nawsie Kołaczyckie, Sieklówka i Sowina.

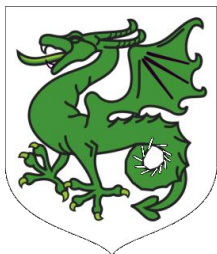
Gmina jest jedną z mniejszych powierzchniowo gmin w powiecie jasielskim. Około 60% jej powierzchni zajmują użytki rolne a ok. 32% - lasy.

Gmina Krempna

Gmina Krempna położona jest w samym środku Beskidu Niskiego, malowniczego terenu chronionego w dużej części przez jeden z najmłodszych w Polsce - Magurski Park Narodowy. Powierzchnia gminy wynosi 204 km², przy liczbie mieszkańców ok. 2000 osób. Gminę tworzy 9 miejscowości: Grab, Kotań, Krempna, Myscowa, Ożenna, Polany, Świątkowa Mała, Świątkowa Wielka i Wyszowatka. Przez gminę przebiega droga wojewódzka Jasło- Nowy Żmigród – Grab, która biegnie dalej na Słowację. Duża część obszaru gminy objęta jest ochroną w ramach Magurskiego Parku Narodowego. W Krempnej ma swoją siedzibę Dyrekcja parku oraz Ośrodek Edukacyjny parku wraz z nowoczesnym Muzeum Magurskiego Parku Narodowego. Lasy zajmują połowę powierzchni gminy.

Nowy Żmigród

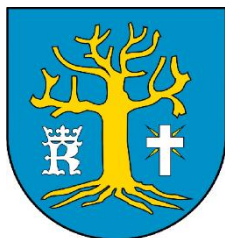
Gmina Nowy Żmigród leży na Pogórzu Jasielskim, wśród malowniczych dolin i gór dorzecza górnej Wisłoki. Liczy ok. 9 200 mieszkańców, a jej powierzchnia wynosi ok. 104 km². Gminę tworzy 19 sołectw: Brzezowa, Desznica, Gorzyce, Grabanina, Jaworze, Kąty, Łężyny, Łysa Góra, Makowiska, Mytarka, Mytarz, Nienaszów, Sośniny, Nowy Żmigród, Sadki, Siedliska Żmigrodzkie, Skalnik, Stary Żmigród

i Toki.

W Nowym Żmigrodzie krzyżują się dwie drogi wojewódzkie: Jasło- Grab- granica państwa oraz Gorlice-Dukla.

Przez teren Nowego Żmigrodu wiodą szlaki turystyczne prowadzące w głąb Magurskiego Parku Narodowego. Jedna trzecia ogólnej powierzchni gminy to lasy, ok. 60% jej powierzchni stanowią grunty rolne. Wizytówką Nowego Żmigrodu z pewnością jest Sanktuarium Władysława Findysza, księdza Męczennika, które odwiedza rocznie setki pielgrzymów.

Osiek Jasielski

Powierzchnia gminy to 60km², natomiast liczba ludności wynosi ok. 5400 mieszkańców. Teren w części południowej obejmuje Beskid Niski, natomiast północna część położona jest na obszarze Pogórza Środkowo-Beskidzkiego w obrębie Pogórza Jasielskiego. Gminę tworzy 8 sołectw: Mrukowa, Samoklęski, Pielgrzymka, Czekaj, Osiek Jasielski, Świerchowa, Załęże i Zawadka Osiecka.

Południowa część gminy jest objęta systemem obszarów chronionych –znajduje się tu Magurski Park Narodowy wraz z otuliną oraz obszar chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego.

Skołyszyn

Gmina Skołyszyn położona jest w paśmie Pogórza Ciężkowickiego, Dołów Jasielsko-Sanockich i dorzeczu rzeki Ropy. Obszar gminy to ok. 78 km², na którym zamieszkuje ok. 12 500 mieszkańców. Gminę tworzy 14 sołectw: Bączal Dolny, Bączal Górny, Harkłowa, Jabłonica, Kunowa, Lipnica Górna, Lisów, Przysieki, Pusta Wola, Siedliska Sławęcińskie, Skołyszyn, Siepietnica, Sławęcín i Święcany. W miejscowości Harkłowa znajduje się jedna z najstarszych kopalni ropy naftowej. Ukształtowanie terenu gminy jest bardzo zróżnicowane, z przewagą terenów pagórkowatych. Gmina Skołyszyn sąsiaduje od północy z gminą

Szerzyny (w województwie małopolskim), od północnego wschodu natomiast z gminą Brzyska, a od wschodu z gminą Jasło. Gmina ma w przeważającej części charakter rolniczy.

Tarnowiec

Gmina Tarnowiec posiada powierzchnię ok. 63 km² i liczbę mieszkańców około 9 200 osób. Leży na terenie Pogórza Środkowobeskidzkiego, zajmując na północy część Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej (Doły Jasielsko-Sanockie), a na południu część Pogórza Jasielskiego. Gminę tworzy 17 sołectw: Brzezówka, Czeluśnica, Dobrucowa, Gąsówka, Gliniczek, Glinik Polski, Łajsce, Łubienko, Łubno-Opacie, Łubno Szlacheckie, Nowy Glinik, Potakówka, Roztoki, Sądkowa, Tarnowiec, Umieszcz i Wrocanka.

Miejscowość znana jest przede wszystkim ze swojego pięknego kościoła konsekrowanego w 1961 roku znanego jako Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia. Nieopodal świątyni znajdują się Mała i Duża Kalwaria ze stacjami drogi krzyżowej i kapliczkami różańcowymi.

Gminy powiatu jasielskiego są bardzo zróżnicowane pod względem gęstości zaludnienia. W mieście Jasło współczynnik ten wynosił 993 osoby/km². Gęstością zaludnienia powyżej średniej powiatowej charakteryzowały się gminy: Jasło (176 osób/km²), Skołyszyn (159 osób/km²), Kołaczyce (148 osób/km²), Tarnowiec (147 osób/km²) i Brzyska (145 osób/km²). Na ich tle zdecydowanie wyróżnia się gmina Krempna, gdzie na 1 km² powierzchni gminy przypadało jedynie 9 mieszkańców.

W opracowaniu *Obszary Funkcjonalne w województwie Podkarpackim* przygotowanym w roku 2015 przez Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie na zlecenie Zarządu Województwa Podkarpackiego, obszar powiatu jasielskiego (w całości lub w części) został zaliczony do kilkunastu obszarów funkcjonalnych.

Ze względu na ponadregionalne znaczenie są to:

- Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych (gminy: Brzyska, gmina Jasło, Kołaczyce, Tarnowiec, Osiek Jasielski).
- Wiejski Obszar Funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych (gminy: Dębowiec, Krempna, Nowy Żmigród, Skołyszyn).
- Górski Obszar Fundowany.
- Przygraniczny Obszar Funkcjonalny.

Ze względu na regionalne znaczenie są to:

- Obszar Funkcjonalny Pogórzy Karpackich (gminy: Brzyska, Kołaczyce).
- Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej (Jasło, gmina Jasło, Skołyszyn, Tarnowiec).

- Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcjonalny (gminy: Dębowiec, Krempna, Osiek Jasielski, Nowy Żmigród).

Ze względu występowania szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej są to:

- Obszar ochrony gleb dla celów produkcji rolnej (gminy: Brzyska, Dębowiec, gmina Jasło, Kołaczyce, Skołyszyn, Tarnowiec).
- Obszary terenów zamkniętych (Jasło, gmina Jasło, Skołyszyn, Tarnowiec).
- Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (gminy: Brzyska, Jasło, Gmina Jasło, Osiek Jasielski oraz tereny nadrzeczne pozostałych gmin).
- Obszary potencjalnego występowania osuwisk.

Ze względu na kształtowanie potencjału rozwojowego obszaru są to:

- Obszary cenne przyrodniczo (gminy: Dębowiec, Krempna, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski).
- Obszary ochrony krajobrazów kulturowych (gminy: miasto Jasło, Krempna).
- Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych.
- Obszary ochrony strategicznych złóż kopalin-gaz ziemny (gminy: Jasło, gmina Jasło, Tarnowiec).

Ze względu na konieczność restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji :

- Obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe (gminy Brzyska, Dębowiec, Krempna, Skołyszyn).
- Obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (gminy: Dębowiec, Krempna, Osiek Jasielski, Tarnowiec).
- Obszary o niższej dostępności do ośrodka wojewódzkiego – powyżej 90 minut-(gminy: Dębowiec, Krempna, Osiek Jasielski, Nowy Żmigród, Skołyszyn).
- Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych (gminy: Brzyska, Kołaczyce, Krempna, Skołyszyn, Tarnowiec).

Wyznaczone w opracowaniu obszary funkcjonalne pokrywają się w całości lub w części z Obszarami Strategicznej Interwencji, określonymi w *Strategii Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2020”*. Analiza obszarów do których został zaliczony powiat jasielski lub jego gminy stanowi dobry wstęp do diagnozy aktualnej sytuacji powiatu.

3 Ogólna charakterystyka i historia powiatu

Powiat jasielski położony jest w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego. Od zachodu graniczy z województwem małopolskim (powiaty gorlicki i tarnowski), od północy z powiatami: dębickim i strzyżowskim, natomiast od wschodu z powiatem krośnieńskim. Powiat jasielski jest powiatem przygranicznym- sąsiaduje z okresami (powiatami) Svidnik i Bardejov po stronie słowackiej.

Powiat jasielski cechuje różnorodność krajobrazu. Obejmuje część Pogórza Ciężkowickiego i Strzyżowskiego, Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej, Pogórza Jasielskiego i Beskidu Niskiego na obszarze którego rozciąga się Magurski Park Narodowy. To jeden z najbardziej uroczych zakątków Polski, wciąż czekający na odkrycie. Niezamieszkane obecnie tereny o bogatej historii, związane kulturowo z Polską, Węgrami, ludnością słowacką oraz łemkowską stanowią fascynujące tło bogatej, wtórnie zdziczałej przyrody, której walory doceniono tworząc tu w 1995 park narodowy. Park obejmuje pasmo Magury Wątkowskiej w Beskidzie Niskim, z jego najwyższym szczytem - Wątkową (846m n.p.m.). Można tu przemierzać lasy bukowe, jodłowe jak i otwarte przestrzenie łąk. Wszędzie spotkać można ślady łemków- dawnej ludności tych terenów. Pamiątką po nich są opuszczone cmentarze, cerkwie, kapliczki przydrożne, zdziczałe sady.

Ważnym atutem powiatu jest położenie na skrzyżowaniu szlaków drogowych i kolejowych. Powiat jasielski oraz miasto Jasło leżą na dwóch ciągach komunikacyjnych; Wschód-Zachód, (Śląsk-Kraków-Bieszczady), Północ-Południe (Kielce-Tarnów-Barwinek) oraz na potencjalnym szlaku turystycznym w kierunku przejścia granicznego w Ożennej. Jasło stanowi ważny węzeł transportu z zapleczem transportu kolejowego i samochodowego.

Pasma Bieszczadów i Beskidów już od setek lat stanowią pogranicze państw, kultur i narodów. Na ich historię i współczesność od zawsze wpływ miało ich odległe położenie w stosunku do centralnych stref państwa, jak również możliwość swobodnego przenikania zwyczajów, kultur i języków. Tego typu terytoria przygraniczne nie bywają spokojne. Z jednej strony w przeszłości dochodziło tu do częstych walk i wojen, z drugiej zaś strony cechą charakterystyczną tych przygranicznych terenów jest wielokulturowość i wzajemna tolerancja dla odmiennych kultur.

Na obszarze powiatu, w Trzcinicy znajduje się Karpacka Troja jedna z najstarszych twierdz obronnych z początków epoki brązu (2000 – 3500 p.n.e.), co wskazuje na pierwsze ślady wpływu cywilizacji anatolijsko – bałkańskiej na terenie Polski. W roku 1650 p.n.e. terytorium to zasiedliła ludność kultury Otomani - Füzesabony, która przybyła na te tereny z terenów dzisiejszych Węgier, Rumunii i Słowacji. Pod koniec VIII w. n.e. tereny te zostają zasiedlone przez Słowian. Przed tysiącem lat było to pograniczne terytorium Polski, Rosji i Węgier. W 1262 r. Bolesław Wstydlivy nadał immunitet skarbowy i sądowy osadzie Jasiel. Król Polski, Kazimierz Wielki przyłączył w roku 1340 Ruś Halicką do Korony Polskiej. 26 kwietnia 1365 roku osada Jasiel otrzymała od niego nie tylko prawa miejskie, ale i przywilej celny. Dzięki rozwojowi handlu i rzemiosła wzrosło znaczenie Jasła. Karpackie przesmyki przez setki lat były drogami handlarzy z całej Europy. Zyski czerpane z ponadgranicznego handlu były podstawą ekonomicznej siły. Terytoria te przez setki lat zamieszkiwane były przez ludność różnych narodowości, jakimi byli Polacy, Rusini, Żydzi, którzy żyli obok siebie bez większych nieporozumień,

każdy wierny swoim tradycjom i religii. Świadczą o tym zachowane zabytki sakralne m.in. drewniane prawosławne cerkiewki, katolickie kościoły. Wiek XVII i XVIII oznaczały dla Jasła i okolic stagnację. W XIX wieku terytorium Galicji było peryferyjną częścią Austro – Węgier, gdy jednak w 1790 r. Jasło uzyskało rangę siedziby cyrkułu, wzniesiono wiele nowych budynków użyteczności publicznej, jak i prywatnych.

W 1868 r. utworzono powiat jasielski tzw. Bezirkshauptmannschaft. Sytuacja gospodarcza zmieniła się wraz z odkryciem i eksploatacją złóż ropy w i założeniem w Ulaszowicach, obecnej dzielnicy Jasła, pierwszej destylarni ropy naftowej na świecie. W latach 1889 –90 w Niegłowicach została wybudowana jedna z najstarszych rafinerii. Uruchomiono też linie kolei żelaznych na trasach: Stróże – Jasło – Krosno – Sanok oraz Jasło – Rzeszów. Przyniosło to ożywienie ekonomiczne regionu, które zahamowała I wojna światowa. Po II wojnie światowej, w czasie której na skutek decyzji okupanta zniszczone zostało 97% zabudowy Jasła, region ponownie przez kilka lat podnosił się z upadku. Nastąpił rozwój przemysłu, zarówno w Jasle jak i w gminach sąsiednich. Po zmianach ustrojowych w 1989 r. dynamicznie rozwijać zaczęły się przedsiębiorstwa prywatne, nastąpił jednak upadek wielu zakładów państwowych, co skutkowało powstaniem dużego bezrobocia, utrzymującego się do dzisiaj.

4 Ludność powiatu

Na obszarze powiatu, na koniec roku 2014, mieszkało 115 185 osób, w tym 58 607 kobiet i 56 578 mężczyzn (50,9 % do 49,1%). Gęstość zaludnienia wynosi 139 osób/km² i od lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Jest to **dziewiąta** pozycja pod względem gęstości zaludnienia w województwie. Ludność powiatu stanowi ok. 5,5% ludności województwa. W przeważającej mierze ludność powiatu jasielskiego to mieszkańcy wsi (ok. 67%).

TABELA 1. POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ POWIATU NA KONIEC 2014 ROKU

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km 2	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na km ²	
Województwo	17 846	2 097 564	1 025 598	1 071 966	118	105
Powiat jasielski	831	115185	56578	58607	139	104
Powiat krośnieński	926	112064	55087	56977	121	103
Powiat dębicki	777	135115	66836	68279	174	102
Powiat strzyżowski	504	61912	30659	31253	123	102
Powiat gorlicki	967	109181	54011	55170	113	102

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

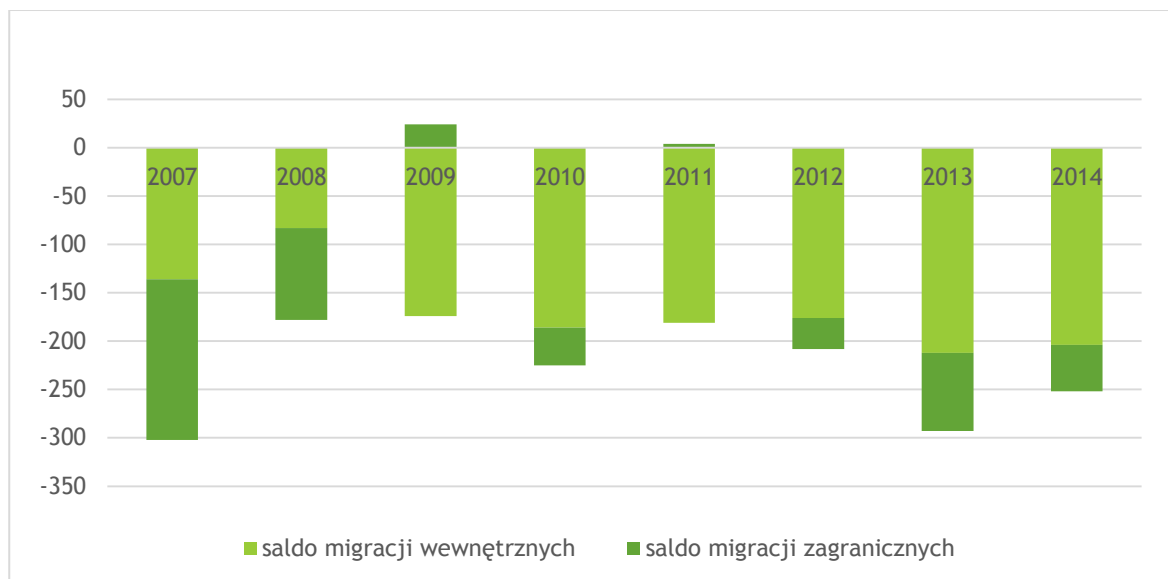
Społeczeństwo powiatu można ciągle jeszcze określić, jako w miarę młode. W wieku przedprodukcyjnym, czyli do 17 lat znajduje się 21 106 osób, co stanowi 18,3% mieszkańców. W wieku od 18 do 64 lat, czyli w wieku produkcyjnym znajduje się 73 512 osób, czyli 63,8% mieszkańców. 20 567 osób (17,9%) znajduje się w wieku poprodukcyjnym, czyli powyżej 64 lat. Można jednak zauważyć niepokojące zmiany dotyczące struktury ludności. Ludność powiatu jasielskiego jest najstarsza ze wszystkich otaczających powiatów.

TABELA 2. LUDNOŚĆ POWIATU W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM W 2014 ROKU

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym wieku			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		przedprodukcyjnym %	Produkcyjnym %	Poprodukcyjnym %	
Województwo	2 129 187	18,8	63,5	17,7	57,6
Powiat jasielski	115 185	18,3	63,8	17,9	56,7
Powiat krośnieński	112 064	19,8	62,5	17,7	60,1
Powiat dębicki	135 115	19,6	63,8	16,6	56,8
Powiat strzyżowski	61 912	19,1	63,4	17,5	57,8
Powiat gorlicki	109 181	20,1	62,5	17,4	59,9

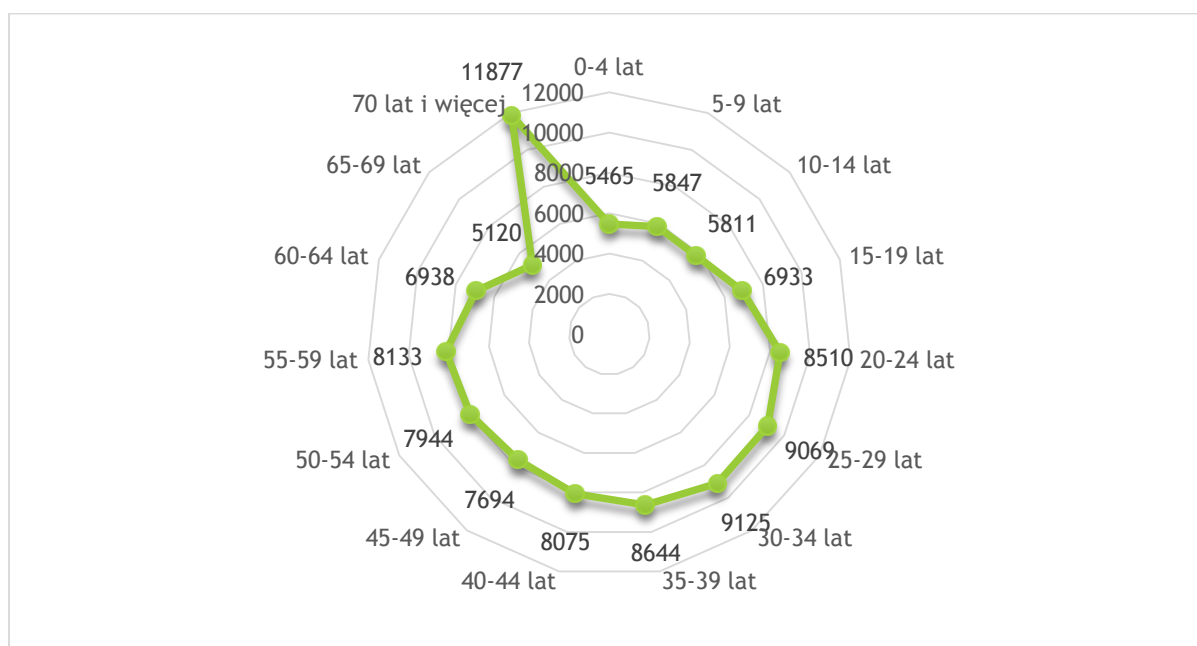
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powiększa się grupa osób starszych a coraz mniej jest dzieci i ludzi młodych. Spada liczba zawieranych małżeństw. Spada również całkowita liczba ludności powiatu. Po raz pierwszy, w roku 2014 przyrost naturalny w powiecie jasielskim był ujemny, to znaczy liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń. Dodatkowo spadek ludności pogłębia ujemne saldo migracji mieszkańców do innych części Polski jak i za granicę.

WYKRES 1. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY W 2014 ROKU

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ciągu ostatnich lat saldo migracji było ujemne, i utrzymywało się na zbliżonym poziomie ok. 250-300 osób w ciągu roku. Jedynie saldo migracji zagranicznych było w niektórych latach (2009, 2011) było dodatnie- co może oznaczać powroty osób pracujących do tej pory zagranicą jak również większą liczbę imigrantów.

WYKRES 2. LUDNOŚĆ WG GRUP WIEKOWYCH W 2014 ROKU

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres pokazuje pogłębiające się starzenie społeczeństwa powiatu. Coraz mniej ludzi młodych, coraz więcej osób starszych. Należy jednak zauważyć duży spadek liczby mieszkańców w kategorii wiekowej pomiędzy 60 i 70 rokiem życia. Oznacza on, że duża część mieszkańców powiatu umiera nie doczekawszy emerytury lub krótko po przejściu na emeryturę. Liczba takich osób będzie się prawdopodobnie zwiększać po zwiększeniu wieku emerytalnego.

TABELA 3. LUDNOŚĆ POWIATU WG GMIN, W 2014ROKU

LP.	Jednostka terytorialna	Ogółem	% udziału w całym powiecie	Mężczyźni	Kobiety
1.	Miasto Jasło	36 260	31,5%	17 830	17 397
2.	Brzyska	6 487	5,6%	3 137	3 210
3.	Dębowiec	8 701	7,6%	4 162	4 286
4.	Gmina Jasło	16 406	14,2%	7 723	8 066
5.	Kołaczyce	9 028	7,8%	4 421	4 501
6.	Krempna	1 934	1,7%	1 031	1 025
7.	Nowy Żmigród	9 263	8,0%	4 619	4 638
8.	Osiek Jasielski	5 392	4,7%	2 645	2 672
9.	Skołyszyn	12 500	10,9%	6 080	6 223
10.	Tarnowiec	9 214	8,0%	4 467	4 534
11.	Powiat jasielski razem	115 185	100%	56 578	58 607

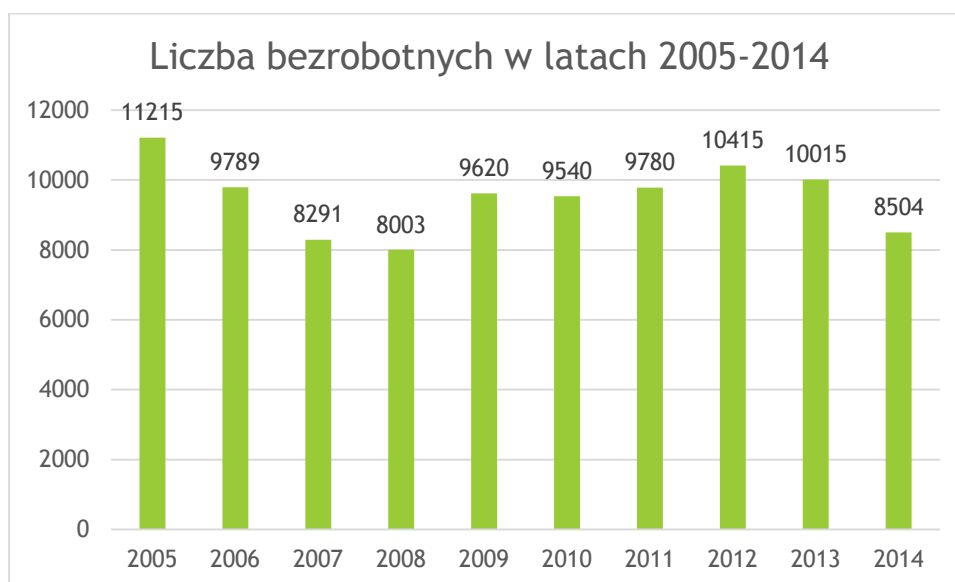
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najludniejszą gminą powiatu jasielskiego jest miasto Jasło, które w 2014 roku było zamieszkiwane przez 36 260 osób, co stanowiło 31% ludności powiatu. Kolejne pod względem liczby ludności gminy to gmina wiejska Jasło (16 406 osób, 14%) oraz Skołyszyn (12 500 osób, 11%). Natomiast najmniej zaludnioną gminą jest Krempna, zamieszkiwana przez 1 934 osób (2%). Na przestrzeni ostatnich lat ubytek ludności nastąpił w 3 gminach powiatu jasielskiego: mieście Jasło, Krempnej i Nowym Żmigrodzie, natomiast wśród pozostałych gmin największy przyrost liczby ludności nastąpił w gminach Brzyska (4,5%) i Dębowiec (4,2%).

5 Struktura bezrobocia

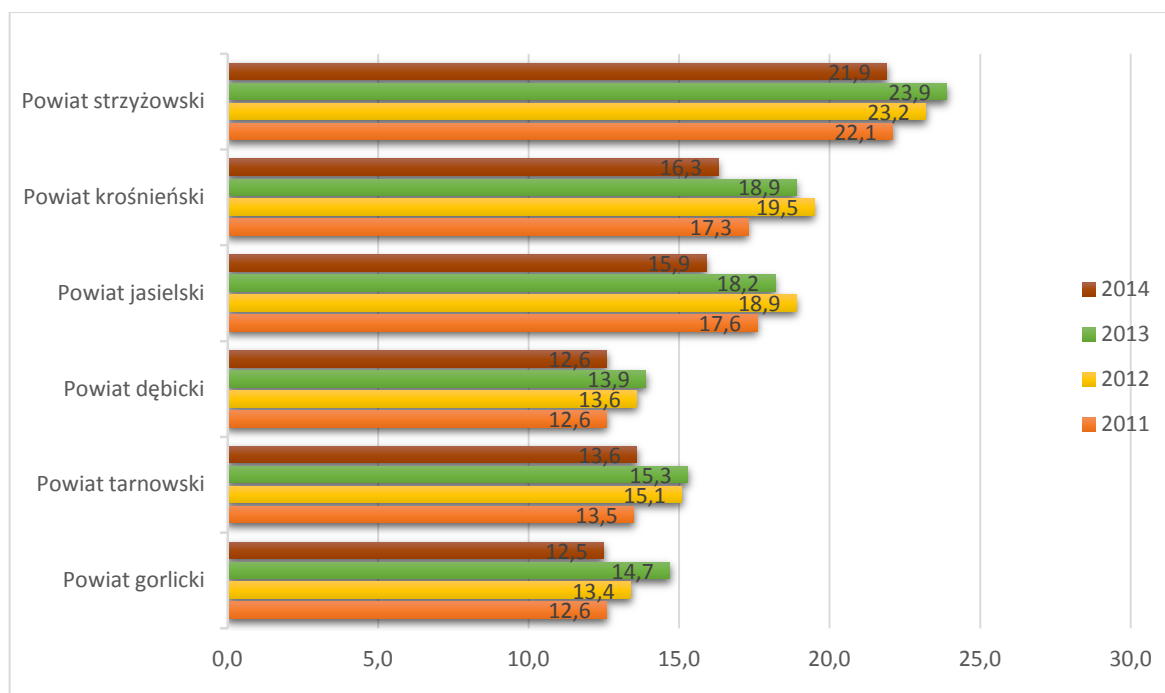
Bezrobocie w powiecie jasielskim jest stale jednym z najważniejszych problemów społecznych. Choć w roku 2014 powróciło do poziomu z roku 2007, to przez kilka poprzednich lat było bardzo wysokie. Obecnie, mimo spadku, stopa bezrobocia w powiecie jest ciągle wyższa niż w województwie i kraju.

WYKRES 3. STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE JASIELSKIM NA PRZESTRZENI LAT 2005-2014

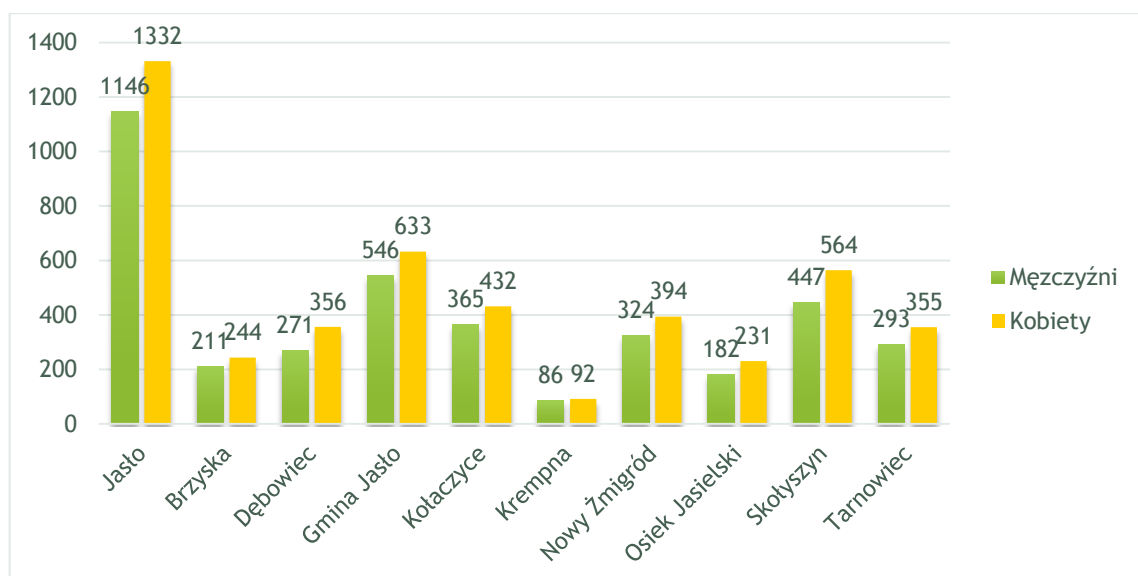
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2007 roku ogólna liczba bezrobotnych w powiecie wynosiła 8 291 osób bezrobotnych, a jego poziom był wyższy od bezrobocia w Polsce (11,4%) i w województwie (14,2%) i wynosił 16,8%. W następnych latach rosła a następnie zmalała i w 2014 roku wynosiła 8 504 osób (stopa bezrobocia 15,9%).

WYKRES 4. STOPA BEZROBOCIA (%) W LATACH 2011-14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W porównaniu do powiatów sąsiednich stopa bezrobocia w powiecie jasielskim jest raczej wysoka. Powiaty leżące na południe i wschód mają bezrobocie wyższe, powiaty na zachód i północ znacząco niższe.

WYKRES 5. LICZBA BEZROBOTNYCH WG PŁCI, W GMINACH POWIATU, W 2014 ROKU

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba bezrobotnych kobiet stale przewyższa liczbę bezrobotnych mężczyzn. Jednak udział kobiet w strukturze bezrobotnych w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wyszczególnienie			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
			na koniec roku								
Stopa bezrobocia		Polska	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5	
		Województwo	14,2	13,0	15,9	15,4	15,5	16,4	16,3	14,8	
		Powiat	16,8	15,9	18,7	17,2	17,6	18,9	18,2	15,9	
Liczba osób na koniec roku	Ogółem liczba bezrobotnych		8 291	8 003	9 620	9 540	9 780	10 415	10 015	8 504	
	w tym: kobiety		4 898	4 509	4 933	5 095	5 303	5 477	5 257	4 633	
	Z prawem do zasiłku		1 176	1 342	1 865	1 661	1 142	1281	944	769	
	w tym: kobiety		491	562	683	804	490	480	352	313	
	Osoby w okresie do 12 m-cy od ukończenia nauki	ogółem	390	484	604	648	687	690	559	447	
		kobiety	249	320	307	355	370	391	297	277	
	Czas pozostawania bezrobotnych bez pracy w miesiącach	do 12	4 398	4 748	6 198	5 614	5261	5 762	5257	4 567	
		powyżej 12	3 893	3 255	3 422	3 922	4 519	4 653	4 758	3 937	
Liczba bezrobotnych w roku	zarejestrowani	ogółem		9 361	9 584	10 914	10 435	9 213	9 920	10 116	9 827
		w tym	kobiety	3 974	4 410	4 623	4 574	3 977	4 064	4 293	4 318
			z prawem do zasiłku	1 898	2 060	2 874	2 605	2 229	2 752	2381	1 949
			po raz pierwszy	1 691	1 827	2 312	2 101	1 792	2 060	1876	1 583
	wyrejestrowani	ogółem		10 859	9 845	9 297	1 0515	8 973	9 285	10 516	1 1338
		podjęcia pracy		4 001	3 795	4 008	4 726	4 322	4 258	4 574	4 703
	Liczba ofert pracy w roku			2 036	1 909	2 244	2 498	1 251	1 805	2 245	1 793

TABELA 4. BEZROBOCIE W POWIECIE JASIELSKIM W LATACH 2007-2014

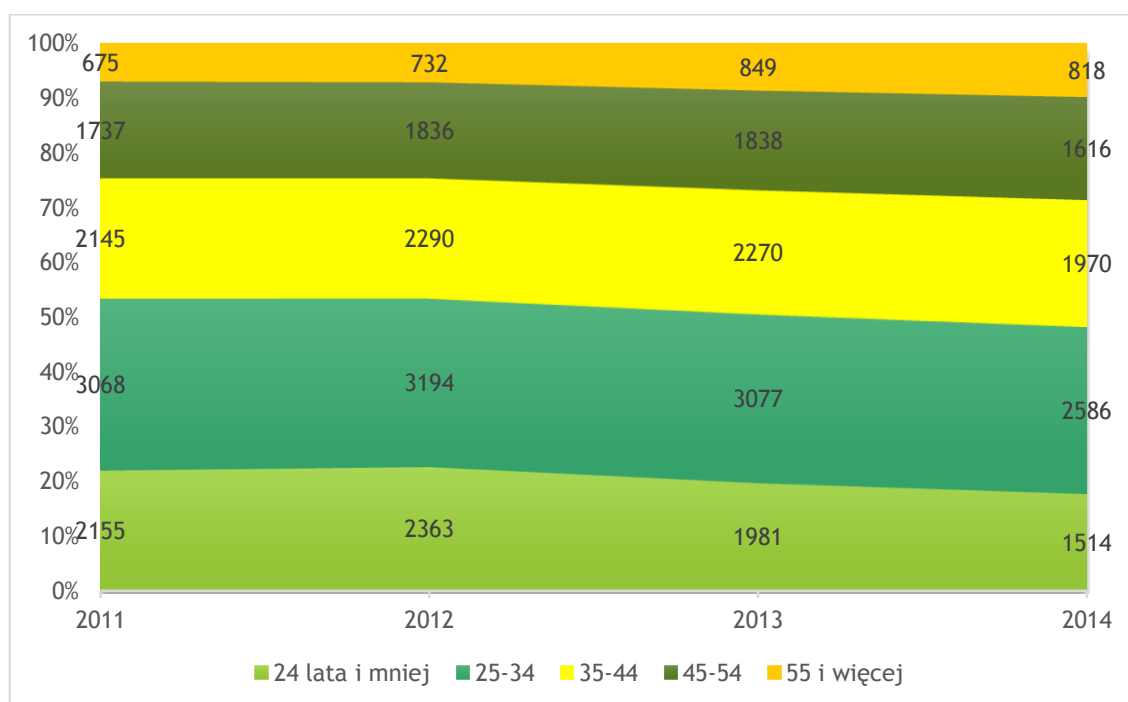
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle

Zmniejsza się liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku. Obecnie to jedynie 23% wszystkich bezrobotnych. Liczba bezrobotnych podejmujących pracę co roku lekko rośnie, co może świadczyć o zwiększeniu liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwach powiatu.

Bardzo negatywnym zjawiskiem jest wysoki udział osób trwale bezrobotnych. Bezrobotni w powiecie pozostający bez pracy powyżej jednego roku czasu lub dłużej, stanowią około 53% populacji bezrobotnych. Oznacza to, że dla połowy bezrobotnych taki stan jest stałą i niezmienną sytuacją. Ciągłe pozostawanie na bezrobociu grozi wieloma negatywnymi konsekwencjami między innymi wycofaniem się z życia społecznego, apatią a nawet powstawaniem wielu patologii społecznych. Długotrwałe bezrobocie zaczyna być również dziedziczone. Dzieci osób długotrwałe bezrobotnych również nie podejmują pracy, żyjąc przez chwilę z zasiłku dla bezrobotnych a potem z zasiłków opieki społecznej.

Negatywnym zjawiskiem jest również zwiększenie udziału bezrobotnych zarejestrowanych po raz kolejny, co może świadczyć o nie radzeniu sobie w miejscu pracy np. z powodu braku doświadczenia lub kwalifikacji czy zdolności społecznych.

WYKRES 6. STRUKTURA BEZROBOTNYCH WG WIEKU, W LATACH 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród osób bezrobotnych dominują osoby w wieku od 25 do 44 lat. Zmniejsza się udział bezrobotnych w wieku do 24 lat a rośnie udział osób w wieku ponad 55 lat. Wynika to ze „starzenia się” grupy osób długotrwałe bezrobotnych ale również z mniejszej liczby absolwentów rejestrujących się jako bezrobotni. Ich mniejsza liczba spowodowana jest niżem demograficznym, ale może wskazywać również na emigrację młodych osób za granicę.

Wśród bezrobotnych najwięcej jest osób z niskim wykształceniem- podstawowym lub zawodowym. Udział osób z wykształceniem średnim zawodowym, jest nieco mniejszy. Najmniej jest osób z wykształceniem wyższym, choć ich udział w strukturze bezrobotnych najbardziej rośnie- z 10,4% w roku 2011 do 12,3% w roku 2014. Oznacza to, że lokalny rynek pracy nie jest w stanie wchłonąć tak dużej liczby absolwentów szkół wyższych.

TABELA 5. BEZROBOTNI W POWIECIE JASIELSKIM, WG GMIN, W 2014 ROKU

LP.	Jednostka terytorialna	Bezrobotni	Udział % w stosunku do całego powiatu	w tym mężczyźni	w tym kobiety
1.	Miasto Jasło	2478	29,1%	1146	1332
2.	Brzyska	455	5,4%	211	244
3.	Dębowiec	627	7,4%	271	356
4.	Gmina Jasło	1179	13,9%	546	633
5.	Kołaczyce	797	9,4%	365	432
6.	Krempna	178	2,1%	86	92
7.	Nowy Żmigród	718	8,4%	324	394
8.	Osiek Jasielski	413	4,9%	182	231
9.	Skołyszyn	1011	11,9%	447	564
10.	Tarnowiec	648	7,6%	293	355
11.	Powiat jasielski razem	8 504	100%	3871 (45,5%)	4633 (54,5%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobotni w powiecie nie mają dużego doświadczenia zawodowego, co ogranicza ich szanse na znalezienie pracy. Wśród bezrobotnych przeważają ludzie młodzi oraz mieszkańcy wsi.

6 Gospodarka powiatu

Przedsiębiorczość

Najważniejszymi branżami gospodarki w powiecie jasielskim są przemysł chemiczny, rafineryjny, meblarski, materiałów budowlanych, szklarski i oraz spożywczy (w tym przetwórstwo owoców i warzyw, przetwórstwo mięsa, cukiernictwo) oraz budownictwo. Coraz mniejsze zatrudnienie daje branża górnictwa naftowego i gazownictwa- dawniej przemysł powiatu o najbogatszej tradycji. Coraz większą rolę odgrywają średnie i małe przedsiębiorstwa różnych branż, w tym świadczące usługi. Pojawiają się wśród nich firmy wdrażające innowacyjne technologie i produkujące nowoczesne produkty- jak np. drukarki 3D i wysokiej jakości materiały (filamenty) do takiego druku dla zastosowań przemysłowych i medycznych.

Na obszarze powiatu oferowanych potencjalnym inwestorom jest ok. 60 ha terenów inwestycyjnych. Tereny te należą do *Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN*, zarządzanej przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu. Oprócz terenów inwestycyjnych w Jaśle (42,1308 ha w Warzycach i 10,8196 ha w Niegłowicach) strefa obejmuje rejon Rymanów (7,24 ha) oraz rejon Jedlicze (0,84 ha). Ogółem, w Podstrefie Jasło TSSE EURO-PARK WISŁOSAN działalność prowadzą:

- BALTIC WOOD S.A. (produkcja paneli podłogowych),
- Nowy Styl Sp. z o.o. (produkcja mebli – krzesa),
- Lotos Asphalt Sp. z o.o. (producent materiałów hydroizolacyjnych),
- POLYMERNET Sp. z o.o. Sp. k. (producent węży siatkowych z polietylenu małej gęstości),
- POL-PANEL Sp. z o.o. (produkcja mebli i wyrobów drewnianych) – rejon Rymanów,
- Rymatex Sp. z o.o. (produkcja siatek do tarcz szlifierskich) – rejon Rymanów.

Gminy powiatu oferują też tereny inwestycyjne nie należące do specjalnej strefy ekonomicznej. Niestety, tylko niewielka część terenów inwestycyjnych w powiecie (w strefie ekonomicznej i poza nią) to tereny w pełni uzbrojone. Dodatkowo, lokalizacja terenów inwestycyjnych nie zawsze nawiązuje do podobnych lokalizacji w gminach sąsiednich, gdyż większość gmin nie posiada miejscowych planów zagospodarowania, a te które są, nie zawsze są konsultowane z sąsiadami.

Przedsiębiorcy skarżą się na brak ulgi zwolnień podatkowych od realizowanych inwestycji a także na trudności administracyjne związane z zakładaniem i prowadzeniem przedsiębiorstw. Uważają również, że zbyt niski jest poziom oferowanych w powiecie usług doradczych i szkoleniowych dla przedsiębiorstw, a urzędy słabo wspierają przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków pomocowych na rozwój ich firm i tworzenie nowych miejsc pracy.

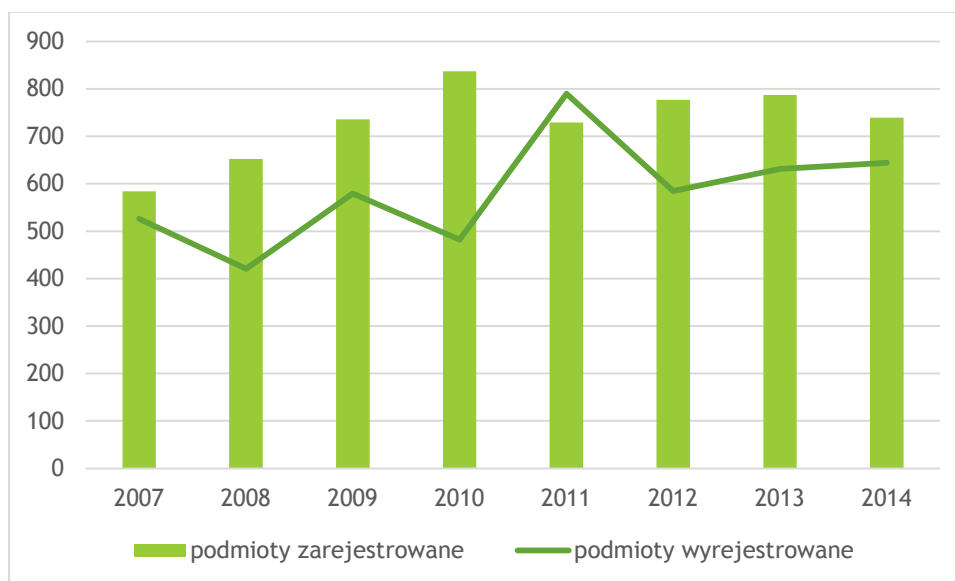
TABELA 6 LICZBA NOWO ZAREJESTROWANYCH W REJESTRZE REGON W LATACH 2011-2014 PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ (BEZ ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH)

Wyszczególnienie	2011		2012		2013		2014	
	Ogółem	Osoby fizyczne	Ogółem	Osoby fizyczne	Ogółem	Osoby fizyczne	Ogółem	Osoby fizyczne
POLSKA	346087	298012	358367	287117	365487	300287	357351	291278
WOJEWÓDZTWO	13 774	12 246	14 115	11 643	15 314	12 934	14 900	12 111
Powiaty:								
jasielski	729	656	777	664	787	721	739	648
dębicki	844	777	893	783	938	864	861	771
gorlicki	914	855	822	728	801	752	778	702
krośnieński	658	606	651	562	683	624	693	635
strzyżowski	332	307	344	313	417	381	403	371

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na obszarze powiatu działają *klastry* (grupy przedsiębiorstw i instytucji, powiązanych ze sobą, działających na tym samym obszarze), które mają istotne znaczenie dla dynamiki rozwoju i konkurencyjności gospodarki. W powiecie funkcjonują firmy należące do klastrów z branży turystycznej, przetwórstwa tworzyw sztucznych, energetyki odnawialnej, rolno-spożywczej.

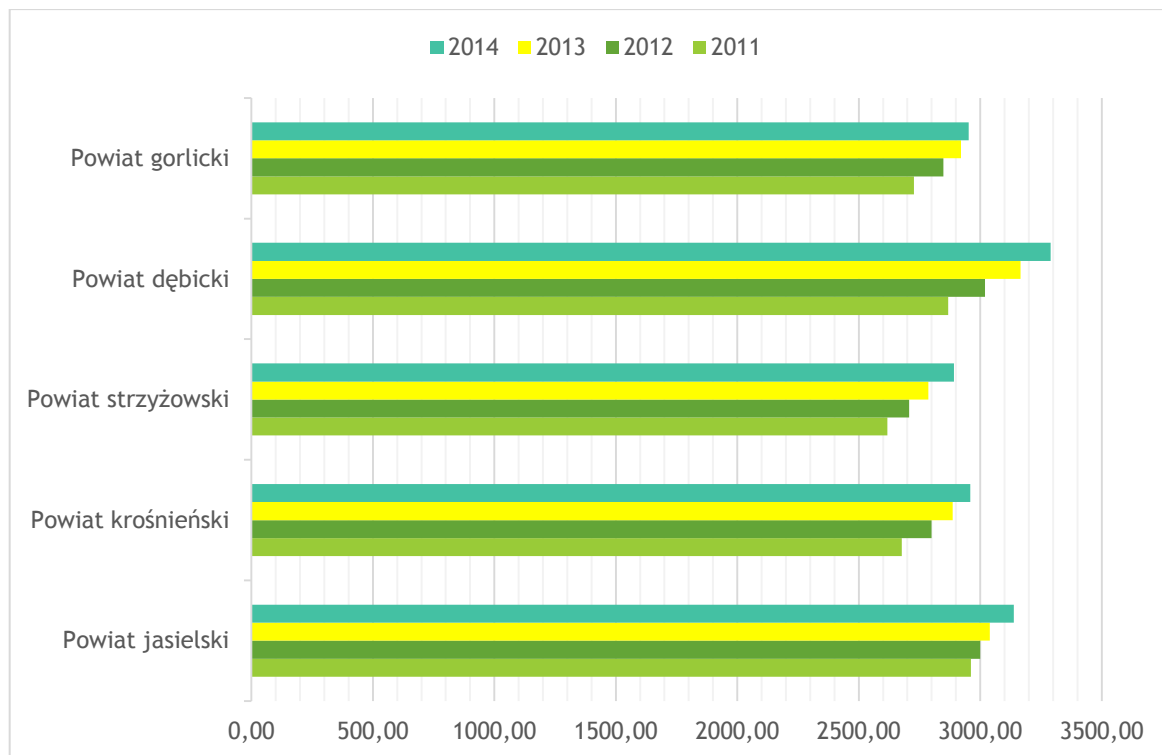
WYKRES 7. LICZBA ZAREJESTROWANYCH I WYREJESTROWANYCH PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ (BEZ ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH) W REJESTRZE REGON W LATACH 2007-2014- POWIAT JASIELSKI.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnie wynagrodzenie miesięczne w powiecie jasielskim wynosiło w 2014 r. - 3138 zł i było wyższe niż w sąsiednich powiatach, z wyjątkiem powiatu dębickiego. Było jednak niższe niż średnie wynagrodzenie województwie - 3412 zł.

WYKRES NR. 8. ŚREDNIE WYNAGRODZENIE W LATACH 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Turystyka

Turystyka to wciąż niewykorzystana szansa powiatu jasielskiego. Mimo dużego potencjału i wielu atrakcji turystycznych, nie jest ona znaczącą gałęzią gospodarki powiatu. Nie daje dużej liczby stałych miejsc pracy, ani znaczących dochodów dla jego mieszkańców. Co prawda duża liczba turystów odwiedza powiat w sezonie letnim, jednak ich ilość znacznie zmniejsza się w innych porach roku. Powiat nie posiada nowoczesnych wyciągów narciarskich, które zapewniałyby turystów zimą. Mało wykorzystane turystycznie są rzeki i stawy. Brakuje miejsc do rekreacji, uprawiania sportów wodnych, nie ma szlaków kajakowych. Jedynie wędkarze mogą wygodnie realizować swoją pasję. Niemniej jednak, turystyka w powiecie stale się rozwija. Powstają nowe obiekty noclegowe i nowe produkty turystyczne wykorzystujące główne atrakcje powiatu.

Do największych atrakcji turystycznych powiatu należą:

- Skansen Archeologiczny Karpacka Troja w Trzcinicy - znajduje się tu najstarsza w Polsce osada obronna z początków epoki brązu oraz jedno z najstarszych grodzisk słowiańskich. Istniejący od kilku lat skansen archeologiczny przyciąga co roku prawie 50 tys. turystów.
- Magurski Park Narodowy - położony w południowej części powiatu, obejmuje kompleksy leśne z bogatą fauną i florą. Największe atrakcje turystyczne parku to: Diabli Kamień - ostaniec piaskowca magurskiego - w miejscowości Folusz, Wodospad Magurski oraz Ośrodek Edukacji Ekologicznej wraz z nowoczesnym Muzeum Magurskiego Parku Narodowego w Krempnej. Muzeum parku odwiedza rocznie ok. 50 tys. turystów.
- Muzeum Regionalne im. Stanisława Kadyiego w Jaśle - posiada bogate zbiory etnograficzne z regionu oraz dużą kolekcję sztuki ludowej i obrazów znanych malarzy. Muzeum jest odwiedzane rocznie przez kilka tysięcy osób.
- Muzeum Narciarstwa Polskiego im. Stanisława Barabasa w Cieklinie – posiada największą kolekcję nart w Polsce. Cieklin, gdzie mieści się muzeum, był kolebką polskiego narciarstwa. Muzeum jest odwiedzane przez około 2 tys. turystów rocznie. Ilość turystów można znacząco zwiększyć poprzez lepsze dopasowanie godzin otwarcia do potrzeb turystów i szerszą promocję.
- Obserwatorium Astronomiczne przy I Liceum Ogólnokształcącym w Jaśle – działa od roku 2011. To innowacyjna atrakcja turystyczna powiatu, która przyciąga co roku ponad 4 tys. odwiedzających.
- Góra Liwocz z platformą widokową oraz wieże widokowe na Górze Grzywackiej i w Trzcinicy.

Znaczącą rolę w rozwoju turystyki w powiecie odgrywa turystyka pielgrzymkowa. Sanktuaria, baza turystyki pielgrzymkowej, przyciągają liczne rzesze pielgrzymów, których liczba może sięgać rocznie ok. 100 tys. osób. Są to: Sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu, Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu, Sanktuarium Matki Bożej Królowej Gór w Skalniku, Sanktuarium Św. Antoniego w Jaśle, Sanktuarium bł. Ks. Władysława Findysza w Nowym Żmigrodzie oraz Sanktuarium Krzyża na Górze Liwocz. Turystyka pielgrzymkowa odbywa się także na trasach Drogi Krzyżowej, zlokalizowanych w okolicach sanktuariów i na terenach leśnych, jak np. Droga Krzyżowa w Mrukowej, na Grzywackiej Górze w Kątach czy na Górze Liwocz.

W skutek działań wojennych w czasie I i II wojny światowej ziemia jasielska utraciła bezpowrotnie większość obiektów dziedzictwa kulturowego. Te, które pozostały stanowią bezcenne świadectwo rodzimej przeszłości i historii. Szczególnie ciekawe są drewniane i murowane cerkwie i kościoły, dawne dwory szlacheckie i parki dworskie oraz zabytkowe układy architektoniczne dawnych miast (np. w Dębowcu, Kołaczycach, Nowym Żmigrodzie).

Turyści ceniący aktywny wypoczynek, mają do dyspozycji wiele szlaków turystycznych. Przebiegają one przez tereny pełne czystej przyrody i śladów dawnej przeszłości, wśród rezerwatów, pomników przyrody, dawnych dworów szlacheckich, czy dawnych grodzisk. Piesze, rowerowe, samochodowe i konne- pozwalają każdemu znaleźć coś dla siebie. Szczególnie turystyka konna jest w powiecie popularna- powstają kolejne stadniny koni, nowe szlaki do jazdy konnej, a także cykliczne imprezy promujące konie i turystykę jeździecką, czego doskonałym przykładem jest Piknik z Konikiem Polskim, czy Galicyjskie Lato z Koniem w Kołaczycach.

Na południu Beskidu Niskiego, tam gdzie dawniej zamieszkiwała ludność łemkowska, pojawiają się produkty turystyczne ukazujące kulturę dawnych mieszkańców. Do czasów współczesnych przetrwały cerkwie, chłyże, w których mieszkali, krzyże i kapliczki. Produkty te często tworzone są jako transgraniczne, gdyż na Słowacji kultura łemkowska (zwana tam kulturą rusińską) ciągle jest jeszcze żywa.

Ciekawą ofertą dla odwiedzających powiat samochodem, czy rowerem są regionalne szlaki tematyczne:

- Szlak Cmentarzy z I Wojny Światowej, który, choć niedawno wyznakowany, już stał się dużą atrakcją turystyczną Beskidu Niskiego i Pogórzy.
- Szlak Architektury Drewnianej, który udostępnia turystom najcenniejsze drewniane świątynie Małopolski i Podkarpacia, a w powiecie jasielskim między innymi cerkwie w Świątkowej Małej, Kotani czy Krempnej oraz kościoły w Załężu, Osieku Jasielskim i Trzcinicy.
- Szlak Naftowy łączący ze sobą miejsca związane z narodzinami i historią przemysłu naftowego w Polsce i na Ukrainie, prowadzący w powiecie przez Jasło, Folusz, Osobnicę- miejsca gdzie zachował się jeszcze krajobraz dawnego zagłębia naftowego.
- Szlak Papieski, upamiętniający wędrówki Ojca Świętego Jana Pawła II po Beskidzie Niskim.
- Jasielski Szlak Winny - kilkanaście winnic z możliwością zwiedzania oraz degustacji win.

Szlaki tematyczne (w tym te transgraniczne) to przykład pojawiających się coraz liczniej produktów turystycznych o oddziaływaniu ponadlokalnym. Przykładowo Lokalne Grupy Działania, szczególnie te mające partnerów z innych powiatów, podejmują działania mające na celu tworzenie właśnie takich produktów. Również *Program Współpracy Transgranicznej Polska-Słowacja* wpierał i będzie wspierał projekty mające szersze niż powiat oddziaływanie.

Słabo rozwinięta jest jeszcze tzw. e-Turystyka, czyli turystyka wykorzystująca nowoczesne rozwiązania technologiczne – jak np. geocaching. (Na obszarze powiatu jest tylko kilkanaście typowych skrytek geocachingu, z czego większość to atrakcje turystyczne bez skrytek- jak np. cmentarze z I wojny św.). Również niewielka część informacji turystycznej w terenie stosuje tzw. QR kody – pozwalające turystom szybko połączyć się ze stroną internetową danej atrakcji i uzyskać więcej

informacji o niej. Pojawił się za to pierwszy mobilny przewodnik po Jaśle i okolicy- aplikacja mobilna „Jasło- (w)inne klimaty”.

Pomimo faktu, że powiat jasielski posiada dobre warunki do rozwoju turystyki, zwłaszcza turystyki rekreacyjnej, aktywnej, kwalifikowanej i kulturowej, to nie są one wykorzystywane w dużym stopniu. Aby zapewnić rozwój turystyki i efektywnie wykorzystać walory przyrodniczo-krajobrazowe, konieczna jest intensywniejsza promocja, tworzenie oferty różnorodnych produktów turystycznych o wysokiej jakości oraz rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.

Opierając się na oficjalnych danych GUS dokonano w poniższej tabeli analizy porównawczej bazy noclegowej oraz wielkości ruchu turystycznego w powiecie jasielskim i powiatach sąsiadujących.

TABELA 7. TURYSTYCZNE OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA W POWIATACH W 2014 ROKU

Wyszczególnienie	Obiekty	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		Ogółem	w tym całoroczne	Ogółem	w tym turyści zagraniczni	Ogółem	w tym turystom zagranicznym
Województwo	513	27 598	22 532	873 470	105 311	2 493 552	174 499
Powiat jasielski	14	780	578	10 102	158	37 656	322
Powiat krośnieński	61	3 208	2 496	61 657	1319	495 000	2810
Powiat dębicki	19	997	955	30 958	2868	69 501	5 383
Powiat strzyżowski	5	231	231	4016	217	8 393	264
Powiat gorlicki	30	1 387	1 180	35 082	605	225 051	1 689

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Spośród wymienionych powiatów najkorzystniej sytuacja przedstawia się w powiatach: krośnieńskim, gorlickim. Na ich tle, pozycja powiatu jasielskiego jest nieco słabsza, gdyż skupia on jedynie 2,7% obiektów (w porównaniu do 3,58% w roku 2006) w stosunku do ilości tych miejsc w województwie. W rankingu liczby miejsc noclegowych widoczna jest również dominacja wymienionych wyżej powiatów. Na terenie powiatu jasielskiego zlokalizowanych jest 2,8% ogólnej liczby miejsc noclegowych województwa (w porównaniu do 1,79% w roku 2006). Podobnie rzecz ma się w kategorii udzielonych noclegów: jedynie 1,51% ogólnej liczby (w porównaniu do 1,57% w roku 2006).

Dane statystyczne wskazują na wzrost ilości miejsc noclegowych w stosunku do roku 2006, z 237 do 780. Wzrosła do 14 liczba obiektów noclegowych (hotele, motele, pensjonaty) i liczba udzielonych noclegów- z 7558 w roku 2007 do 37 656 w roku 2014. Wydłużył się też znacząco średni czas pobytu turysty w hotelu- z 1,7 dnia w roku 2007 do 3,7 dnia w roku 2014 (najwięcej - 4,67 w roku 2013). Świadczy to o systematycznym wzroście ruchu turystycznego w powiecie jasielskim, niemniej jednak wzrost ten jest mniejszy niż w powiatach sąsiednich Beskidu Niskiego.

Na 1 km² przypada w powiecie jasielskim ok. 0,93 miejsca noclegowego. Powyższe dane jednoznacznie wskazują na konieczność rozbudowy bazy noclegowej w postaci nowych hoteli, ośrodków wypoczynkowych czy gospodarstw agroturystycznych.

Coraz większą atrakcją powiatu staje się enoturystyka, czyli turystyka związana z uprawą winorośli i produkcją wina. Właściciele gospodarstw, organizują w swoich winnicach degustacje oraz inne usługi, jak edukacja winiarska czy zwiedzanie winnicy. Wino jest też głównym wyróżnikiem promocyjnym miasta Jasła - hasło promocyjne „(w)inne klimaty”. W powiecie działa kilkanaście winnic, a kilka może prowadzić sprzedaż wina. W otoczeniu działających winnic mogą się również rozwijać inne usługi komplementarne jak handel materiałami i narzędziami do uprawy, przetwórstwo wspomagające uprawy rolne, rzemiosło i produkty regionalne uzupełniające sprzedaż wina.

Rolnictwo

Średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w Polsce w 2015 roku wynosi 10,49 ha. W województwie podkarpackim średnia wielkość jest zdecydowanie mniejsza i wynosi 4,71ha. W powiecie jasielskim rolnictwo jest jeszcze bardziej rozdrobnione. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi ok. 2ha (w tym ok. 1,5 ha użytków rolnych). W powiecie znajduje się ok. 11,5 tys. gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha, oraz ok. 8 tys. gospodarstw o wielkości 1-5 ha. Stanowią one prawie połowę wszystkich gospodarstw w powiecie. Rozdrobnienie jest dużym utrudnieniem w rozwoju produkcji rolnej. Dodatkowym utrudnieniem jest niesprzyjająca rolnictwu górską rzeźba terenu- mało jest bowiem terenów płaskich.

Na wsi zamieszkuje (wg danych GUS z 2014 r.) ogółem 77 488 osób tj. około 67 % ludności powiatu. Koncentracja ludności w małych gospodarstwach wpływa na niski poziom dochodów rodzin rolniczych w wypadku braku dochodów z pozarolniczej działalności. Zwykle praca w gospodarstwie stanowi dodatkowe źródło utrzymania.

W gospodarstwach rolnych dominuje niezmiennie od lat uprawa zbóż okopowych, a w produkcji zwierzęcej chów bydła i trzody chlewnej. Ta utrzymująca się od lat tendencja jest odzwierciedleniem wykorzystywania przez rolników swoich gospodarstw do produkcji żywności na własne potrzeby. W gospodarstwach utrzymywana jest mała liczba zwierząt, co uniemożliwia pozyskiwanie dla

przetwórstwa wysokiej jakości, dużych, jednolitych partii surowca. Taka sytuacja pociąga za sobą trudności ze zbyt małą ilością surowca, pomimo jego bardzo dobrej jakości. Jednak od kilku już lat nie obserwuje się spadku w produkcji roślinnej. Produkcja ta ukierunkowana jest przede wszystkim na produkcję pasz i samozaopatrzenie gospodarstw. Brak tendencji spadkowej w produkcji roślinnej potwierdza osiągnięcie stabilizacji w produkcji rolnej, która dostosowała się do istniejącego zapotrzebowania (podaży) na produkty rolne.

Na terenie powiatu jasielskiego znajdują się i funkcjonują trzy targowiska, które służą ludności do prowadzenia handlu towarami rolnymi i przemysłowymi. Właściciele gospodarstw rolnych pozbywają się na nich swoich nadwyżek z produkcji. Targowisko na terenie Miasta Jasła, tzw. „zielony rynek” zostało dostosowane do wymogów unijnych. Modernizacja targowiska poprawiła warunki do prowadzenia handlu towarami rolnymi. Kolejny plac targowy wraz z zapleczem został zrealizowany w 2013 r. ze środków unijnych na terenie miasta Kołaczyce. Trzecie targowisko znajduje się w Nowym Żmigrodzie.

Powiat dysponuje terenami, które należą do czystych ekologicznie w porównaniu z innymi regionami kraju. Zachowało się tu jeszcze najmniej zanieczyszczone środowisko przyrodnicze, co stwarza sprzyjające warunki do prowadzenia gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych. W Krempnej działa Stowarzyszenie Gospodarstw Ekologicznych „EKO WISŁOKA” będące członkiem Związku Stowarzyszeń- Podkarpacka Izba Rolnictwa Ekologicznego. Promuje ono m.in. produkcję ekologicznymi metodami, prowadzi działalność edukacyjną rolników i konsumentów żywności, organizuje szkolenia o edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży. Związek stowarzyszeń prowadzi stałą współpracę z ekologicznymi firmami przetwórstwa owocowo-warzywnego i mięsnego.

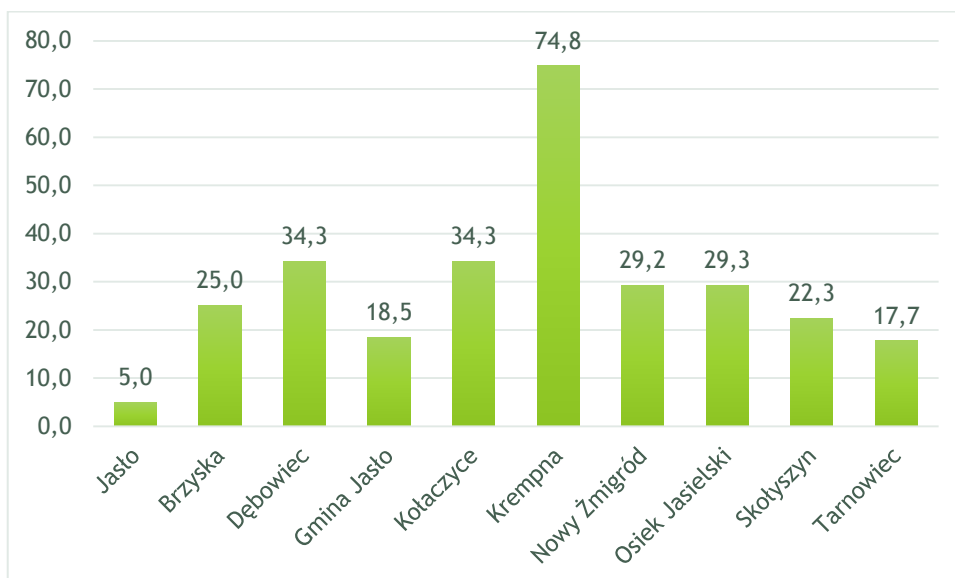
W powiecie przeważają gleby o dużym zakwaszeniu. Około 70% gleb to gleby o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym. Najbardziej urodzajne gleby tj. mady występują w dolinach rzek i okolicach Jasła, jednak jest ich stosunkowo mało. Większość obszaru powiatu zajmują gleby gliniaste.

Rozwijającym się typem upraw jest uprawa winorośli i związana z tym sprzedaż winogron, sadzonek winorośli oraz produkcja wina i soku. W powiecie istnieje już kilkanaście winnic, w tym kilka prowadzących sprzedaż sadzonek winorośli oraz degustację i sprzedaż win własnej produkcji. Przy okazji degustacji win turyści odwiedzający winnice mają okazję spróbować także innych specjałów regionalnej kuchni. Prowadzona jest aktywna działalność szkoleniowa w zakresie zakładania winnic i produkcji oraz sprzedaży wina. W Jasle powstała Podkarpacka Akademia Wina prowadząca specjalistyczne kursy dla początkujących i zaawansowanych winiarzy.

Jedną z form działalności dodatkowej w gospodarstwie jest prowadzenie działalności agroturystycznej. Walory przyrodniczo krajobrazowe oraz czyste środowisko i dużo niewykorzystanej siły roboczej stwarzają korzystne warunki dla jej rozwoju. Obecnie na terenie powiatu funkcjonuje 70 gospodarstw agroturystycznych. Dysponują one około pół tysiącem miejsc noclegowych. Gospodarstwa te znajdują się w gminach Krempna, Nowy Żmigród, Dębowiec, Jasło, Osiek Jasielski. Wiele z nich skupionych jest w Stowarzyszeniu Agroturystycznym "Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne Bieszczady".

Ważną gałęzią gospodarki powiatu jest leśnictwo, bowiem 37,3% powierzchni powiatu zajmują tereny leśne. Część z nich podlega jednak ochronie i nie może być normalnie eksploatowana.

WYKRES 9. UDZIAŁ POWIERZCHNI LASÓW W POWIERZCHNI GMIN W ROKU 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

7 Usługi publiczne

Kultura

Na terenie powiatu funkcjonują następujące placówki kultury:

- Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja”- oddział Muzeum Podkarpackiego w Krośnie. Oprócz muzeum i zrekonstruowanych murów grodu, atrakcją stanowi również wieża widokowa.
- Jasielski Dom Kultury,
- Młodzieżowy Dom Kultury w Jaśle,
- Biblioteki miejskie i gminne,
- Muzeum Magurskiego Parku Narodowego w Krempnej,
- Muzeum Regionalne w Jaśle,
- Muzeum Narciarstwa w Cieklinie,
- Muzeum Magurskiego Parku Narodowego w Krempnej,
- Gminne Ośrodki Kultury w miejscowościach Brzyska, Skołyszyn, Kołaczyce, Tarnowiec, Osiek Jasielski, Nowy Żmigród,
- Domy Ludowe w mniejszych miejscowościach (np. Cieklin, Warzyce itd.).

W placówkach kultury prowadzone są zajęcia dla mieszkańców, które rozwijają ich pasje oraz działalność związaną bezpośrednio z kulturą. Działają zespoły muzyczne, taneczne i chóry. Organizowane są imprezy kulturalne, zarówno kameralne jak i masowe.

TABELA 8. DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA W GMINACH, W 2014 ROKU

LP.	Jednostka terytorialna	Zespoły artystyczne	Imprezy	Uczestnicy imprez
1.	Miasto Jasło	9	193	62227
2.	Brzyska	4	19	4686
3.	Dębowiec	0	0	0
4.	Gmina Jasło	4	54	3308
5.	Kołaczyce	4	50	6728
6.	Krempna	3	9	310
7.	Nowy Żmigród	7	25	8150
8.	Osiek Jasielski	0	36	23800
9.	Skołyszyn	3	34	639
10.	Tarnowiec	4	35	16000
11.	Powiat jasielski razem	39	455	131 607

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najważniejsze cykliczne imprezy kulturalne w powiecie to:

- Polskie Spotkania z Muzyką Kameralną (kwiecień),
- Przegląd Zespołów i Kapel Folklorystycznych (maj),
- Noc Muzeów (maj),
- Jarmark Antoniański (czerwiec),
- Podkarpackie Miodobranie w Kołaczycach (czerwiec),
- Krempniańska Parada Historyczna (lipiec),
- Galicyjskie Lato z Koniem (lipiec),
- Międzynarodowy Festiwal Folkloru Karpat w Trzcinicy (lipiec),
- Dwa Oblicza- Festiwal Archeologiczny w Skansenie „Karpacka Troja” w Trzcinicy (sierpień)
- Memoriał Kawaleryjski mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala” (sierpień),
- Międzynarodowe Dni Wina w Jaśle (sierpień),
- Dożynki powiatowe i gminne (sierpień),
- Festiwal Smaków Regionalnych "Pierogi" w Tarnowcu (sierpień),
- Święto chleba w Osieku – (wrzesień).

Pozostałe cykliczne imprezy kulturalne: Jasielskie Spotkania Artystyczne, „Piknik z Konikiem Polskim”, Koncert Kolęd i Pastorałek „Na Nutę Kantyczek”, Ogólnopolski Konkurs Młodych Instrumentalistów im. Stefanii Woytowicz, Festiwal Muzyki OFF-owej, Konkurs piosenki młodzieżowej GIM – HIT, Festiwal Piosenki Poetyckiej i Turystycznej w Foluszu, Jasielski Festiwal Literacki i Regionalny organizowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Jaśle, Złot Motocyklowy im. "Hubala".

Miejscowości powiatu organizują również lokalne imprezy plenerowe- najczęściej są to dni miejscowości, pikniki rodzinne, gdzie kultura łączy się z rekreacją i edukacją.

Ważną częścią życia mieszkańców powiatu jest religia. Główne obchody świąt i akcje religijne odbywające się w powiecie, a przyciągające wielu uczestników to :

- Dni Młodych w Dębowcu, w Sanktuarium Matki Boskiej Saletyńskiej,
- Wielkopostne Drogi Krzyżowe odbywające się na trasach Dróg Krzyżowych,
- Odpusty w najbardziej znanych sanktuariach- w Dębowcu i w Tarnowcu.

Wiele parafii organizuje również coroczne festyny parafialne, konkursy szopek bożonarodzeniowych, konkursy kolęd oraz koncerty charytatywne.

W mniejszych miejscowościach w działalność kulturalną mocno angażują się Koła Gospodyń Wiejskich i Ochotnicza Straż Pożarna.

Sport i rekreacja

W powiecie działają liczne kluby sportowe (57 w roku 2012), zajmujące się głównie piłką nożną, lekkoatletyką, sportami walki, sportami zespołowymi, pływaniem, kolarstwem (w tym górskim). Organizują różnego rodzaju imprezy sportowe, zawody i turnieje, oraz imprezy o charakterze masowym. Stowarzyszenia sportowe prowadzą zajęcia z dorosłymi i młodzieżą. Organizują też obozy sportowe, rajdy turystyczne i wycieczki. Dla zrzeszonych w klubach sportowych organizowane są turnieje i mistrzostwa powiatu w różnych dyscyplinach. Rozwijają się nowe dziedziny sportu jak np. nordic walking.

Główne, cyklicznie organizowane, masowe imprezy sportowe w powiecie to:

- Grand-Prix rowerów górskich,
- Mistrzostwa Jasła Amatorów BMX,
- Jasielski Samochodowy Rajd Niepodległości,
- Bieg Uliczny w Tarnowcu,
- Bieg Walentynkowy,
- Bieg Pamięci Senatora Stanisława Zająca,
- Bieg Króla w Jaśle.

Miasto Jasło w okresie wakacji letnich organizuje program pn. „Trener Osiedlowy”, którego celem jest organizacja czasu wolnego i zachęcanie dzieci i młodzież Jasła do uprawiania sportu.

Tworzone są trasy do rekreacyjnego uprawiania nordic walking, biegania, jazdy na rowerze a także miejsca do jazdy na deskorolkach, rolkach i wrotkach, czy rekreacyjnego wędkowania.

Edukacja

Powiat jasielski posiada rozbudowaną sieć szkół ponadgimnazjalnych. Potencjał edukacyjny szkolnictwa średniego zapewnia upowszechnienie wykształcenia na poziomie średnim, ogólnokształcącym i zawodowym. Powiat jest organem prowadzącym 9 szkół i zespołów szkół ponadgimnazjalnych, z których 8 funkcjonuje w miastach, a 1 na wsi. W skład zespołów wchodzi różne typy szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto powiat jasielski prowadzi 6 placówek edukacyjno-wychowawczych.

Placówki oświatowe dla młodzieży prowadzone przez powiat jasielski to:

- I Liceum Ogólnokształcące w Jaśle im. Króla Stanisława Leszczyńskiego,
- II Liceum Ogólnokształcące im. ppłk. Józefa Modrzejewskiego w Jaśle,
- Zespół Szkół Budowlanych im. Króla Kazimierza Wielkiego w Jaśle,

- Zespół Szkół Technicznych im. Bohaterów Września,
- Zespół Szkół Usługowych i Spożywczych w Jaśle,
- Zespół Szkół Nr 3 im. Stanisława Pawłowskiego w Jaśle,
- Zespół Szkół Nr 4 w Jaśle,
- Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Nowym Żmigrodzie,
- Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kołaczycach,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Jaśle,
- Młodzieżowy Dom Kultury w Jaśle,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Jaśle,
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Jaśle.

Od 2013 r. społecznie prowadzoną szkołą średnią jest Zespół Szkół im. prof. Teodora Marchlewskiego w Trzcinicy. Szkołą zarządza Stowarzyszenie Absolwentów Szkół Rolniczych w Trzcinicy.

Stan techniczny i funkcjonalność obiektów oświatowych wymaga prac remontowych i modernizacyjnych. Szkolnictwo średnie wymaga stałego dostosowywania do wymogów współczesności oraz specyfiki lokalnego i regionalnego rynku pracy.

Działalność edukacyjną nastawioną głównie na przekwalifikowania osób dorosłych prowadzą również:

- Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle,
- Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Jaśle,
- Powiatowy Ośrodek Edukacyjny Nauczycieli w Jaśle.

W powiecie działają też dwie stacjonarne szkoły wyższe - Podkarpacka Szkoła Wyższa im. Ks. Findysza, oraz Wyższa Szkoła Humanistyczna-Ekonomiczna z Łodzi (wydział zamiejscowy). Przestały działać placówki zamiejscowe innych szkół wyższych z Rzeszowa i Krakowa, które działały w latach poprzednich.

Łącznie w całym powiecie na koniec 2014 r. zarejestrowanych było 377 jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie edukacji.

**TABELA 9 SZKOŁY PODSTAWOWE UCZNIOWIE SZKÓŁ I ABSOLWENCI, WG GMIN,
W ROKU 2014.**

LP.	Jednostka terytorialna	Szkoły podstawowe	Udział % w stosunku do całego powiatu	Uczniowie	Udział % w stosunku do całego powiatu	Absolwenci w roku szkolnym 2013/14	Udział % w stosunku do całego powiatu
1.	Miasto Jasło	11	15,3%	2 426	34,8%	382	33,4%
2.	Brzyska	4	5,6%	406	5,8%	62	5,4%
3.	Dębowiec	8	11,1%	556	8,0%	91	8,0%
4.	Gmina Jasło	8	11,1%	686	9,9%	108	9,4%
5.	Kołaczyce	6	8,3%	635	9,1%	102	8,9%
6.	Krempna	1	1,4%	100	1,4%	19	1,7%
7.	Nowy Żmigród	9	12,5%	561	8,1%	97	8,5%
8.	Osiek Jasielski	7	9,7%	287	4,1%	55	4,8%
9.	Skołyszyn	8	11,1%	794	11,4%	133	11,6%
10.	Tarnowiec	10	13,9%	513	7,4%	95	8,3%
11.	Powiat razem	72	100,0%	6 964	100,0%	1 144	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W szkołach podstawowych powiatu uczyło się prawie 7 tys. dzieci, w tym w klasach szóstych prawie 1150. Najmniej uczniów było w gminie Krempna, najwięcej w Jasle i gminie Skołyszyn.

TABELA 10 GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY W ROKU SZKOLNYM 2014

Wyszczególnienie	Ogółem	Uczniowie	Absolwenci w roku szkolnym 2013
Województwo	572	65 759	22 769
Powiat jasielski	37	3 647	1 279
Powiat krośnieński	39	3 343	1 188
Powiat dębicki	51	4 392	1 451
Powiat strzyżowski	21	2 068	757
Powiat gorlicki	36	3 541	1 189

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 37 gimnazjach uczyło się ponad 3,5 tys. młodzieży, z czego prawie 1300 absolwentów je ukończyła. Liczba absolwentów szkół podstawowych (1144) jest mniejsza niż liczba absolwentów gimnazjów (1279), co oznacza że liczba uczniów gimnazjów w powiecie jasielskim będzie się zmniejszać.

Ochrona zdrowia

Najważniejszą jednostką zajmującą się ochroną zdrowia mieszkańców powiatu jasielskiego jest Szpital Specjalistyczny w Jaśle. Dodatkowo w powiecie funkcjonują publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

TABELA 11. LICZBA ZAKŁADÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ I APTEK W LATACH 2010- 2014.

Zakłady opieki zdrowotnej					Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem					obiekt	30	36	37	37	36
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną					osoba	4 136	3 618	3 614	3 722	3 600

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnich latach liczba zakładów opieki zdrowotnej zwiększyła się, podobnie jak i liczba aptek. Wskazuje to na systematyczną poprawę dostępności mieszkańców powiatu do usług medycznych.

Najważniejszymi problemami dotyczącymi ochrony zdrowia mieszkańców powiatu jest słaby stan infrastruktury większości obiektów ochrony zdrowia i brak w powiecie niektórych, specjalistycznych poradni np. urologicznej, geriatrycznej i psychiatrii dziecięcej, długi czas oczekiwania na wizytę u specjalisty oraz brak dostępu do usług stomatologicznych w weekendy i w nocy.

TABELA 12. LICZBA ZAKŁADÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ W ROKU 2014.

Wyszczególnienie	Ambulatoryjna opieka zdrowotna		Przychodnie na 10 tys. Ludności
	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie	
Województwo	1125	548	5
Powiat jasielski	36	22	3
Powiat krośnieński	59	20	5
Powiat dębicki	42	34	3
Powiat strzyżowski	37	8	6
Powiat gorlicki	60	9	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dostęp mieszkańców do podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie jasielskim jest trudniejszy niż w powiatach sąsiednich, a liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców powiatu jest niższa niż średnia wojewódzka.

Największą jednostką świadcząca usługi zdrowotne dla mieszkańców powiatu jest Specjalistyczny Szpital w Jaśle. Obecnie w szpitalu funkcjonują następujące oddziały i poradnie:

Oddziały	Ilość łóżek
1. Szpitalny Oddział Ratunkowy wraz z Izbą Przyjęć	7
2. Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii	6
3. Oddział Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej	58
4. Oddział Dermatologiczny	26
5. Oddział Pediatrii i Alergologii	26
6. Oddział Geriatryczny	16
7. Oddział Ginekologiczno-Położniczy	39
8. Oddział Neurologii i Pododdziałem Udarowym	32
9. Oddział Neonatologiczny	25
10. Oddział Obserwacyjno-Zakaźny i WZW	20
11. Oddział Ortopedii Traumatologii, Mikrochirurgii i Chirurgii Ręki	21
12. Oddział Otolaryngologiczny	23
13. Oddział Chorób Wewnętrznych, Kardiologii i Diabetologii	63
14. Oddział Psychiatryczny	40
15. Oddział Dzienny Psychiatryczny	-

Poradnie:

- Poradnia Alergologiczna;
- Poradnia Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej;
- Poradnia Chorób Zakaźnych;

- Poradnia Dermatologiczna;
- Poradnia Diabetologiczna;
- Poradnia Endokrynologiczna;
- Poradnia Ginekologiczno-Położnicza;
- Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc;
- Poradnia Kardiologiczna;
- Poradnia Leczenia Uzależnień;
- Poradnia Neurologiczna;
- Poradnia Ortopedyczno-Traumatologiczna;
- Poradnia Otolaryngologiczna;
- Poradnia Reumatologiczna;
- Poradnia Zdrowia Psychicznego;
- Poradnia Rehabilitacji.

Konieczne jest dostosowanie infrastruktury Szpitala Specjalistycznego w Jaśle do obowiązujących przepisów, poprzez jego modernizację i rozbudowę, co pozwoli na utrzymanie wieloprofilowości świadczeń zdrowotnych, w tym świadczeń zabiegowych i psychiatrycznych oraz poprawi jakość udzielanych usług medycznych. Niedostosowanie szpitala do przepisów zmniejszyłoby bezpieczeństwo zdrowotne społeczeństwa powiatu i ograniczyło dostęp do świadczeń zabiegowych i psychiatrycznych.

Pomoc społeczna, piecza zastępcza, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Powiat jasielski realizuje zadania określone w ustawie o pomocy społecznej, wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zadania te są realizowane przez następujące instytucje:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i pozostające w jego strukturze:
 - Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
 - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej,
- Dom Pomocy Społecznej w Foluszu,
- Dom Dziecka w Wolicy,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jaśle,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,

- Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną,
- Katolicką Placówkę Wychowawczą „Nasz Dom” w Jaśle,
- Dom Pomocy Społecznej „Nazaret” w Kołaczycach,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie.
- Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle (w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych).

Grupy mieszkańców powiatu najczęściej korzystające z pomocy społecznej to osoby długotrwale bezrobotne, bezdomne, niepełnosprawne, czy wykluczone społecznie z innych powodów. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa powiatu również coraz więcej osób starszych wymaga pomocy i opieki, której często nie zapewnia już najbliższa rodzina.

TABELA 13. INSTYTUCJE POMOCY SPOŁECZNEJ W ROKU 2014.

Wyszczególnienie	Domy i zakłady pomocy społecznej		
	placówki	miejsca	mieszkańcy
Województwo	80	5536	5246
Powiat jasielski	3	300	287
Powiat krośnieński	3	210	206
Powiat dębicki	4	380	383
Powiat strzyżowski	3	160	156
Powiat gorlicki	4	300	295

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

We wszystkich gminach powiatu działają Miejskie lub Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, które służą pomocą mieszkańcom będącym w trudnej sytuacji materialnej lub zagrożonych patologiami.

W całym powiecie na koniec 2014 r. zarejestrowanych było 365 jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej, z czego 341 prywatnych.

Bezpieczeństwo mieszkańców

Liczba przestępstw w powiecie jest zbliżona do średniej w regionie i są to głównie przestępstwa kryminalne, drogowe i drobne kradzieże.

Ważnymi problemami, stojącymi przed powiatem w dziedzinie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców jest zmieniający się charakter zagrożeń związanych z przestępczością- tj. nowe typy przestępstw związane z cyberprzestrzenią i internetem, elektronicznymi środkami płatniczymi

i bankowością elektroniczną a także przejmowaniem tożsamości elektronicznej i kradzieżą danych osobowych czy kradzieżą elektronicznych baz danych.

Do innych zagrożeń bezpieczeństwa mieszkańców należą kataklizmy (huragany, burze, nagłe opady, powodzie) oraz zagrożenia związane z działalnością przemysłu chemicznego i spożywczego a także transportem materiałów niebezpiecznych przez obszar powiatu.

Istnieje system stałego monitorowania poziomu wody w głównych rzekach powiatu i ostrzegania przed wzbierającą falą powodziową.

Coraz większym zagrożeniem wynikającym z dobrego stanu środowiska i jego bioróżnorodności stają się kolizje drogowe z dzikimi zwierzętami, wścieklizna roznoszona przez lisy i inne zwierzęta, możliwość zarażenia się boreliozą i zapaleniem mózgu wskutek ugryzienia przez kleszcze. Zagrożenia te stanowią również czynnik zmniejszający atrakcyjność turystyczną powiatu.

TABELA 14 PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH WEDŁUG WYBRANYCH RODZAJÓW PRZESTĘPSTW W 2014 ROKU

Wyszczególnienie		w tym				
	ogółem	o charakterze kryminalnym	o charakterze gospodarczym	drogowe	przeciwko życiu i zdrowiu	przeciwko mieniu
Województwo	28000	18071	3946	4482	942	4518
Powiat jasielski	1180	677	208	235	40	235
Powiat krośnieński	532	291	91	129	27	128
Powiat dębicki	1797	1162	309	251	66	252
Powiat strzyżowski	515	328	60	108	11	107
Powiat gorlicki	1202	817	176	161	33	541

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

E-Usługi

Coraz bardziej rozpowszechnia się świadczenie usług za pośrednictwem Internetu. Powszechne są już sklepy internetowe gdzie mieszkańcy powiatu mogą kupić artykuły spożywcze, ubrania, sprzęt AGD, książki a nawet broń. Trudno jednak ocenić ile firm z obszaru powiatu jasielskiego prowadzi takie usługi w Internecie.

Lokalne media i portale informacyjne prowadzą transmisje internetowe wydarzeń kulturalnych, sportowych, politycznych itp. Transmitowane „na żywo” są też posiedzenia niektórych rad gmin.

Coraz szerzej dostępna jest oferta e-learningowa, czyli edukacji przez Internet. Zarówno w postaci dłuższych szkoleń i kursów jak i w postaci krótkich kursów instruktażowych.

Mieszkańcy mają możliwość kontroli za pomocą swojego komputera czy smartfona kont w sieciach telefonicznych, bankach czy zakładach energetycznych, można też płacić za pomocą smartfonów.

Pojawiają się aplikacje mobilne- czyli programy dla smartfonów- zawierające ciekawe informacje czy materiały promocyjne. Przykładem jest aplikacja miasta Jasła – pod nazwą „Jasło- Winne klimaty”. Jest to rozbudowany informator dotyczący miasta Jasła i jego okolic, zawierający bazę miejsc dotyczącą atrakcji turystycznych, bazę gastronomiczną, noclegową, miejsc rozrywki, bazę bankomatów, stacji benzynowych, aptek z informacją o dyżurach nocnych czy lokalnych kościołów z godzinami mszy świętych oraz informacje o systemie komunikacji miejskiej.

Konieczne jest wspieranie tworzenia podobnych aplikacji w różnych dziedzinach życia, a także wspieranie tworzenia e-usług przez firmy działające w powiecie.

Urzędy administracji państwowej i samorządowej umożliwiają mieszkańcom załatwienie niektórych spraw bez konieczności chodzenia do siedziby urzędu. Często jest to elektroniczna skrzynka podawcza, czy elektroniczna informacja o aktach sprawy. W części urzędów możliwe jest pobranie elektronicznych wzorów dokumentów, załatwienie wybranych spraw czy rezerwacja miejsca w kolejce. Powiatowy Urząd Pracy umożliwia rejestrację bezrobotnych przez internet, jednak procedura nie jest łatwa dla przeciętnego bezrobotnego. Zdarza się też, że oferowane na stronach urzędów e-Usługi administracyjne to tylko nie działający link, lub link do systemu ogólnopolskiego a nie do lokalnych e-usług.

Elektroniczne załatwianie spraw urzędowych wymaga jednak posiadania podpisu cyfrowego lub zaufanego profilu (e-PuaP), którego jednak większość mieszkańców powiatu jeszcze nie posiada. Potrzebna jest promocja tej formy podpisu i edukacja mieszkańców w zakresie korzystania z usług e-Administracji. Konieczne jest również wspieranie rozwoju i integracji takich usług w urzędach różnych typów.

8 Potencjał i spójność powiatu

Dostępność komunikacyjna

Funkcję zarządcy dróg powiatowych sprawuje Powiatowy Zarząd Dróg w Jasle, który jest jednostką organizacyjną powiatu jasielskiego. Powiat posiada rozwiniętą sieć komunikacyjną dróg krajowych, powiatowych i gminnych. Miasto Jasło stanowi węzeł transportowo-logistyczny z zapleczem transportu kolejowego i samochodowego. Część dróg wymaga modernizacji ze względu na zły stan techniczny nawierzchni.

Drogowe szlaki komunikacyjne przebiegające przez powiat to:

- droga krajowa nr 28 (Zator - Medyka),
- droga krajowa nr 73 (Wiśniówka - Jasło),
- droga wojewódzka nr 988 (Babica - Warzyce),
- droga wojewódzka nr 992 (Jasło- Ożenna –Granica Państwa),
- droga wojewódzka nr 993 (Gorlice-Dukla).

TABELA 15. DROGI PUBLICZNE W 2013 ROKU

Wyszczególnienie	Drogi publiczne o twardej nawierzchni		W tym o nawierzchni ulepszonej	
	powiatowe	gminne	powiatowe	gminne
	w km			
Województwo	6446,5	6913,4	6330,0	6111,3
Powiat jasielski	377,2	394,0	376,0	356,8
Powiat krośnieński	363,9	413,1	356,4	385,0
Powiat dębicki	356,3	605,9	351,0	541,0
Powiat strzyżowski	200,2	254,7	200,2	242,4
Powiat gorlicki	310,1	722,2	309,6	678,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na koniec roku 2014 drogi powiatowe na terenie Powiatu Jasielskiego posiadały długość 390,85 km, w tym 376,8 km dróg utwardzonych o nawierzchni bitumicznej, oraz 14,05 km dróg żwirowych.

Ilość obiektów mostowych w powiecie wynosi 75 (łączna ich długość wynosi 1806,93 mb), w tym:

- mosty stalowe z pomostem drewnianym: 12 szt. (227,35 mb),
- mosty stalowe z pomostem trwałym: 25 szt. (867,44 mb),
- mosty żelbetonowe: 34 szt. (603,44 mb),
- mosty sprężone: 4 szt. (108,70 mb).

Głównymi szlakami komunikacji kolejowej są: linia nr 106 Rzeszów – Jasło oraz linia nr 108 Stróże - Zagórz.

Na linii nr 108 nie prowadzi się obecnie przewozów pasażerskich na odcinku Stróże –Jasło, brakuje więc połączenia kolejowego z województwem małopolskim. Rewitalizacja połączeń pasażerskich na tej linii wymaga współpracy pomiędzy władzami wojewódzkimi Podkarpacia i Małopolski oraz zainteresowanymi powiatami w obu województwach.

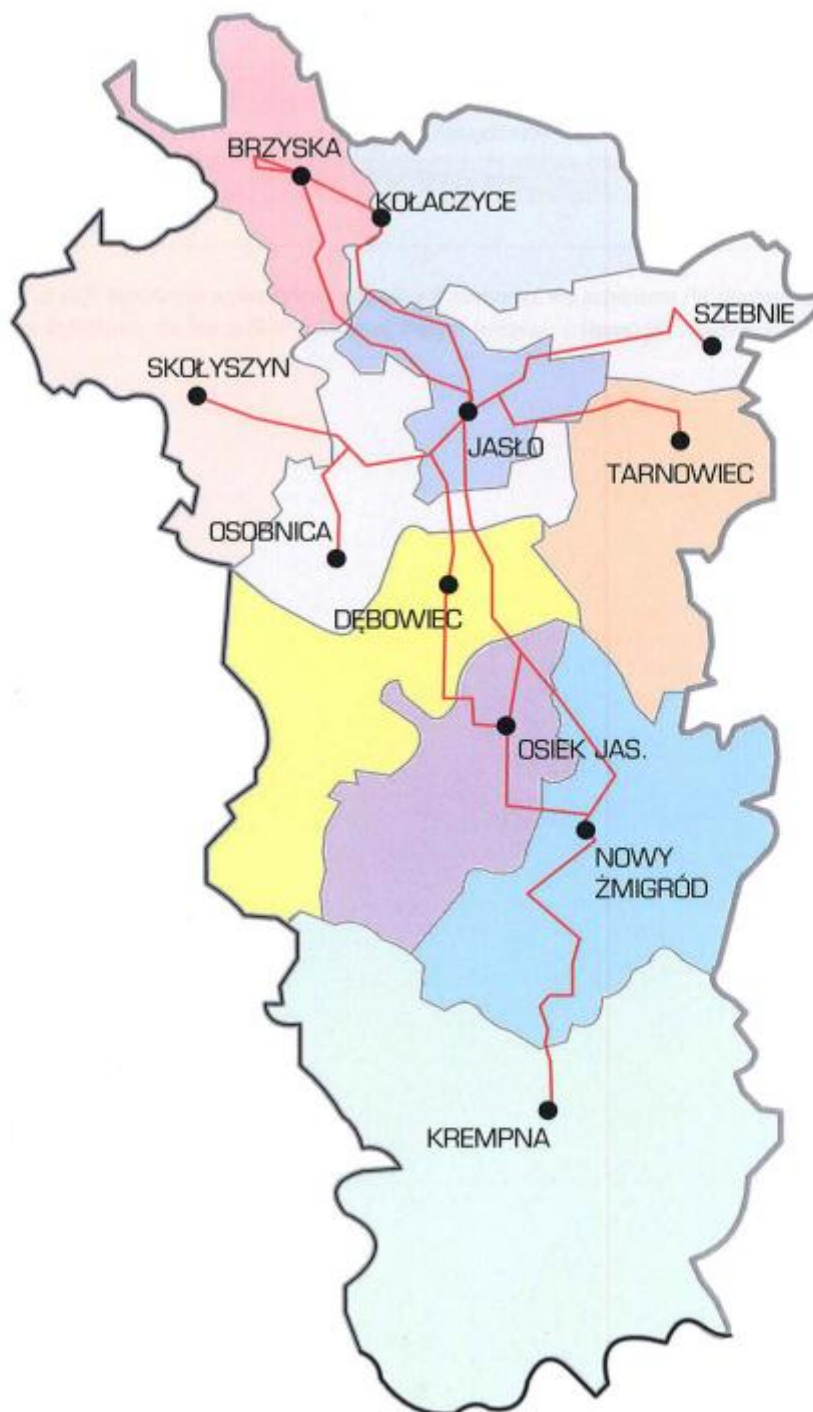
Transport kolejowy ma obecnie słabnące znaczenie, a tym samym zmalało znaczenie jasielskiego węzła kolejowego. Zły stan techniczny trakcji kolejowej nie pozwala na przyspieszenie jazdy pociągów, komunikacja pasażerska nie jest więc konkurencyjna w stosunku do samochodowej.

Szansą na zmianę stanu komunikacji kolejowej są inwestycje realizowane i planowane przez samorząd województwa w zakresie modernizacji linii kolejowych, szczególnie linii Jasło-Rzeszów, i odcinka Jasło-Zagórz-Łupków.

W Jasle-Warzycach funkcjonuje lądowisko dla małych samolotów. Najbliższe lotnisko sportowe znajduje się w Krośnie, a najbliższe lotnisko międzynarodowe w Rzeszowie. Można też korzystać ze słowackiego lotniska w Koszycach.

Transport publiczny

W roku 2015 przygotowany został *Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Powiatu Jasielskiego*, określający najważniejsze zadania powiatu w zakresie rozwoju transportu publicznego. Określono schemat głównych połączeń w powiecie, które będą obsługiwane przez wyłonionego w przetargu operatora. Na tych połączeniach zapewnione będą wszystkie ulgi ustawowe przysługujące podróżnym.

RYSUNEK 4. SCHEMAT PUBLICZNYCH POŁĄCZEŃ KOMUNIKACYJNYCH W POWIECIE JASIELSKIM

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla powiatu jasielskiego

Ważne będzie takie funkcjonowanie transportu publicznego, które zapewni mieszkańcom możliwość dojazdu do pracy, szkół, obiektów kultury i rekreacji oraz zapewni spójność komunikacyjną powiatu.

Odpady komunalne

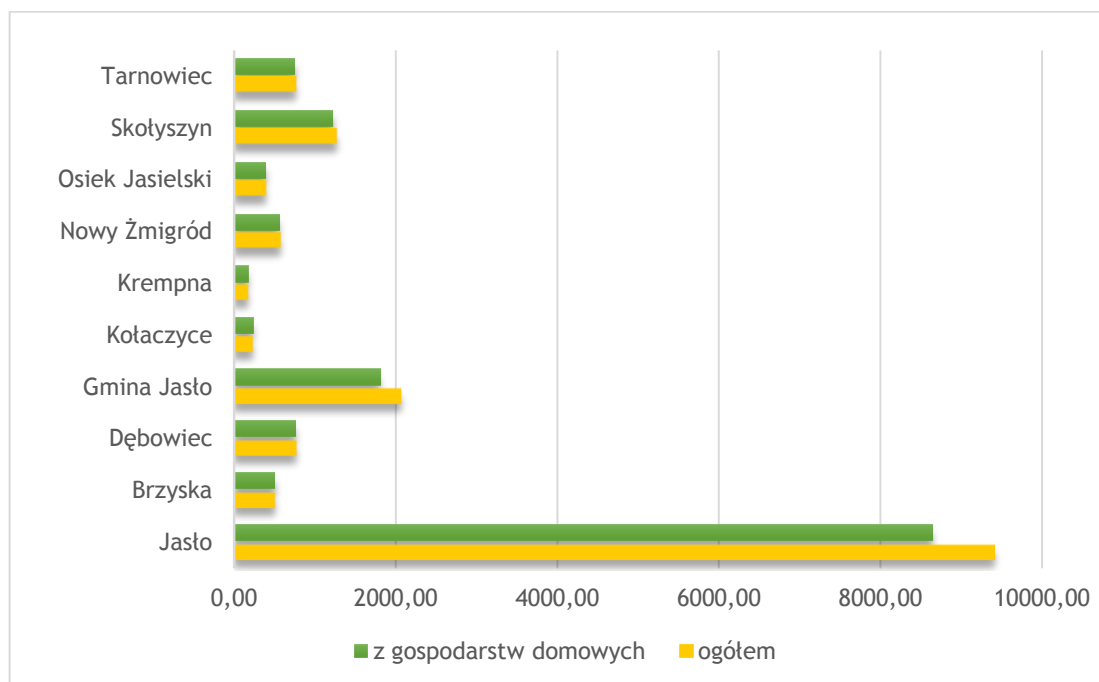
Najważniejszym zadaniem strategicznym powiatu w zakresie gospodarki odpadami jest ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko oraz maksymalny wzrost ich gospodarczego wykorzystania.

W styczniu 2012 r. weszły w życie przepisy znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (2011), nakładające na gminę nowe zadania. Ustawa zmienia dotychczasowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy, od 1 lipca 2013 r. właścicielami wytworzonych przez mieszkańców odpadów stały się gminy, które mają obowiązek zająć się wywozem odpadów oraz decydować, jak je mają gromadzić mieszkańcy. Ustawa nakłada także na gminy obowiązek wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów i ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Jednym z głównych celów nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest osiągnięcie we wskazanym terminie odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska oraz zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zebranych selektywnie. Średni osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych biodegradowalnych w 2013 r. dla jasielskiego wyniósł 17,47 %, natomiast średni osiągnięty poziom recyklingu papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 19,04 %.

Powiat jasielski nie posiada czynnego składowiska odpadów komunalnych. Zmieszane odpady komunalne są przekazywane do sortowni odpadów komunalnych zmieszanych w Krośnie, będącej Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) dla Regionu Południowo-Zachodniego w województwie podkarpackim. Część odpadów przekazana zostaje do sortowni odpadów komunalnych w Wolicy, pełniącej funkcję instalacji zastępczej. Odpady zielone i inne bioodpady zostają przekazane do kompostowni w Krośnie.

W roku 2013, w powiecie wytworzono ogółem 16 268,47 ton odpadów zmieszanych (nieposortowanych), w tym w gospodarstwach domowych 15 049,68 ton (tj. 92,51%). Udział odpadów z gospodarstw domowych w ilości odpadów ogółem powoli rośnie. Jeden mieszkaniec powiatu wytworzył średnio ponad 140 kg odpadów zmieszanych. W ostatnich latach spadła za to ilość wytworzonych odpadów zmieszanych ogółem- co jest głównie zasługą oficjalnego zmniejszenia ilości tego typu zanieczyszczenia odbieranego od przedsiębiorstw i instytucji. Spadek ten związany jest z wysokimi cenami za odbiór odpadów dla przedsiębiorstw, a wiązać się z nim może wzrost ilości nielegalnych wysypisk śmieci, pochodzących prawdopodobnie od przedsiębiorstw.

WYKRES 10. IŁOŚĆ WYTWORZONYCH ODPADÓW ZMIESZANYCH (W TONACH) W ROKU 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

"Dzikie" wysypiska odpadów, mimo zmian ustawowych dotyczących zbiórki i segregacji odpadów nadal są w powiecie problemem, zwłaszcza na obrzeżach lasów i w okolicach rzek i potoków. Sezonowy wzrost poziomu rzek i potoków oraz powodzie powodują przenoszenie tych odpadów wzdłuż cieków wodnych. Ponieważ dużą część śmieci stanowią odpady trudnodegradowalne, zaśmiecają one dużą część terenów rekreacyjnych nad rzekami a także okoliczne pola uprawne. Stanowią też coraz większe zagrożenie dla roślin i zwierząt.

Wodociągi i kanalizacja

Długość sieci wodociągowej w powiecie jasielskim wynosi 355,2 km, a stopień pokrycia siecią wodociągową stanowi ok. 44% (dane na rok 2013). Jest to poziom znacznie poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej 76,7%. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 819,1 km, a stopień pokrycia tą siecią to 55,5% (2013 r.). Stopień pokrycia siecią gazową wynosi 86,7% (2013 r.).

Zaopatrzenie powiatu w wodę jest oparte głównie o przydomowe ujęcia wodne (studnie) oraz o lokalną sieć wodociągów. Podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu w wodę miejscowości na terenie powiatu jasielskiego mają zasoby wód powierzchniowych. Z zasobów wód powierzchniowych zasilane

są wodociągi wiejskie w gminach: Dębowiec, Krempna i Nowy Żmigród. Ujęcia wód podziemnych znajdują się m.in. w gminach: Dębowiec, Jasło, Kołaczycze, Skołyszyn, Tarnowiec.

TABELA 16. WODOCIĄGI I KANALIZACJA NA TERENIE WYBRANYCH POWIATÓW W 2014 ROKU

Wyszczególnienie	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam ³
	wodociągowa rozdzielcza	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne	w dam ³	na 1 mieszkańca w m ³	
Województwo	14409,2	15679,2	320950	263858	47571,1	22,3	57833,6
Powiat jasielski	355,2	819,1	7982	13366	1282,5	11,1	2786,0
Powiat krośnieński	504,4	1179,3	11488	19130	980,3	8,8	2354,0
Powiat dębicki	959,4	767,8	19990	14219	2868,4	21,2	3559,0
Powiat strzyżowski	397,8	218,4	8559	4136	1381,0	22,3	731,0
Powiat gorlicki	305,9	835,0	5811	10983	47571,1	22,3	2034,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W powiecie jasielskim funkcjonuje 11 komunalnych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków, w tym jedna, nowoczesna oczyszczalnia w Jaśle, o podwyższonym stopniu usuwania związków biogennych. Pozostałe znajdują się w Szebniach, Trzcinity, Kołaczycach, Krempnej, Nowym Żmigrodzie, Załężu, Świerchowej, Osieku Jasielskim, Skołyszynie i Tarnowcu. Funkcjonuje też kilkanaście oczyszczalni ścieków przemysłowych zlokalizowanych w większych zakładach pracy.

Energia elektryczna i odnawialne źródła energii

Powiat posiada kompletną sieć elektroenergetyczną- wszyscy zainteresowani jej wykorzystaniem mają do niej dostęp. Główne źródła energii elektrycznej znajdują się poza obszarem powiatu, co eliminuje ich szkodliwe oddziaływanie na środowisko.

Powiat posiada bardzo dobre warunki słoneczne (o rocznej sumie nasłonecznienia powyżej 1060 kw/m²) na całym swym obszarze oraz zróżnicowane warunki wiatrowe.

W powiecie funkcjonuje 9 małych elektrowni wiatrowych, o mocy ok. 300 kW. Możliwa jest budowa kolejnych elektrowni wiatrowych, jednakże ze względu na liczne tereny chronione i zróżnicowane warunki wiatrowe rozwój tej formy pozyskiwania energii odnawialnej jest ograniczony do wybranych gmin powiatu.

W ostatnich latach dzięki projektom realizowanym przez Związek Gmin Dorzecza Wisłoki budowane są liczne instalacje solarne i fotowoltaiczne, zarówno na budynkach publicznych jak i prywatnych. Wybudowanie kilku tysięcy instalacji solarnych powinno skutecznie wypromować tę formę pozyskiwania energii odnawialnej.

Powiat posiada też dobre warunki do wykorzystania energii wodnej, na rzece Wisłocy i jej dopływach, szczególnie w gminach Dębowiec, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Jasło, Tarnowiec. Istnieje elektrownia wodna w Krempnej o mocy 45kW. Rozwój hydroenergetyki ograniczany jest jednak przez konieczność poniesienia dużych nakładów finansowych na etapie projektowania i inwestycji oraz konieczność respektowania ograniczeń związanych z ochroną środowiska.

Powiat nie posiada znaczących możliwości w zakresie pozyskiwania energii z wód geotermalnych. Powstają jednak instalacje typu „pompy ciepła”, wykorzystujące ciepło geotermalne do ogrzewania budynków.

Ze względu na rolniczo-leśny charakter powiatu i duże nasłonecznienie atrakcyjnym źródłem energii jest biomasa- pochodząca z drewna, z roślin uprawnych, w tym energetycznych czy też biomasa z gnojowicy i osadów ściekowych. W Jasle istnieje biogazownia wykorzystująca osady pościekowe, produkująca rocznie ok. 50 000m³ biogazu.

W województwie podkarpackim w roku 2013 wyprodukowano 394,6 GWh z odnawialnych nośników energii. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie podkarpackim w roku 2013 wyniósł 16,1%.

Sieć Internet

Stale polepsza się dostęp mieszkańców powiatu do sieci internet. Rozwija się sieć szerokopasmowych połączeń światłowodowych. Dzięki sieciom telefonii komórkowej mieszkańcy mogą korzystać z Internetu w prawie wszystkich miejscach powiatu. Tworzone są również tzw. hot –spoty, czyli miejsca bezpłatnego dostępu do Internetu za pomocą połączeń radiowych (tzw. sieci Wi-Fi).

Konieczne jest dalsza rozbudowa infrastruktury związanej z dostępem do internetu, w tym tworzenie miejsc publicznego dostępu do sieci internet, szczególnie w miejscach licznie odwiedzanych przez mieszkańców lub turystów.

Internet jest także kluczowym źródłem wiedzy turystów na temat regionu i jego atrakcji. Dzięki stronom internetowym miejscowości i poszczególnych obiektów turystycznych, turysta może zdecydować o podróży, wybrać jej cel oraz zaplanować trasę dojazdu i miejsca pobytu.

Dostępność cyfrowa powiatu (internetowa) zwłaszcza dla turystów zagranicznych jest słaba. Strony internetowe niektórych urzędów i instytucji a także atrakcji turystycznych są wprawdzie przygotowane w kilku językach obcych, ale nie są aktualizowane i brak jest informacji o aktualnych wydarzeniach. Większość stron jest jedynie w języku polskim.

Należy wspierać rozwój stron internetowych miejscowości i obiektów będących atrakcjami turystycznymi, dbać o ich czytelność, aktualność, odpowiedni zakres zamieszczanych informacji oraz dostępność w różnych wersjach językowych. Należy wspierać integrację systemów informacji turystycznej – tak, aby docelowo turysta mógł znaleźć większość ważnych informacji turystycznych w jednym miejscu. Można do tego wykorzystać System Informacji Przestrzennej Powiatu Jasielskiego. Podobnie należy przygotowywać strony związane z przedsiębiorczością, kulturą czy sportem.

Obszary wiejskie

Większa część mieszkańców powiatu (67%) zamieszkuje tereny wiejskie. Dostęp do usług publicznych na tych obszarach jest mniejszy niż w miastach powiatu. Również infrastruktura techniczna tych obszarów nie jest tak mocno rozwinięta. Szczególnie ważne są problemy dotyczące dostępu do wody pitnej i kanalizacji. Ze względu na ograniczenie dostępności komunikacji publicznej pogarsza się dostęp mieszkańców wsi do innych usług publicznych- szczególnie do edukacji, ochrony zdrowia i kultury. Utrudniony jest też dostęp do miejsc pracy w terenach bardziej uprzemysłowionych.

Konieczne jest zapewnienie mieszkańcom wsi dostępu do udogodnień cywilizacyjnych i ograniczanie marginalizacji obszarów położonych dalej od centrum powiatu.

Obszary wiejskie nie posiadają w większości miejscowych planów zagospodarowania co, w powiązaniu z dużą ilością obszarów chronionych utrudnia inwestowanie, zarazem jednak powoduje powstawanie chaotycznej zabudowy mieszkalnej i zanikanie tradycyjnego, wiejskiego krajobrazu.

Współpraca terytorialna

Mieszkańcy powiatu nie należą do osób aktywnie podejmujących współpracę. Trudno jest ich namówić do trwałego współdziałania, a kooperacyjne inicjatywy często kończą się po ustaniu źródeł ich finansowania. Istnieją jednak coraz liczniejsze stowarzyszenia, kluby sportowe, powstają rolnicze grupy producenckie czy klastry przedsiębiorców. Inicjatywy takie powinny być wspierane. Konieczna jest pomoc dla współpracujących grup mieszkańców, w zakresie szkolenia i doradztwa oraz ułatwienia w dostępie do bazy lokalowej czy infrastruktury sportowej.

Podejmowane są również działania dla rozwoju współpracy urzędów, przedsiębiorców, szkół i organizacji pozarządowych, jak np. Jasielska Agora.

Powiat jasielski nawiązuje współpracę z innymi samorządami i instytucjami w regionie w celu realizacji zadań, które wykraczają poza jego obszar lub są za duże dla pojedynczego powiatu. Szczególnie ważna jest współpraca w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej powiatu. Realizowane są wspólne projekty drogowe (np. z powiatem krośnieńskim, gorlickim i partnerami słowackimi) czy podejmowane działania projektowe w zakresie drogownictwa i kolejnictwa (z Krosnem, powiatem krośnieńskim i gorlickim), turystyki (powiat gorlicki i strzyżowski) i lobbingsowe związane z budową dróg.

Dokumentem mającym wspomóc rozwój współpracy w regionie jest opracowana w 2015 roku *Strategia dla Beskidu Niskiego*, wskazująca kierunki i sposoby intensyfikacji współpracy.

9 Ochrona środowiska

Przyroda i urzędowe formy jej ochrony

Polska charakteryzuje się klimatem umiarkowanym. Południowy wschód kraju, do którego należy powiat jasielski posiada bardziej kontynentalny klimat z gorącymi i deszczowymi latami i mroźnymi i suchymi zimami. Klimat powiatu związany jest z ukształtowaniem powierzchni i podziałem fizjograficznym. Powiat jasielski leży na obszarze dwóch rejonów klimatycznych- podgórskiego (część północna) i górskiego (część południowa). Klimat w regionie posiada charakter przejściowy między nizinnym a górskim.

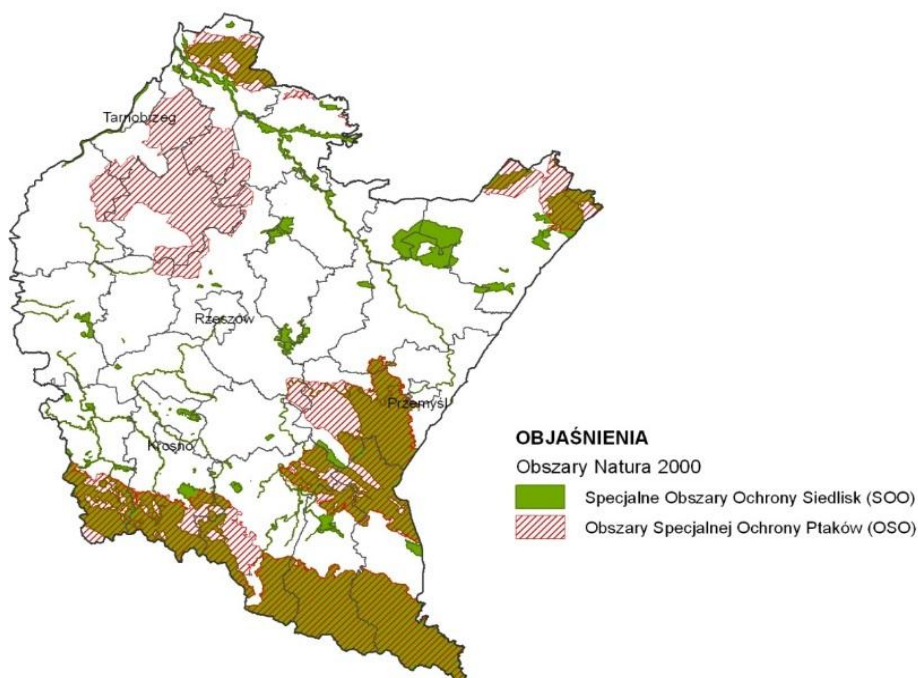
Główną rzeką powiatu jest Wisłoka wraz z dopływami tj. Ropą i Jasiołką. Wisłoka jest prawobrzeżnym dopływem Wisły o całkowitej długości 163,3 km. Górny i część środkowego biegu rzeki o długości 73,8 km leży w granicach administracyjnych powiatu jasielskiego. Źródła Wisłoki wypływają na wysokości 575 m n.p.m., u podnóża Dębiego Wierchu w gminie Krempna. Rzeką przepływa przez Magurski Park Narodowy a potem Pogórze Jasielskie i Kotlinę Jasielsko-Krośnieńską. Ropa bierze początek w Beskidzie Niskim, na terenie województwa małopolskiego. Całkowita długość rzeki

wynosi 78,7 km. Jest prawobrzeżnym dopływem Wisłoki i uchodzi do niej w km 105,0 na terenie Jasła. Przez teren powiatu jasielskiego przepływa na odcinku o długości 15,8 km. Jasiołka swe źródła ma w Beskidzie Niskim. Całkowita jej długość wynosi 75,9 km a powierzchnia zlewni wynosi 513,2 km². Przez teren powiatu jasielskiego przepływa na odcinku o długości 12,4 km.

Powiat jasielski cechuje duża różnorodność, to jeden z najbardziej urokliwych zakątków Polski. Obejmuje część Pogórza Ciężkowickiego i Strzyżowskiego, Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej, Pogórza Jasielskiego i Beskidu Niskiego wraz z Magurskim Parkiem Narodowym.

Dominującą florą są gatunki leśne, z czego znaczna część to drzewostany bukowe i jodłowe. Ważną grupę roślin stanowią gatunki chronione: 40 gatunków roślin chronionych, w tym 30 całkowicie. Lasy są ostoją dla dużych kręgowców puszczańskich. Żyje tutaj ponad 30 gatunków ssaków, 137 gatunków, 10 gatunków ryb, w tym pstrąga potokowego. Występują liczne gatunki owadów, w tym wiele gatunków ginących motyli. Ogółem żyje tu co najmniej 200 gatunków zwierząt objętych ochroną całkowitą (119 ptaków, 15 ssaków, 11 płazów i gadów oraz 12 bezkręgowców).

RYS.5, OBSZARY NATURA 2000 W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

Źródło: Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego Rzeszów

Prawie 38% powierzchni powiatu jasielskiego objęte jest różnymi formami ochrony prawnej, stosownie do wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Głównym zadaniem systemu obszarów chronionych jest utrzymanie równowagi ekologicznej, jak również powstrzymanie procesów

degradacji środowiska. Obszary chronione w powiecie jasielskim znajdują się głównie w południowej i północno-zachodniej części, a najważniejszy z nich to Magurski Park Narodowy. Park został założony w roku 1995 i zajmuje obecnie obszar 19 962 ha. Na terytorium parku bierze swój początek rzeka Wisłoka, na uwagę zasługują również dobrze zachowane naturalne skupiska jodeł i starych buków, bogata fauna leśna i liczne kompleksy skalne. Lasy zajmują 93% terytorium.

Terytorium parku należy do najbogatszych pod względem leśnej fauny w Beskidzie Niskim. Zamieszkuje tu niedźwiedź brunatny, wilk, ryś, żbik, lis, jeleń europejski, sarna, dzik oraz szop pracz. Można tu spotkać również zagrożone i rzadkie gatunki ptaków typu orzeł przedni, orlik krzykliwy, puchacz, trzmielojad, bocian czarny, dzięcioł biało-grzbiety, puszczyk uralski. Na terenie parku mieszka również wiele gatunków płazów, ryb oraz bezkręgowców jak np. salamandra plamista, żmija, zaskroniec, kumak górski.

Kolejną formą ochrony w powiecie są parki krajobrazowe:

- Jaśliski Park Krajobrazowy o powierzchni 19 520 ha chroni wschodnią część Beskidu Niskiego, gdzie znajdują się źródła rzek Jasiołka i Wisłoka. Stanowi od wschodu otulinę dla Magurskiego Parku Narodowego. W powiecie jasielskim obejmuje tereny gminy Krempna. Charakterystycznym elementem parku są łąkowo – pastwiskowe zespoły już nieistniejących wsi. Obszary te, są wspaniałym siedliskiem dla ptaków drapieżnych jak orzeł przedni, orlik krzykliwy, myszołów zwyczajny i jastrząb.
- Park Krajobrazowy Pasma Brzanki o powierzchni 3086,20 ha chroni pasmo wzgórz o wysokości 450-562 m n.p.m., ciągnące się od przełomu rzeki Białej, poprzez Górę Brzankę, Górę Liwecką, aż do Góry Liwocz - do doliny Wisłoki. W powiecie jasielskim obejmuje tereny gminy Brzyska. Grzbiet Brzanki-Liwocz cechują płaskie wierzchowiny oraz strome zbocza dolin, z płatami osuwisk. Ponad połowę powierzchni parku zajmują lasy.

Na obszarze powiatu jasielskiego wyznaczone zostały też 3 rezerваты przyrody:

- Goleisz- rezerwat przyrody nieożywionej, gdzie przedmiotem ochrony są wychodnie skał piaskowca ciężkowickiego wraz z otaczającym lasem grądowym, ze stanowiskami rzadkich i chronionych gruntów roślin w runie, a także śladami grodziska wczesnośredniowiecznego i ruinami średniowiecznego zamku obronnego.
- Łysa Góra- rezerwat leśny gdzie przedmiotem ochrony są ekosystemy leśne porastające fragment pasma Łysej Góry w Beskidzie Niskim, stanowiące siedliska przyrodnicze dla licznych chronionych roślin.
- Liwocz - rezerwat leśny gdzie przedmiotem ochrony są zbiorowiska roślinne typowe dla wyższych partii Pogórza Ciężkowickiego oraz stanowiska roślin i zwierząt chronionych.

Następną formą ochrony środowiska naturalnego jest Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego o powierzchni 82 360 ha, obejmujący na terenie powiatu jasielskiego gminy: Dębowiec, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski.

W granicach powiatu jasielskiego znajdują się również obszary objęte Ochroną w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000:

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Beskid Niski (PLB180002) w powiecie jasielskim obejmujący gminy Dębowiec, Krempna, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski;
- Specjalne obszary ochrony siedlisk: Bednarka, Jasiołka, Łysa Góra, Ostoja Jaślicka, Ostoja Magurska, Źródłiska Wisłoki, Wisłoka z Dopływami, Goleisz, Józefów-Wola Dębowiecka, Las Nieglowicki, Liwocz, Kościół w Skalniku, Łąki nad Młynówką.
- Obszar Wisłoka z dopływami (PLH180052) obejmuje rzekę Wisłokę na odcinku od północnej granicy Ostoi Magurskiej do mostu drogowego na trasie Pilzno-Kamienica wraz z dopływami.

Najbardziej rozpowszechnioną formą indywidualnej ochrony pojedynczych obiektów przyrodniczych jest uznawanie ich za pomniki przyrody. W grupie ponad 30 pomników przyrody w powiecie znajdują się drzewa, głównie dęby szypułkowe, ale również topole, klon jawor, tulipanowiec amerykański, buk pospolity. Do tej grupy zalicza się również kwitnący okaz bluszczu pospolitego (*Hedera helix*). Do pomników przyrody nieożywionej zalicza się głąz polodowcowy (Majscowa, gm. Dębowiec).

Stan środowiska naturalnego

To człowiek i jego działalność kształtuje środowisko, a wyznacznikami jakości tego środowiska są między innymi estetyka krajobrazu, różnorodność biologiczna, poziom zapylenia i zanieczyszczenia powietrza szkodliwymi substancjami, poziom zanieczyszczenia sztucznym światłem i hałasem a także jakość wód powierzchniowych i podziemnych.

W powiecie jasielskim głównymi źródłami presji na środowisko naturalne są:

- przemysł i usługi, które są źródłem zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby a także producentem ścieków i odpadów poprodukcyjnych;
- rozszerzająca się urbanizacja, powodująca m.in. utratę tradycyjnego krajobrazu, wzrost hałasu i zanieczyszczenia sztucznym światłem, degradację jakości gleb, a także fragmentację ekosystemów i spadek różnorodności biologicznej;
- gospodarka komunalna i gospodarstwa domowe- źródła ścieków, odpadów i zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza (tzw. niska emisja, szczególnie na terenach wiejskich);

- transport drogowy, który jest źródłem emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych (głównie tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów, związków ołowiu oraz sadzy), powoduje też wzrost poziomu hałasu i drgań;
- rolnictwo, które może stanowić przyczynę zakwaszenia i chemizacji gleb, erozji powierzchniowej (zwłaszcza w terenach górskich), eutrofizacji rzek i potoków, zmian i ograniczenia bioróżnorodności.

Zagrożeniem dla środowiska naturalnego są też coraz częstsze kataklizmy naturalne, a szczególnie powódzie, które stanowią zagrożenie dla położonych w pobliżu rzek oczyszczalni ścieków. Powódź w roku 2010 spowodowała wprowadzenie do rzek zwiększonej ilości nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych.

Przedsiębiorstwa korzystające z zasobów środowiska naturalnego (powietrza, wody, gleb) muszą wносить opłaty za ich wykorzystywanie. W ewidencji podmiotów korzystających ze środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie znajduje się ok. 250 zakładów zlokalizowanych na terenie powiatu jasielskiego. W zależności od stopnia i rodzaju zagrożeń dla środowiska jakie niesie ich działalność podzielone są na różne kategorie ryzyka. W tych o największym ryzyku dla środowiska co roku przeprowadzane są kontrole.

Ze względu na zwiększoną emisję zanieczyszczeń powietrza emitowanych przez zakłady przemysłowe i sektor komunalny w mieście Jasle prowadzony jest monitoring zanieczyszczenia powietrza. Prowadzone od kilku lat badania wykazują znaczne różnice w stężeniach benzenu w powietrzu w ciągu roku. Zwiększone stężenia benzenu w powietrzu notowane w okresie chłodnym dowodzą, że znaczącym źródłem emisji tego związku do atmosfery na obszarze Jasła jest energetyczne spalanie paliw, zarówno przez punktowe źródła branży ciepłowniczej, jak i sektor komunalno-bytowy.

Zanieczyszczenie promieniowaniem elektromagnetycznym powodowane jest przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych, komputerowych itp. Operatorzy sieci komórkowych zlokalizowali swoje nadajniki na terenie powiatu jasielskiego w większości miejscowości powyżej 500 mieszkańców. Rozwój ten, skutkuje ogólnym wzrostem poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększeniem powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania.

Również przesyłowe linie energetyczne muszą być objęte strefami ochronnymi, ze względu na występowanie podwyższonego poziomu natężenia pola elektromagnetycznego bezpośrednio w ich otoczeniu. Na terenie powiatu jasielskiego znajduje się łącznie 2384,2 km linii energetycznych napowietrznych i 336,3 km kablowych oraz 736 stacji energetycznych o łącznej mocy 164,1 MVA.

Punktowe badania natężenia promieniowania elektromagnetycznego w kilku miejscowościach powiatu nie wykazały do tej pory przekroczenia norm tego zanieczyszczenia.

Zanieczyszczenie sztucznym światłem jest typem zanieczyszczenia elektromagnetycznego, polegającego na nadmiernym zaświeceniu miejscowości w okresie nocnym- to znaczy stosowaniu oświetlenia publicznego i prywatnego w miejscach gdzie nie jest potrzebne, wtedy gdy nie jest potrzebne lub z wykorzystaniem nieodpowiednich typów lamp. Zanieczyszczenie to jest obecnie jeszcze mało dostrzegane, ma jednak duży wpływ na zdrowie mieszkańców oraz na zwierzęta i rośliny, gdyż wpływa na deregulację naturalnych dobowych rytmów organizmów żywych, powoduje bezsenność a tym samym wzrost podatności na różnorodne choroby cywilizacyjne, jak cukrzyca, otyłość, rak prostaty i rak piersi. Ograniczenie tego typu zanieczyszczenia przez stosowanie odpowiednich rodzajów lamp, wyłączanie światła gdy nie jest potrzebne, przyczyni się do poprawy stanu środowiska, zdrowia mieszkańców oraz do zmniejszenia wielkości opłat za energię elektryczną. Powiat jasielski posiada wiele terenów, gdzie w nocy panuje jeszcze naturalna ciemność, jednak światło przenosi się na wiele kilometrów i na przykład łunę światła miasta Jasła widać nawet w Magurskim Parku Narodowym.

Jak wykazują badania turystów odwiedzających region, główną atrakcją turystyczną Beskidu Niskiego i Bieszczadów jest naturalny, górski krajobraz – zalesione wzgórza i rozległe panoramy. Stały i nieplanowany rozwój infrastruktury i budownictwa powoduje niszczenie tych walorów krajobrazowych. Szczególnie groźne jest zabudowywanie domami jednorodzinnymi wzgórz Beskidu Niskiego, gdzie tradycyjne budownictwo koncentrowało się dawniej w dolinach rzek i potoków. Postępujące zniszczenie krajobrazu jest tym groźniejsze, że nie jest w żaden sposób monitorowane a mała liczba opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jak również brak odpowiednich przepisów prawa chroniącego krajobraz uniemożliwia kontrolowanie tego zjawiska. Być może nowe prawo dotyczące ochrony krajobrazu pomoże ograniczyć jego degradację.

Już dzisiaj zauważyć można tendencję, że coraz więcej turystów przyjeżdżających spoza regionu (Kraków, Śląsk, Warszawa) przebywa w miejscowościach o istniejącej zabudowie tradycyjnej, jak np. Polany, podczas gdy miejscowości z lepszą infrastrukturą turystyczną (jak Krempna czy Folsz) odwiedzane są raczej przez ludność powiatu jasielskiego i powiatów sąsiednich.

Edukacja ekologiczna

Działalność edukacyjną w zakresie ekologii prowadzi wiele instytucji: szkoły, urzędy, organizacje pozarządowe a także przedsiębiorstwa. Szczególnie odwiedzany jest Ośrodek Edukacji Ekologicznej wraz z nowoczesnym Muzeum Magurskiego Parku Narodowego w Krempnej.

W powiecie organizowane są liczne ekologiczne konkursy, szkolenia i warsztaty. Organizowane są też zbiórki wybranych typów odpadów (np. baterii, czy odpadów elektronicznych). Ciekawą formą edukacji ekologicznej są imprezy masowe takie jak np. Piknik Ekologiczny- Eko Raban.

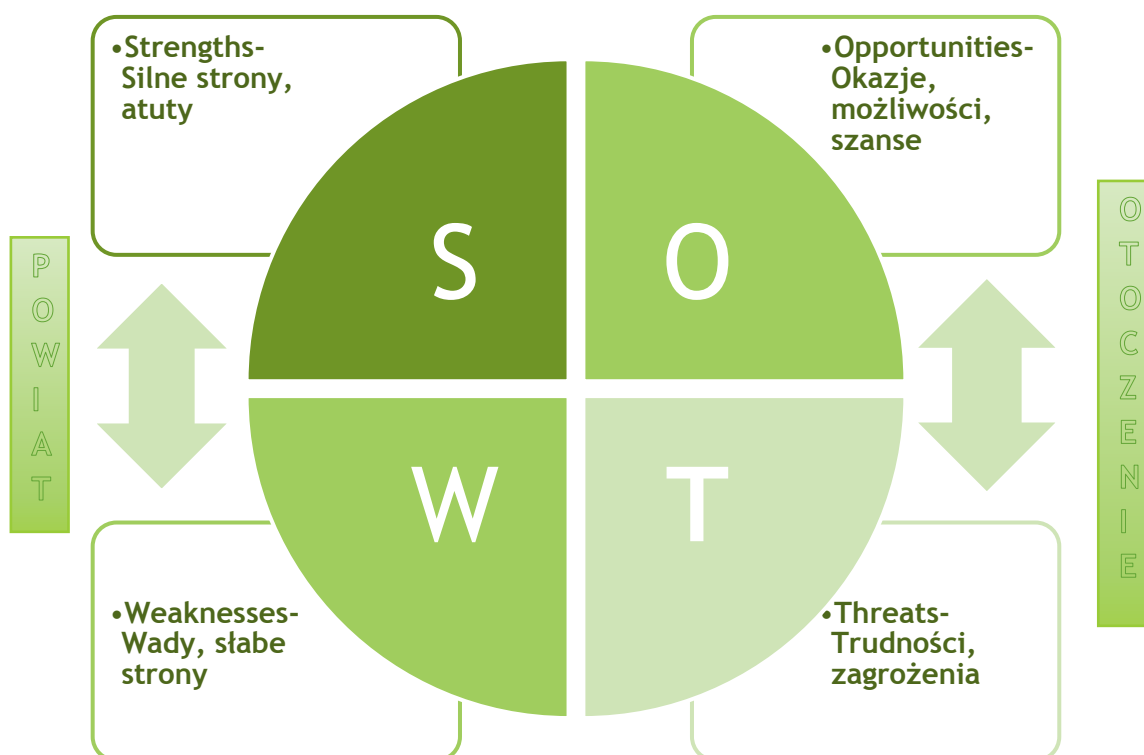
Młodzieżowy Dom Kultury w Jasle organizuje dla młodzieży cykliczne akcje ekologiczne, jak np. akcja „Sprzątanie Świata”, liczenie ptaków a także konferencje, warsztaty i obozy ekologiczne.

III. BILANS STRATEGICZNY POWIATU JASIELSKIEGO

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z metod diagnozy sytuacji społeczności lokalnej. Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

RYSUNEK 6 . ANALIZA SWOT

Analiza została przeprowadzona w celu określenia szans oraz zagrożeń hamujących rozwój powiatu, jak również w celu określenia jego słabych i mocnych stron, w celu zdefiniowania elementów potencjalnej przewagi strategicznej w regionie.

W czasie konsultacji społecznych określono najważniejsze dla mieszkańców obszary problemowe oraz działania konieczne do podjęcia dla zmniejszenia lub likwidacji występujących problemów.

Do najważniejszych problemów należą przede wszystkim: niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna w tym brak dogodnego połączenia z autostradą, oraz wysokie bezrobocie i niedostateczny rozwój przedsiębiorstw, które tworzą za mało miejsc pracy. Wiąże się z tym również nieprzystosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb pracodawców, niskie umiejętności zawodowe i brak doświadczenia zawodowego osób poszukujących pracy. Słaba współpraca pomiędzy

pracodawcami a urzędami i brak zrozumienia z obu stron nie pozwalają tych problemów efektywnie rozwiązywać.

Pomimo posiadanego potencjału powiat nie jest kojarzony w regionie i kraju jako miejsce szczególnie atrakcyjne turystycznie. Nieefektywna promocja turystyczna powiatu nie służy rozwojowi turystyki. Za mała jest również liczba oferowanych produktów turystycznych.

Mieszkańcy terenów wiejskich mają problemy ze sprzedażą swoich produktów rolnych, przede wszystkim ze względu na słabe możliwości ich dystrybucji.

Główne problemy społeczne to starzenie się społeczeństwa powiatu, emigracja zarobkowa młodych ludzi (w tym za granicę), utrudniony dostęp do lekarzy i usług ochrony zdrowia, dziedziczenie biedy i bezrobocia.

Zgłaszane przez uczestników konsultacji uwagi zostały pokazane w 3 głównych obszarach rozwojowych: gospodarka, sfera społeczna i sfera instytucjonalna.

Obszar GOSPODARKA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p style="text-align: center;">Przedsiębiorczość</p> <ul style="list-style-type: none"> → Tradycje przemysłu chemicznego (Rafineria, Gamrat), rozwijający się przemysł meblarski i drzewny (Nowy Styl) oparty na najnowocześniejszych technologiach, → powiązania wielu firm z branżą samochodową (rafinerie, sadza, huta szkła- reflektory samochodowe), → cechy mieszkańców- pracowitość, zaradność, oszczędność, przedsiębiorczość, patriotyzm lokalny pracowników, → szkło witrażowe (jedyna huta w kraju), → tradycje w budowie firm „od zera”, trwałość w istnieniu MŚP, przekazywanie firm z ojca na syna- szkolenie następców, zapewnienie ciągłości zarządzania firmą, → doświadczenia przedsiębiorców, które mogą przekazać innym, → różnorodna struktura gospodarcza i silna pozycja konkurencyjna firm średniej wielkości, → wzrastająca liczba pracodawców, → duże zasoby siły roboczej, zaplecze dla innych regionów, zwłaszcza w branży budowlanej, → przez powiat biegną ważne szlaki komunikacyjne i turystyczne (granica ze Słowacją i położenie na szlaku drogowym i kolejowym prowadzącym na Ukrainę), → rozwijające się szkolnictwo wyższe, → zasoby energii odnawialnej – wiatr, woda, → bioróżnorodność środowiska przyrodniczego i zasoby naturalne (gaz, ropa, drewno, woda, wody mineralne, zwierzyzna itp.). 	<p style="text-align: center;">Przedsiębiorczość</p> <ul style="list-style-type: none"> → Słaba dostępność komunikacyjna powiatu, utrudniony dostęp do autostrady, → drogi nie spełniają standardów pozwalających na poruszanie się po nich samochodów o dużym tonażu, niski standard techniczny dróg, brak obwodnic, → brak szybkich połączeń kolejowych, brak połączeń kolejowych pomiędzy województwem podkarpackim a małopolskim, → brak liderów działających na rzecz integracji środowiska oraz inicjatyw w kierunku rozwoju, → słabe wsparcie dla przedsiębiorców, słaba sieć instytucji i infrastruktury otoczenia biznesu, → brak porozumienia (zrozumienia) pomiędzy przedsiębiorcami a urzędnikami różnych urzędów, nieufność urzędników (ale i społeczności lokalnej) wobec przedsiębiorców, → niewystraczające możliwości zdobywania doświadczeń zawodowych przez potencjalnych pracowników (brak staży, praktyk itp.), → mała liczba odpowiednio uzbrojonych terenów inwestycyjnych (zwłaszcza w mieście Jaśle), → brak odpowiedniej kadry w niektórych zawodach (metalowcy, mechanicy, hutnicy, informatycy), → niski poziom kształcenia zawodowego, w tym kształcenia z zakresu przedsiębiorczości, nieprzystosowany do potrzeb rynku → niski poziom wykształcenia pracowników, → słaby rozwój przedsiębiorczości, mała ilość nowych firm, → wiele firm powiatu nie dysponuje nowoczesnymi technologiami, wiedzą i urządzeniami,

Turystyka

- produkty regionalne,
- oferta Magurskiego Parku Narodowego, oraz jego przygraniczne położenie,
- enoturystyka, ścieżki winiarskie w powiecie jasielskim, oraz sprzedaż win słowackich w Svidníku (winiarnie),
- zabytki architektury drewnianej (cerkwie i kościoły) wraz z wyznakowanymi szlakami turystycznymi,
- zabytkowe cmentarze, w tym miejsca pamięci związane z wojnami światowymi, oraz szlaki tematyczne wiodące przez te obiekty,
- rekonstrukcje i parady historyczne związane z różnymi wydarzeniami z historii regionu, organizowane systematycznie po obu stronach granicy,
- gęsta sieć szlaków turystycznych wiodących przez tereny atrakcyjne przyrodniczo i czyste środowisko naturalne,
- dbałość o zachowanie tradycji i liczne imprezy promujące lokalne produkty (wino, miody, pierogi, rękodzieło, folklor),
- ciekawe dla turysty potrawy i produkty żywnościowe na obszarze pogranicza (nalewki, sery, wędliny, potrawy kuchni polskiej, słowackiej i rusińskiej),
- rzemieślnicy i artyści produkujący tradycyjne wyroby (ceramika, drewno, łyko, haft, tkanina),
- wielokulturowość regionu i liczne obiekty zabytkowe o niej świadczące oraz jej ślady w kulturze regionu.

Rolnictwo

- czyste środowisko naturalne,
- produkcja ekologicznej żywności w tradycyjny sposób.

- słaba wiedza przedsiębiorców o możliwościach rozwoju, firmy nie umieją ubiegać się o środki pomocowe i nie mają czasu na pisanie projektów,
- starostwo powiatowe nie zapewnia odpowiedniej jakości kontaktu z właścicielami firm i pomocy przy rozwiązywaniu ich problemów,
- powiat jest mało aktywny w działaniach na rzecz rozwoju,
- niski poziom pozyskiwania środków pomocowych dla firm i regionu,
- mała intensywność współpracy transgranicznej: kulturalnej, turystycznej, naukowej, gospodarczej,
- niska podaż nowych miejsc pracy i odpływ ludzi młodych z powiatu,
- ujemne saldo migracji,
- relatywnie wysoka stopa bezrobocia,
- relatywnie niski poziom dochodów ludności,
- mało atrakcyjne warunki zatrudnienia dla ludzi młodych,
- odpływ młodych, wykształconych ludzi,

Turystyka

- niewykorzystane turystycznie zasoby powiatu, mała liczba markowych produktów turystycznych
- słaba rozpoznawalność turystyczna regionu jasielskiego, nie ma kompleksowej promocji regionu,
- zapominane dziedzictwo kulturowe, brak wystarczającej infrastruktury przy obiektach zabytkowych,
- słaby napływ turystów na obszar powiatu,
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyczno-rekreacyjna,
- brak hoteli o dużej ilości miejsc i wysokim standardzie, niewystarczająca baza noclegowa
- gospodarstwa agroturystyczne nie zapewniają odpowiedniego poziomu usług,
- brak autokempingów, kempingów, parkingów turystycznych z zapleczem na

terenie powiatu,

- niedostateczna i nieskuteczna promocja imprez i wydarzeń kulturalnych oraz obiektów kultury i zabytków,
- brak powiatowego Centrum Informacji Turystycznej,
- brak elektronicznego systemu informacji i rezerwacji turystycznej oraz kompleksowej obsługi turystów,
- niski stopień współpracy różnych podmiotów w zakresie tworzenia wspólnej oferty, brak koordynacji imprez kulturalnych organizowanych w powiecie i okolicy (sąsiednie gminy),
- brak informacji turystycznej w miejscach noclegowych (mapki okolicy, foldery i ulotki).
- niskie dochody społeczności lokalnej i wysokie ceny produktów lokalnych,
- brak wspólnej oferty turystycznej pogranicza,
- brak połączeń komunikacyjnych słaba wymiana informacji na pograniczu (choć jest oferta turystyczna),

Rolnictwo

- rozdrobnione, mało wydajne i nisko dochodowe rolnictwo,
- duży udział ludności w rolnictwie,
- mały udział form generowania dochodów z działalności pozarolniczych na obszarach wiejskich,
- brak skutecznej pomocy doradczej dla rolników w prowadzeniu gospodarstw,
- ograniczenia prawne, w tym w sprzedaży bezpośredniej produktów lokalnych,
- brak promocji dla wytwórców indywidualnych.

MOŻLIWOŚCI (SZANSE)	ZAGROŻENIA
<p style="text-align: center;">Przedsiębiorczość</p> <ul style="list-style-type: none"> → pracownicy, którzy wracają z zagranicy i ponownie wchodzą na rynek pracy, → „Jasielska Agora” – regularne spotkania biznesu z samorządem i stowarzyszeniami, → różne rodzaje inkubatorów przedsiębiorczości, w tym inkubatory turystyczne, → powstawanie nowych, uzbrojonych terenów inwestycyjnych, → stały rozwój przemysłu samochodowego w kraju i na świecie, → tańsze i innowacyjne metody produkcji, → zacieśnienie współpracy samorządów lokalnych i kontaktów zewnętrznych, → wypracowanie ponadlokalnego lobbingu, → kontakty międzynarodowe z miastami partnerskimi, → pomysłowość i pracowitość społeczeństwa. <p style="text-align: center;">Turystyka</p> <ul style="list-style-type: none"> → rozwój turystyki, → współpraca z innymi samorządami w dziedzinie rozwoju turystyki i wymiany kulturalnej, → rozwój sportów zimowych, budowa tras do narciarstwa biegowego, → budowa stref rekreacji w tym kąpielisk i przystani wodnych, → strategia rozwoju marki jasielskiej (UM Jasło)-rozwój enoturystyki, → nośna impreza artystyczna o zasięgu krajowym, → szkolenia dla osób, instytucji związanych z tematem turystycznym, 	<p style="text-align: center;">Przedsiębiorczość</p> <ul style="list-style-type: none"> → ograniczona możliwość podnoszenia wynagrodzeń pracowników, → brak długoterminowego planowania w dziedzinie biznesu, → niewypracowanie porozumienia (zrozumienia) pomiędzy przedsiębiorcami a urzędnikami różnych urzędów, → niechęć lub nieufność lokalnych przedsiębiorców jak i całej społeczności do inwestorów zewnętrznych, → za duża „biurokracja” przy składaniu projektów o środki pomocowe, → lokalne MŚP nie są w stanie sięgnąć po duże środki pomocowe (minimalne dopuszczalne wartości projektów są dla nich za wysokie), → odpływ najbardziej wykształconych i aktywnych mieszkańców do innych części kraju i zagranicę. <p style="text-align: center;">Turystyka</p> <ul style="list-style-type: none"> → niechęć części mieszkańców powiatu do podejmowania działalności w zakresie rozwoju turystyki i obsługi turystów, → zniszczenie naturalnego krajobrazu przez przypadkową zabudowę, → niechęć mieszkańców (niepoinformowanej części) do podejmowanych działań turystycznych, → niska świadomość lokalnej społeczności o wartości kulturowej dziedzictwa materialnego, → utrudniony dostęp do zabytków, z uwagi na niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną,

- szkoły- edukacja turystyczna,
- produkty komplementarne,
- wspólna platforma informacyjna,
- wspólne imprezy sportowe i turystyczne,
- wspólny lub koordynowany kalendarz imprez dla turystów,
- rozwój produktów regionalnych, możliwość nabycia ich przez turystów-kreowanie szlaków turystycznych łączących miejsca gdzie powstają wyroby rzemieślnicze,
- tworzenie produktów turystycznych w oparciu o tradycyjne potrawy i produkty żywnościowe.

Rolnictwo

- rosnący popyt na zdrową żywność,
- przetwórstwo „zdrowej żywności” ze zdrowych produktów, ekogospodarstwa,
- nowe rodzaje upraw, np. winorośl,
- infrastruktura internetowa na terenach wiejskich,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i możliwości zbytu produktów rolnych,
- rozwój agroturystyki oraz gospodarstw specjalistycznych- np. edukacyjnych,
- rozwój rzemiosła artystycznego, tradycje kulturalne,
- wina jasielskie –możliwość zakupu w winnicach,
- szersza promocja (krajowa i międzynarodowa) istniejących festiwali, imprez opartych o produkty regionalne.

- tworzenie ścisłych rezerwatów przyrody co skutkuje zamknięciem terenu dla ruchu turystycznego,
- likwidacja szlaków turystycznych,
- konkurencja ze strony Bieszczadów,
- za mało środków na promocję turystyki,
- niewystarczająca infrastruktura turystyczna.

Rolnictwo

- upadek przedsiębiorstw skupujących płody rolne,
- zbyt rygorystyczne przestrzeganie przepisów sanitarnych,
- brak wsparcia dla rolników w zakresie prowadzenia hodowli i upraw,
- zmiany klimatyczne i coraz częstsze kataklizmy niszczące uprawy, klęski żywiołowe.

Infrastruktura

- niedostateczne zabezpieczenia przeciwpowodziowe, wpływające na ograniczenie terenów inwestycyjnych,
- niedostateczne zabezpieczenia zaopatrzenia w wodę w okresach suszy i braku opadów.

2. Obszar Sfera Społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → miejsca czynnego kultu religijnego, → wysoka atrakcyjność turystyczno-rekreacyjna Beskidu Niskiego i Magurskiego Parku Narodowego, → silna tożsamość i tradycje kulturowe oraz bogactwo materialnego dziedzictwa kulturowego. → potencjał usług społecznych (zdrowie, edukacja, kultura, pomoc społeczna) stolicy powiatu, → struktura wiekowa ludności, → rozwijające się szkolnictwo wyższe, → aktywność i inicjatywa środowisk lokalnych oraz liczna populacja ludności z wykształceniem średnim i zawodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> → Niewystarczająca oferta usług specjalistycznych przychodni lekarskich, → niedostosowanie Szpitala Specjalistycznego w Jaśle do wymogów dot. placówek służby zdrowia → niewystarczający poziom opieki medycznej i pomocy społecznej dla zwiększającej się populacji osób starszych → - niedostosowanie profilu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy → niski poziom edukacji mieszkańców wsi, → mała oferta zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowych na wsi, → mała możliwość kształcenia młodzieży w filiach szkolnictwa wyższego, → niski poziom czynnego uczestnictwa mieszkańców w kulturze, → utrudniony dostęp do zabytków i obiektów muzealnych - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa, → zbyt mało żłobków i przedszkoli, → niski poziom wiedzy mieszkańców o własnym regionie i o krajach sąsiednich.
MOŻLIWOŚCI (SZANSE)	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → zmiana struktury kształcenia w szkołach średnich, → nowe, zawodowe szkoły policealne z nowoczesnymi parkami maszyn, → nowoczesne szkolnictwo zawodowe, z dostępem do zaawansowanych technologii. 	<ul style="list-style-type: none"> → wzrost poziomu patologii społecznych, → wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne, → brak efektywnego wykorzystania szkół wiejskich i ich sal gimnastycznych w godzinach pozalekcyjnych, → brak wykorzystania możliwości lokalnych twórców i rzemieślników do edukacji młodzieży, → wzrost liczby osób starszych potrzebujących całodziennego opieki .

3 Obszar – Sfera Instytucjonalna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Euroregion Karpacki, → „Beskid Niski” jako marka turystyczna → pogranicze – jako atrakcja turystyczna, → mały ruch turystyczny- zachowane piękno przyrody i krajobrazu → sanktuaria- miejsca kultu religijnego, tradycja chrześcijańska (cerkwie i kościoły, tradycja), → znane obiekty przyciągające turystów (Karpacka Troja, winnice, zabytki z listy Unesco, Dolina Śmierci, parki narodowe i krajobrazowe), → kultura rusińska (łemkowska) po obu stronach granicy, w tym festiwal w Svidniku. 	<ul style="list-style-type: none"> → słaby stan infrastruktury (drogi, kanalizacja, wodociągi), → mała liczba oczyszczalni ścieków, brak składowisk odpadów, mały udział odpadów sortowanych, → brak dostatecznych zabezpieczeń przeciwpowodziowych i osuwiskowych, → słabe zaplecze rekreacyjno-sportowe, → degradacja obiektów kulturalnych, → brak aktywnej organizacji turystycznej typu Lokalnej Organizacji Turystycznej → nieuczestniczenie w imprezach regionalnych ogólnopolskich i zagranicznych powodu braku środków, → region nie budzący skojarzeń (brak lokalnej marki, znanej atrakcji, czy charakterystycznego obiektu), → za dużo organizacji, które nie działają spójnie ze sobą (marnują potencjał i zasoby), → niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu. → małe zaangażowanie mieszkańców, → „odporność” mieszkańców na zmiany i innowacje.
MOŻLIWOŚCI (SZANSE)	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → budowa zbiornika wodnego w Kątach-Myscowej, → multimodalny transport kolejowy, → remonty szlaków kolejowych prowadzone ze środków pomocowych przez Marszałka Województwa, → zakładanie stowarzyszeń zrzeszających grupy danego rodzaju 	<ul style="list-style-type: none"> → luka infrastrukturalna występująca na obszarach wiejskich w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej i telekomunikacji, → spadek znaczenia jasielskiego węzła kolejowego, → marginalizacja południowej części województwa, w tym powiatu jasielskiego. → niszczenie naturalnego środowiska przez nieprzemyślaną, przypadkową

produktów- np. winiarzy, pszczelarzy,

- integracja Lokalnych Grup Działania w powiecie jasielskim,
- wspólne działania partnerów, konsolidacja działań, w tym promocji,
- programy edukacji regionalnej,
- możliwość legalnej sprzedaży produktów lokalnych (wypracowana przez lokalne samorządy, osoby wpływowe, posłów; wpływ na legislację ułatwiającym lokalnym podmiotom-rolnikom, instytucjom turystycznym i okołoturystycznym sprzedaż produktów lokalnych).

zabudowę,

- zanik krajobrazu wiejskiego cennego z punktu widzenia turystyki,
- brak współdziałania JST ponad podziałami politycznymi,
- słaba wymiana informacji pomiędzy partnerami współpracy,
- bierność społeczna.

2. Hierarchizacja problemów powiatu jasielskiego

Najważniejsze problemy powiatu jasielskiego jakie zgłaszali uczestnicy konsultacji to:

5 najważniejszych problemów w zakresie rozwoju gospodarczego powiatu

LP	Opis
1	Słaba dostępność komunikacyjna zewnętrzna i wewnętrzna.
2	Niska atrakcyjność inwestycyjna i brak inwestorów zewnętrznych.
3	Słaba promocja powiatu, zwłaszcza w turystyce.
4	Przeszkody administracyjne w rozwijaniu przedsiębiorstw.
5	Małe możliwości zmiany źródła lub uzyskania dodatkowych dochodów dla rolników.

5 najważniejszych problemów w sferze społecznej

LP	Opis
1	Duża liczba osób bezrobotnych.
2	Niski poziom dochodów mieszkańców.
3	Problemy demograficzne (emigracja mieszkańców, starzenie się społeczeństwa).
4	Problemy społeczne (dostęp do usług zdrowotnych, wzrost zachorowań, patologie).
5	Za mało rozwinięta infrastruktura dla usług publicznych.

5 najważniejszych problemów w sferze instytucjonalnej

LP	Opis
1	Zły stan infrastruktury, szczególnie drogowej, w tym brak dobrego połączenia z autostradą i drogami szybkiego ruchu .
2	Nieskoordynowane działania instytucji, nie wykorzystujące optymalnie posiadanych zasobów powiatu.
3	Małe zaangażowanie mieszkańców powiatu w działania rozwojowe, „odporność” na innowacje.
4	Różnice pomiędzy poziomem rozwoju terenów wiejskich i miejskich.
5	Zanik tradycyjnego krajobrazu powiatu, z uwagi na zmiany kulturowe oraz niszczenie przypadkową zabudową.

IV. MISJA I WIZJA ROZWOJU POWIATU

MISJA POWIATU JASIELSKIEGO

POWIAT JASIELSKI W SPOSÓB INNOWACYJNY I ZRÓWNOWAŻONY WYKORZYSTUJE POSIADANY POTENCJAŁ DLA DOBRA MIESZKAŃCÓW

WIZJA ROZWOJU POWIATU JASIELSKIEGO

POWIAT JASIELSKI ZAPEWNI MIESZKAŃCOM MOŻLIWOŚCI KORZYSTANIA Z FUNKCJONALNEGO UKŁADU URBANISTYCZNEGO I KOMUNIKACYJNEGO, CZYSTEGO ŚRODOWISKA, DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, POZWOLI UZYSKAĆ NOWOCZESNE WYKSZTAŁCENIE ORAZ ZAPEWNI WYSTARCZAJĄCĄ ILOŚĆ MIEJSC PRACY W INNOWACYJNYCH PRZEDSIĘBIORSTWACH I GOSPODARSTWACH ROLNYCH.

V. POLA STRATEGICZNE ROZWOJU POWIATU

Diagnoza sytuacji strategicznej powiatu jasielskiego uzasadnia ustalenie czterech pól strategii jego rozwoju, w których zawarte są cele służące realizacji wizji rozwoju powiatu:

POLE STRATEGICZNE 1. Zrównoważony rozwój gospodarczy powiatu w oparciu o inteligentne specjalizacje Podkarpacia

Pole to wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2020”, w obszar KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA - Cel 1- Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej.

Rozwój gospodarczy powiatu powinien opierać się głównie o firmy działające w branżach zwanych Inteligentnymi specjalizacjami Podkarpacia, tj.:

- lotnictwo i kosmonautyka,
- jakość życia,
- informatyka,

➤ telekomunikacja.

O ile pierwsza z nich- lotnictwo i kosmonautyka- obecnie nie jest w powiecie mocno rozwinięta i szanse na powstanie znaczących firm tych specjalizacji są małe, o tyle pozostałe 3 specjalizacje mogą stanowić główny kierunek rozwoju, szczególnie ta związana z jakością życia.

Przedsiębiorczość

Rozwój gospodarczy to decydujący czynnik rozwoju całego powiatu. Bez wzrostu dochodów mieszkańców i wzrostu dochodów z podatków trudno będzie rozwijać usługi publiczne, chronić środowisko czy rozwijać infrastrukturę.

Celem jest rozwój przedsiębiorczości we wszystkich obszarach aktywności społecznej- produkcji, turystyce, rolnictwie i wszystkich innych branżach. Szczególnie ważne jest wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw, by mogły konkurować na rynkach krajowych i zagranicznych.

Potrzebne jest wspieranie małych i średnich firm powiatu, aby mogły rozbudowywać swój potencjał, zwłaszcza wykorzystując dostępne możliwości dofinansowania inwestycji, szkoleń i promocji. Wsparcie takie powinno zachęcać mieszkańców do większej aktywności na rynku pracy i zakładania nowych przedsiębiorstw, co jest szczególnie ważne dla terenów wiejskich i osób rezygnujących z rolnictwa. Nowe firmy , w początkowym okresie działalności powinny mieć szczególne wsparcie, tak aby utrzymały się na rynku i zbudowały potencjał pozwalający na utrzymanie trwałych miejsc pracy.

Popierać należy tworzenie klastrów branżowych, tworzenie i rozwój organizacji wspierania biznesu, stowarzyszeń przedsiębiorców. Należy też rozwijać współpracę między przedsiębiorcami a administracją, szkolnictwem i organizacjami pozarządowymi.

Konieczna jest promocja gospodarcza powiatu, w zakresie przyciągania inwestycji zewnętrznych jak i w zakresie promowania produktów istniejących w powiecie firm. Szczególnie ważna wydaje się współpraca z krajami sąsiednimi, zwłaszcza ze Słowacją i Ukrainą, gdzie firmy powiatu jasielskiego mogłyby w stosunkowo łatwy sposób zdobywać nowe rynki zbytu.

Należy wspierać nowoczesne sposoby edukacji zawodowej, oraz kształcenie dopasowane do potrzeb rynku pracy.

Turystyka

Powiat Jasielski posiada bardzo duży potencjał do rozwoju działalności turystycznej, jednak do tej pory turystyka nie była traktowana jako branża która ma przynosić dochody mieszkańcom a raczej jako dziedzina związana z rekreacją i wypoczynkiem mieszkańców.

Działania dotyczące rozwoju turystyki powinny przyczyniać się do zmiany sposobu myślenia o turystyce i wykorzystywania turystyki jako znaczącego źródła dochodów mieszkańców powiatu. Powinny być skierowane na gospodarcze wykorzystanie posiadanego potencjału przyrodniczego, kulturowego i ludzkiego oraz na zwiększanie dochodów z turystyki i branż pokrewnych.

Uwzględnić należy zadania związane z rozwojem narzędzi internetowych i mobilnych wspomagających turystykę, stworzenie i promocję marek regionalnych oraz produktów turystycznych, zwłaszcza transgranicznych.

Dobre produkty turystyczne można przygotować we współpracy z partnerami słowackimi, wykorzystując przygraniczne położenie powiatu. Dla wielu turystów z centralnej Polski wypoczywających w regionie, dodatkowy wyjazd zagranicę, choćby na Słowację jest dużą atrakcją. Podobieństwo górskich regionów pogranicza Polski i Słowacji pozwala przygotować ciekawą ofertę turystyczną, wykorzystując posiadane zasoby – zarówno te podobne jak i te różne po stronie polskiej i słowackiej.

Działalność ta powinna dawać znaczące przychody ludności powiatu, zwłaszcza tej z jego południowej części.

Wpierać należy tworzenie zintegrowanych produktów turystycznych obejmujących większe obszary, np. Beskid Niski. Konieczna będzie tu współpraca z sąsiednimi powiatami a nawet sąsiadami ze Słowacji.

W celu rozwoju marek regionalnych i produktów turystycznych w powiecie jasielskim należy podejmować dodatkowe działania mające na celu integrację osób i firm oferujących produkty turystyczne i tradycyjne, promocję już istniejących marek oraz marek o największym potencjale, ułatwienia sprzedaży produktów tradycyjnych, informowanie mieszkańców o potencjale jaki posiadają oraz o możliwości wykorzystania tego potencjału do zwiększenia swoich dochodów.

Priorytetem jest również ułatwienie turystom i mieszkańcom dostępu do atrakcji turystycznych, obiektów turystycznych i kulturalnych, jak np. drewnianych kościołów i cerkwi, wydłużenie sezonu turystycznego przez promowanie tworzenia produktów turystycznych na sezon jesienny i zimowy oraz produktów turystycznych całorocznych.

Wspierane powinny być działania związane z lepszym zagospodarowaniem turystycznym rzek i stawów, w tym stawów tworzonych z dawnych żwirowisk. Konieczne jest tworzenie kąpielisk, łowisk dla wędkarzy i turystów, szlaków kajakowych, przystani wodnych itp.

Rolnictwo

Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych w powiecie utrudnia organizację produkcji i sprzedaży produktów rolnych, za to czyste środowisko i łagodny klimat sprzyjają rozwojowi pracochłonnego ale dochodowego rolnictwa ekologicznego. Konieczne jest wspieranie upraw ekologicznych i ekologicznej hodowli zwierząt.

Bardzo ważne jest tworzenie na terenach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem, np. w przedsiębiorstwach przetwórstwa spożywczego, a także w usługach dla rolnictwa i dystrybucji wytworzonych płodów rolnych. Szkolenia i dodatkowe kursy zawodowe powinny dać mieszkańcom wsi umiejętności zakładania i prowadzenia własnych przedsiębiorstw, a także umiejętności zawodowe w potrzebnych na wsi dziedzinach usług.

Ważne jest wspieranie rolników powiatu w wykorzystaniu dostępnych środków pomocowych na rozwój produkcji rolnej w ich gospodarstwach, unowocześnianie tych gospodarstw i wykorzystywanie w nich nowoczesnych sposobów produkcji.

Priorytetem jest wspieranie produkcji i sprzedaży produktów tradycyjnych, wyrobów rękodzieła i płodów rolnych świeżych i przetworzonych. Wskazane jest wykorzystanie w gospodarstwach nowoczesnych technologii- zarówno w przetwórstwie jak i w pośrednictwie sprzedaży.

POLE STRATEGICZNE 2 Poprawa jakości i dostępności usług publicznych

Pole to wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2020”, w obszar KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY Cel 2- Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców.

Aby ograniczyć spadek liczebności mieszkańców powiatu, migrację i emigrację oraz poprawić jakość życia mieszkańców potrzebna jest zdecydowana poprawa jakości usług publicznych- szczególnie ochrony zdrowia i pomocy społecznej, edukacji, kultury, rekreacji i wypoczynku.

Celem działań w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców jest zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego poprzez podniesienie jakości świadczonych usług medycznych i dostępności do placówek opieki zdrowotnej. Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia przyczyni się do poprawy jakości świadczeń zdrowotnych i ich dostępności. Rozbudowany i zmodernizowany zostanie Szpital Specjalistyczny w Jaśle oraz inne placówki ochrony zdrowia. Zwiększenie dostępności do świadczeń medycznych i skrócenie czasu oczekiwania na świadczenia zdrowotne przyczyni się do zmniejszenia wyłączenia społecznego i absencji zawodowej.

W dziedzinie pomocy społecznej celem jest pomoc osobom zagrożonym marginalizacją, wykluczeniem społecznym oraz osobom niepełnosprawnym. Konieczne jest wzmocnienie działań w zakresie wychowania i profilaktyki oraz doskonalenie systemu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Konieczne jest skoordynowanie działań różnych jednostek działających w obszarze pomocy społecznej przede wszystkim Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Do działań tych powinny zostać włączone organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, bezdomnych itd. Kontynuować należy likwidację barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.

W dziedzinie edukacji należy kontynuować modernizację bazy lokalowej szkół i placówek oświatowych oraz zapewnienie dobrej bazy do nauki zawodu w szkołach zawodowych poprzez tworzenie pracowni zawodowych wyposażonych w nowoczesne urządzenia, funkcjonujące na współczesnym rynku pracy.

Należy chronić dziedzictwo kulturowe powiatu, zarówno to materialne jak i niematerialne, wspierać poznawanie regionu i jego historii, szczególnie przez młodzież szkolną, organizować imprezy promujące lokalne tradycje, w tym rzemiosła tradycyjnego, kulinarne oraz wspierać lokalnych twórców kultury.

Dla poprawy zdrowia mieszkańców powiatu należy wspierać sport i aktywny wypoczynek, szczególnie poprzez wspieranie klubów i stowarzyszeń sportowych, organizację imprez sportowych w tym masowych- dostępnych dla wszystkich chętnych. Konieczne jest też modernizowanie i rozbudowanie infrastruktury służącej uprawianiu sportu oraz służącej rekreacji.

Imprezy kulturalne, sportowe, rekreacyjne powinni zostać ujęte w jednym, skoordynowanym kalendarzu imprez w powiecie, który powinien być dostępny dla mieszkańców i turystów dużo wcześniej niż zaplanowane imprezy.

W wyniku realizacji celu działania nastąpi podniesienie standardu życia mieszkańców, co daje również możliwość zwiększenia inwestycji w sektorze usług, zwłaszcza tych związanych z jakością życia.

Konieczne jest wspieranie służb Straży Pożarnej, w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury, wyposażenia w sprzęt i odpowiednich szkoleń. Wpierać należy też dalszą budowę wałów przeciwpowodziowych, obiektów małej retencji, instalacji monitorujących zagrożenia i systemów ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami.

W dziedzinie bezpieczeństwa mieszkańców oprócz tradycyjnych działań konieczne jest zapewnienie bezpieczeństwa cyfrowego i prowadzenie edukacji mieszkańców, szczególnie dotyczącej nowych typów zagrożeń związanych z internetem i cyberprzestrzenią, korzystaniem z e-usług, dbaniem o bezpieczeństwo danych osobowych i biometrycznych.

POLE STRATEGICZNE 3. Poprawa spójności i rozwijanie potencjału powiatu

Pole to wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2020”, w obszar SIEĆ OSADNICZA-

Cel 3- Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu.

Celem jest poprawa konkurencyjności powiatu poprzez budowę technicznej infrastruktury bazowej, służącej przede wszystkim rozwojowi gospodarczemu powiatu, w tym jego obszarów wiejskich oraz optymalizacji wykorzystywania tej infrastruktury w połączeniu z innymi zasobami powiatu.

Priorytetem w zakresie infrastruktury jest dla powiatu budowa i modernizacja infrastruktury drogowej i kolejowej, w tym połączenie z autostradą i krajową siecią kolejową oraz zapewnienie spójności powiatu poprzez dopasowaną do potrzeb sieć komunikacyjną, dającą mieszkańcom dostęp do usług publicznych i miejsc pracy.

Priorytetem w zakresie wykorzystywania infrastruktury i innych zasobów powiatu jest rozwój współpracy wewnątrz powiatu oraz rozwój współpracy regionalnej i międzynarodowej. Wpieraną powinno być tworzenie zintegrowanych z sąsiednimi powiatami usług komunikacyjnych, komunalnych oraz wspólna promocja regionu.

Wspierane powinny być inwestycje poprawiające dostęp do Internetu, tworzenie internetowych baz danych w dziedzinach ważnych dla życia mieszkańców powiatu i przedsiębiorstw w nim działających, tworzenie aplikacji mobilnych i infrastruktury dla usług wykorzystujących telefony komórkowe- jak. np. elektroniczne bilety, opłaty za parkowanie, rezerwacja miejsc.

W zakresie rozwoju terenów wiejskich powiatu celem jest podniesienie poziomu cywilizacyjnego tych terenów, przeciwdziałanie ich marginalizacji, utrzymanie lub poprawa jakości środowiska, zapobieganie problemom społecznym związanym z niskimi dochodami mieszkańców.

Priorytetem jest poprawa dostępu gospodarstw wiejskich i przedsiębiorców do infrastruktury technicznej, a przez to zwiększenie liczby przedsiębiorstw zlokalizowanych na wsi i zwiększenie zatrudnienia poza rolnictwem. Powinno to również spowodować wzrost dochodów osiąganych przez mieszkańców wsi.

POLE STRATEGICZNE 4. Racjonalne wykorzystanie środowiska naturalnego

Pole to wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2020”, w obszar ŚRODOWISKO I ENERGETYKA -Cel 4- Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa.

Celem głównym jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju powiatu, uwzględniającego ochronę środowiska i środowiskowych zasobów powiatu oraz bezpieczeństwo mieszkańców w ich środowisku.

Priorytetem są działania zmierzające do poprawy systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych, zabezpieczenia zasobów wodnych, ograniczenie ilości zanieczyszczeń w powiecie i rejonie przedostających się do powietrza, wód i gleb, efektywna gospodarka odpadami, ich segregacja, jak również zapobieganie tworzeniu się dzikich wysypisk.

Promowane powinno być wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza do ogrzewania. Pozwoli to zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza tzw. niska emisja spalin z domowych kotłowni, jak również przyczyni się do zmniejszenia wydatków ludności powiatu na ogrzewanie. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i innych obiektów oraz wykorzystanie w nich odnawialnych źródeł energii powinno zmniejszyć koszty ich eksploatacji.

Należy również zwrócić uwagę na działania mające na celu zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, szczególnie jeśli chodzi o mniej dostrzegane typy zanieczyszczeń- takie jak hałas, zanieczyszczenie sztucznym światłem czy zanieczyszczenie elektromagnetyczne.

VI. CELE I ZADANIA W POSZCZEGÓLNYCH POLACH STRATEGICZNYCH

CEL GŁÓWNY

Podjęcie wymienionych wyzwań rozwojowych, we współpracy z liderami środowiska lokalnego, jest podstawą sformułowania celu generalnego *Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022*, którym jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców powiatu poprzez efektywne i zrównoważone wykorzystanie dostępnych zasobów dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Wizja rozwoju powiatu i cel główny *Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022* zostaną urzeczywistnione poprzez realizację priorytetów ogólnych i celów częściowych, a te z kolei zostaną osiągnięte poprzez realizację szeregu zadań i projektów.

1. Priorytety ogólne, cele i kierunki działań oraz najważniejsze zadania

Poniżej przedstawiono zestawienie pól strategicznych wraz z głównymi priorytetami i celami. Priorytety i cele wynikają z przeprowadzonej analizy problemów społeczno-gospodarczych powiatu, analizy SWOT, również z analizy dostępnych zasobów powiatu i potencjalnych źródeł finansowania zadań.

RYSUNEK 7. POLA STRATEGICZNE

POLE STRATEGICZNE 1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY POWIATU W OPARCIU O INTELIGENTNE SPECJALIZACJE PODKARPACIA

Priorytet 1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności i sieci współpracy

Cel 1 Tworzenie bazy do rozwoju przedsiębiorczości i wspieranie jej rozwoju

1. Tworzenie warunków do zakładania nowych oraz prowadzenia istniejących firm.
2. Podejmowanie działań w kierunku powstawania uzbrojonych terenów inwestycyjnych i ich promocja.
3. Aktywizacja różnych środowisk powiatu w działaniach na rzecz rozwoju i współpracy, tworzenie sieci współpracy BIZNES – EDUKACJA – SAMORZĄD.
4. Współpraca w tworzeniu i działalności lokalnych Organizacji Wspierania Biznesu.
5. Współpraca regionalna w zakresie rozbudowy i promocji potencjału gospodarczego regionu, oraz w zakresie wspólnego pozyskiwaniu inwestorów.

Cel 2 Dywersyfikacja działalności gospodarczej

1. Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w kluczowych specjalizacjach powiatu i regionu.
2. Tworzenie warunków dla innowacyjnych pomysłów na przedsiębiorczość.
3. Dostosowywanie kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy.

Priorytet 2 Rozwój oferty turystycznej

Cel 1 Powiat jako miejsce atrakcyjne dla turystów

1. Skoordynowana informacja turystyczna i promocja powiatu.
2. Stworzenie jednolitego systemu obsługi ruchu turystycznego.
3. Tworzenie innowacyjnych produktów turystycznych, w tym produktów e-turystyki.
4. Współpraca regionalna i międzynarodowa w zakresie promocji i rozwoju turystyki.
5. Tworzenie zintegrowanych produktów turystycznych w regionie.
6. Tworzenie i promocja powiatowych i regionalnych marek turystycznych.

Cel 2 Działania w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej

1. Poprawa dostępności do posiadanych zasobów turystycznych.
2. Promowanie i podejmowanie działań na rzecz tworzenia produktów turystycznych powiatu.
3. Podejmowanie działań na rzecz rozbudowy bazy noclegowej i gastronomicznej.
4. Wykorzystanie i rozbudowa infrastruktury terenów nadzecznych.
5. Budowa ścieżek rowerowych i spacerowych oraz parkingów turystycznych wraz zapleczem.
6. Tworzenie zasobów technicznych dla produktów e-turystyki.

Priorytet 3 Rozwój rolnictwa i kreowanie pozarolniczych źródeł dochodów na wsi

Cel 1 Wzrost efektywności gospodarstw rolnych

1. Tworzenie warunków do powstawania i rozwoju gospodarstw ekologicznych.
2. Tworzenie warunków do przygotowania i sprzedaży bezpośredniej świeżych i przetworzonych produktów rolnych.
3. Podejmowanie działań na rzecz zmiany zakresu i sposobów upraw na bardziej dochodowe.
4. Działania na rzecz wzrostu konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.

Cel 2 Kreowanie pozarolniczych źródeł dochodu

1. Aktywizacja społeczności wiejskiej w kierunku podejmowania działalności pozarolniczej.
2. Promocja produktów regionalnych, tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

POLE STRATEGICZNE 2 POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

Priorytet 1 Poprawa jakości infrastruktury usług publicznych

Cel 1 Poprawienie stanu infrastruktury społecznej

1. Budowa, rozbudowa, modernizacja oraz polepszenie efektywności energetycznej infrastruktury oświatowej, kulturalnej i pomocy społecznej, w tym domów pomocy społecznej.
2. Budowa, rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowo-rekreacyjnego pałaców oświatowych.
3. Tworzenie zaplecza dla zaspokajania potrzeb w zakresie miejsc opieki nad dziećmi, seniorami oraz osobami niepełnosprawnymi.

Cel 2 Rozbudowa infrastruktury usług zdrowotnych

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia, w tym Szpitala Specjalistycznego w Jaśle.
2. Podejmowanie działań w zakresie zapewnienia mieszkańcom powiatu całodobowego dostępu do podstawowych, zabiegowych i psychiatrycznych usług medycznych.

Cel 3 Rozwój e-usług

1. Rozwój infrastruktury i promocja e-usług, w tym z zakresu e-Administracji.
2. Edukacja mieszkańców powiatu w zakresie bezpiecznego korzystania z e-usług.
3. Rozwój i promocja e-usług udostępniających dane dotyczące infrastruktury przestrzennej.

Priorytet 2 Poprawa dostępności usług zdrowotnych i pomocy społecznej

Cel 1 Promocja zdrowia i poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców

1. Promocja zdrowego stylu życia.
2. Profilaktyka i wczesna diagnostyka chorób, w tym chorób nowotworowych, zakaźnych i psychicznych.
3. Podejmowanie działań w zakresie zapewnienia mieszkańcom powiatu całodobowego dostępu do podstawowych usług medycznych.
4. Zapobieganie i profilaktyka chorób cywilizacyjnych.

Cel 2 Działania na rzecz osób zagrożonych marginalizacją lub wykluczeniem społecznym

1. Aktywizacja osób wykluczonych w życiu zawodowym i społecznym.
2. Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej i ośrodków wsparcia o zasięgu ponadgminnym.
3. Pomoc rodzinom we właściwym pełnieniu swoich funkcji (np. karty dużej rodziny i karty seniora).
4. Podejmowanie działań na rzecz podwyższania jakości i rozwoju różnych form opieki i pomocy dziecku i rodzinie.
5. Prowadzenie i promowanie rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej.
6. Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej.
7. Rozwój i doskonalenie funkcji społecznych Ośrodka Interwencji Kryzysowej.
8. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i promowanie prawidłowych metod wychowawczych.

Cel 3 Wspieranie rozwoju aktywności osób niepełnosprawnych oraz osób przewlekle chorych psychicznie

1. Aktywizacja oraz integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.
2. Likwidowanie barier funkcjonalnych dla osób niepełnosprawnych, w tym w cyberprzestrzeni.
3. Promowanie i koordynowanie imprez integracyjnych dla osób niepełnosprawnych.
4. Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej.

Priorytet 3 Rozwój usług edukacyjnych dla wszystkich grup wiekowych

Cel 1 Podniesienie efektywności kształcenia zawodowego dla rynku pracy

1. Rozwój nowoczesnego kształcenia zawodowego w oparciu o istniejącą bazę dydaktyczną szkół zawodowych przy ścisłej współpracy z Powiatowym Ośrodkiem Edukacji Nauczycieli w Jaśle oraz Centrum Kształcenia Praktycznego w Jaśle.

2. Nauka przedsiębiorczości w tym kreowanie nowoczesnych programów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości, przy współpracy podmiotów gospodarczych.
3. Stworzenia systemu umożliwiającego szybkie przekwalifikowanie zawodowe oraz zdobycie nowych umiejętności zawodowych.
4. Podniesienie jakości oraz stabilności systemu kształcenia ustawicznego.

Cel 2 Podniesienie poziomu jakości edukacji w szkołach ponadgimnazjalnych

1. Powiązanie planów rozwoju szkół z metodami uzyskiwania i utrzymywania wysokiej jakości edukacji.
2. Wprowadzenie wysokich standardów nauczania przedmiotów matematyczno – przyrodniczych i języków obcych oraz zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych.
3. Stworzenie warunków do rozwoju uczniom szczególnie zdolnym oraz certyfikacja ich umiejętności.
4. Stworzenia możliwości uczestnictwa w zajęciach dodatkowych dla uczniów słabych i o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
5. Stworzenie w szkołach zaplecza umożliwiającego wykorzystanie do celów edukacyjnych najnowszych zdobyczy nauki i techniki.
6. Doskonalenie działań i rozwój Powiatowego Ośrodka Edukacji Nauczycieli w Jaśle.

Cel 3 Wzmocnienie funkcji wychowawczej jednostek edukacyjnych

1. Działania na rzecz zmniejszania zagrożeń związanych z uzależnieniami.
2. Promocja zdrowego stylu życia, zachowań proekologicznych, uprawiania sportu i turystyki wśród dzieci i młodzieży.
3. Promowanie lokalnego patriotyzmu oraz budowanie tożsamości lokalnej.
4. Stworzenie systemu wspomagania młodzieży, rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
5. Rozwój pozalekcyjnych form edukacyjnych wraz z integracją edukacji z kulturą i pomocą społeczną.

Priorytet 4 Wykorzystanie usług kulturalnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego

Cel 1 Rozwój i promocja kultury i dziedzictwa powiatu

1. Kreowanie lokalnych przemysłów kultury.
2. Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu kultury.
3. Promocja dziedzictwa kulturowego powiatu.

Cel 2 Ochrona kultury i dziedzictwa powiatu

1. Ochrona zabytków.
2. Podejmowanie działań w zakresie mecenatu nad lokalnymi twórcami kultury i rzemiosła tradycyjnego.
3. Wspieranie instytucji i organizacji chroniących i promujących dziedzictwo kulturowe.

Priorytet 5 Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców

1. Poprawa bezpieczeństwa ludności poprzez zapobieganie, monitorowanie i zwalczanie zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych.
2. Tworzenie, realizacja i wspieranie programów prewencyjnych ukierunkowanych na wzrost bezpieczeństwa w powiecie.
3. Podejmowanie działań służących wzbogaceniu i modernizacji bazy materialnej oraz jakości wyposażenia służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.
4. Budowanie klimatu zaufania mieszkańców do służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców.
5. Edukacja mieszkańców w zakresie zachowania bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni.

Priorytet 6 Rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego

1. Tworzenie warunków do działalności instytucji i organizacji działających na rzecz lokalnej społeczności w tym organizacji działających na rzecz młodzieży oraz osób niepełnosprawnych.
2. Wspieranie klubów sportowych i organizacji działających na rzecz sportu i rekreacji.
3. Rozwój mechanizmów ekonomii społecznej, w tym rozwój spółdzielni socjalnych, centrów integracji społecznych.
4. Wykorzystanie potencjału społecznego seniorów - centra integracji dla seniorów.
5. Stworzenie warunków do efektywnej współpracy organizacji pozarządowych z samorządami lokalnymi.

POLE STRATEGICZNE 3 POPRAWA SPÓJNOŚCI I ROZWIJANIE POTENCJAŁU POWIATU

Priorytet 1 Poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej

Cel 1 Poprawa dostępności i jakości infrastruktury komunikacyjnej powiatu

1. Przebudowa istniejących i budowa nowych dróg i mostów wraz z infrastrukturą towarzyszącą
2. Działania w kierunku lepszego powiązania sieci dróg powiatowych z siecią dróg wyższej kategorii.
3. Działania w zakresie zapobiegania degradacji dróg i mostów w wyniku klęsk żywiołowych oraz w zakresie usuwania skutków żywiołu.
4. Działania w kierunku zakończenia modernizacji linii kolejowej Rzeszów- Jasło oraz modernizacji linii kolejowej Stróże- Zagórz i lepszego wykorzystania tych linii do transportu osobowego i towarowego.
5. Budowa lądowiska dla helikopterów sanitarnych.
6. Współpraca lokalna, regionalna i międzynarodowa na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu i regionu.

Cel 2 Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

1. Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej.
2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w obiektach jednostek powiatowych, w tym przebudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej.
3. Zadania w zakresie przeciwdziałania skutkom powodzi.
 - 3.1 Podejmowanie działań na rzecz budowy zbiornika wodnego Kąty – Myscowa oraz lokalnych zbiorników przeciwpowodziowych.
 - 3.2 Podejmowanie działań w celu modernizacji i uzupełnienia obwałowań przeciwpowodziowych.
4. Zadania w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy.
 - 4.1 Promowanie budowy przydomowych zbiorników na wody opadowe oraz systemów rozpraszania tej wody.
 - 4.2 Działania na rzecz budowy lokalnych zbiorników retencyjnych.

Cel 3 Poprawa dostępu do technologii informacyjnych

1. Tworzenie warunków dla budowy szerokopasmowej sieci internetowej.
2. Rozbudowa infrastruktury technicznej wspierającej e-usługi.
3. Tworzenie miejsc publicznego dostępu do internetu.
4. Poprawa bezpieczeństwa infrastruktury informatycznej i e-usług.

**Priorytet 2
Rozwój obszarów wiejskich*****Cel 1 Infrastruktura techniczna na terenach wiejskich***

1. Współdziałanie w zakresie budowy i modernizacji podstawowej infrastruktury technicznej (w tym wodno-kanalizacyjnej, gazowej, elektrycznej, telekomunikacyjnej, oświetleniowej).
2. Tworzenie i modernizowanie infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych.
3. Modernizacja przestrzeni wiejskiej, w tym odbudowa i poprawa stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi.

Cel 2 Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej

1. Tworzenie warunków do rozwoju instytucji i organizacji działających na terenach wiejskich.
2. Organizowanie i koordynowanie działań, w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci w szkołach na terenach wiejskich.
3. Współdziałanie w zakresie rozwoju doradztwa zawodowego i możliwości przekwalifikowania się mieszkańców wsi.

Priorytet 3 Poprawa spójności przestrzennej i ładu przestrzennego

Cel 1 Wsparcie integracji instytucjonalnej

1. Rozwój współpracy w zakresie planowania przestrzennego pomiędzy powiatem i gminami oraz powiatem i sąsiednimi JST.
2. Rozwój i integracja systemów informacji przestrzennej wraz z rozbudową baz danych.
3. Rozwój współpracy dotyczącej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców.
4. Rozwój współpracy regionalnej i międzynarodowej powiatu jasielskiego.

Cel 2 Poprawa spójności i ładu przestrzennego

1. Modernizacja i rozwój infrastruktury transportowej oraz optymalizacja rozkładu jazdy do potrzeb mieszkańców.
2. Poprawa dostępności komunikacyjnej terenów rekreacyjnych i turystycznych.
3. Rewitalizacja przestrzeni i tworzenie miejsc atrakcyjnych dla mieszkańców i turystów.
4. Zachowanie tradycyjnego krajobrazu i przywracanie jakości obszarom zdegradowanym krajobrazowo.

POLE STRATEGICZNE 4 RACJONALNE WYKORZYSTANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Priorytet 1 Działania z zakresu ochrony środowiska oraz ochrona zasobów przyrodniczych

Cel 1 Doskonalenie systemu gospodarki odpadami

1. Rozbudowa systemu segregacji, zbiórki i odzysku odpadów. Recykling odpadów.
2. Podejmowanie działań w celu minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów, wdrażanie nowych technologii przetwarzania i wykorzystywania odpadów.
3. Przeciwdziałanie i likwidacja nielegalnych wysypisk oraz rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji.

Cel 2 Ochrona wód, gleb i powietrza

1. Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu.
2. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb.
3. Ochrona oraz zwiększanie zasobów wodnych i retencja.
4. Ochrona przed hałasem.
5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym, w tym zanieczyszczeniem sztucznym światłem.

Cel 3 Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

1. Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska.
 - 1.1 Zapobieganie i ograniczanie ryzyka zanieczyszczenia środowiska wynikającego z wypadków w transporcie na drogach.
 - 1.2 Minimalizacja zagrożeń ekologicznych oraz zapobieganie skutkom nadzwyczajnych zagrożeń.
 - 1.3 Budowa systemu monitorowania zagrożeń i informowania mieszkańców o zagrożeniach.
2. Zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin.
3. Rozwój współpracy w zakresie ochrony środowiska.
 - 3.1 Współpraca w zakresie wzajemnego ostrzegania przed zagrożeniami z poza granicy powiatu.
 - 3.2 Współdziałanie przy zmniejszaniu i zapobieganiu zanieczyszczeniom przenoszonym się przez granicę (zanieczyszczenia wody i powietrza, w tym elektromagnetyczne i promieniotwórcze).

Priorytet 2 Efektywne wykorzystywanie energii i korzystanie z zasobów środowiska**Cel 1 Efektywne wykorzystanie energii**

1. Promowanie wykorzystania odnawialnych zasobów energii.
2. Efektywne i innowacyjne wykorzystanie energii z różnych źródeł.
3. Edukacja dotycząca efektywnego i ekologicznego korzystania z energii.

Cel 2 Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

1. Doskonalenie funkcjonowania obszarów chronionych.
 - 1.1 Wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju na obszarach chronionych oraz wiejskich.
 - 1.2 Rozsądne użytkowanie lasów, zwiększenie lesistości terenów powiatu.
2. Ochrona tradycyjnego krajobrazu powiatu.
3. Poprawa estetyki nieruchomości na terenie powiatu.
4. Ochrona obszarów zieleni i zadrzewień na terenach miejskich oraz gminnych.

Cel 3 Edukacja ekologiczna

1. Promocja i wspieranie działań mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.
2. Poprawa systemu informowania mieszkańców o aktualnym stanie środowiska.
3. Promowanie ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów i ich selektywnej zbiórki.
4. Edukacja dotycząca racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska.

2. Proponowane źródła finansowania zadań

Realizowane przez Starostwo Powiatowe i jednostki organizacyjne powiatu działania służące realizacji wyznaczonych w Strategii celów finansowane będą z budżetu powiatu oraz źródeł dodatkowych - takich jak fundusze pomocowe Unii Europejskiej, dotacje czy partnerstwo publiczno-prywatne.

Budżet powiatu

Budżet powiatu jasielskiego będzie źródłem finansowania wielu celów i zadań założonych w Strategii. Będą to jednak głównie zadania mniejsze i najpilniejsze. Pomimo faktu, że wysokość dochodów budżetu i jego wielkość corocznie wzrastają, środki możliwe do przeznaczenia na inwestycje infrastrukturalne w danym roku nie są wielkie i wobec mnogości potrzeb niewystarczające. Również zaciąganie nowych kredytów nie jest możliwe w nieskończoność. Dlatego ważne jest efektywne gospodarowanie posiadanymi środkami budżetowymi i wspieranie w pierwszej kolejności takich zadań, które będą mogły przynosić oszczędności (jak termomodernizacje) lub generować dochody (jak rozwój przedsiębiorczości czy nowe inwestycje).

Uzupełnieniem finansowania dla niektórych zadań mogą być środki przekazane z budżetów gmin powiatu, w zakresie wspólnej z gminami realizacji niektórych zadań oraz budżet państwa w zakresie zleconych zadań administracji państwowej oraz dotacji (np. na drogi).

Fundusze pomocowe

W celu realizacji *Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego 2016-2022* duży nacisk należy położyć na efektywne i skuteczne zdobywanie i wykorzystywanie funduszy pomocowych przez powiat jasielski, zarówno przez starostwo powiatowe, poszczególne gminy i miasto, przez instytucje rynku pracy i przedsiębiorstwa, jak i całą społeczność lokalną powiatu. Środki pomocowe stanowiąc będą bowiem podstawowe źródło finansowania najważniejszych i największych zadań Strategii. Konieczne jest dobre przygotowanie inwestycji pod względem dokumentacyjnym, nawiązywanie współpracy z wieloma partnerami, jak również wspieranie instytucji i organizacji pozyskujących środki na cele niezwiązane z inwestycjami, ale ważne dla mieszkańców powiatu, jak pomoc społeczna, zwalczanie bezrobocia czy rozwój turystyki i współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury.

Podstawowymi narzędziami realizacji Strategii mogą być:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, szczególnie w zakresie realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju i wspierania działań Lokalnych Grup Działania.
- Krajowe programy operacyjne (PO) na okres programowania 2014-2020 tj. PO Inteligentny Rozwój, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Wiedza Edukacja Rozwój, PO Polska Cyfrowa, PO Polska Wschodnia, PO Pomoc Techniczna oraz inne programy krajowe jak Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej Interreg V, (szczególnie programy Rzeczpospolita Polska- Republika Słowacka, Europa Centralna, Region Morza Bałtyckiego, oraz Polska-Białoruś -Ukraina).
- Inne, ogólnoeuropejskie programy współpracy, np.: Erasmus+, Horyzont2020, Kreatywna Europa, Cosme, „Łącząc Europę”
- Program rozwoju krajów Grupy Wyszehradzkiej- Visegrad Fond

Partnerstwo publiczno-prywatne

Każde z zadań inwestycyjnych wymaga wypracowania konkretnych koncepcji ukierunkowania i znalezienia dla nich optymalnej metody wdrożenia i realizacji. Brak środków budżetowych powoduje, że zamiar zaproszenia prywatnych inwestorów do współfinansowania i wykonywania zadań publicznych staje się coraz bardziej atrakcyjny. Proces pozyskania inwestora oparty jest o polskie prawo, ustawę o zamówieniach publicznych. Infrastruktura wybudowana przez inwestora prywatnego po wygaśnięciu umowy staje się własnością powiatu.

Każde przedsięwzięcie, w którym występuje współpraca sektora prywatnego z podmiotem publicznym wymaga konsultacji społecznych dla zdobycia szerokiej akceptacji a konsultacje muszą zostać poprzedzone negocjacjami z pracownikami sektora publicznego (przedsiębiorstwa komunalne), których stanowiska pracy mogłyby ulec likwidacji lub też sposób wykonywania obowiązków podlegałby istotnym zmianom w rezultacie przekształcenia przedsiębiorstwa.

Dodatkowe oszczędności może przynieść innowacyjny model tzw. inżynierii finansowej przedsięwzięcia, a szczególnie możliwość łączenia środków finansowych pochodzących z różnych źródeł.

Ważnym zadaniem w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego jest opracowanie i wdrożenie procedur takiej współpracy w ramach małych i średnich inwestycji- zwłaszcza w turystyce i edukacji.

Realizacja zadań strategii przez inne podmioty

Działania służące realizacji celów strategii podejmowane przez inne instytucje, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i osoby prywatne mogą być finansowane z ich środków własnych, odpowiednich programów pomocowych i dotacji, jak również ze środków pozyskanych w ramach zbiorów publicznych.

VII. MONITORING I OCENA REALIZACJI STRATEGII

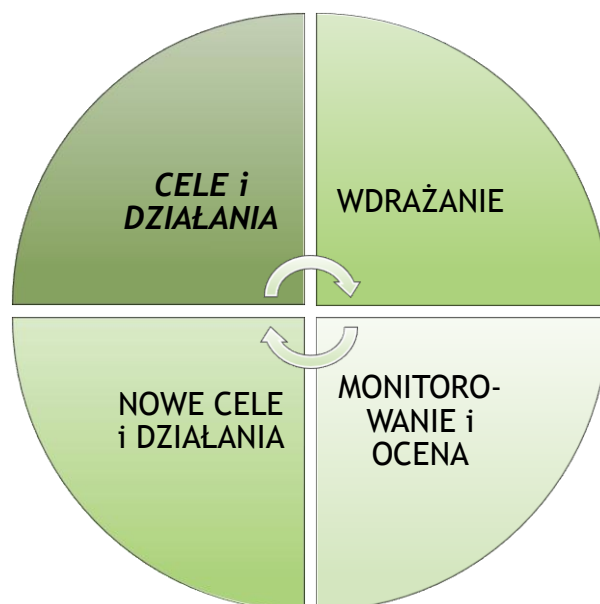
Strategia jest dokumentem wskazującym cele i działania zmierzające do poprawy sytuacji w określonych obszarach społeczno-gospodarczego życia powiatu. Sposób i efekty realizacji tych celów powinny być monitorowane. Ciągłe zmienia się też zewnętrzne otoczenie w jakim funkcjonuje powiat, trzeba więc uwzględniać zachodzące zmiany również w celach i zadaniach Strategii rozwoju.

Starostwo Powiatowe w Jaśle odpowiada za monitoring i ocenę realizacji celów zawartych w Strategii.

Monitoring realizacji Strategii będzie odbywał się w dwóch etapach:

- roczne sprawozdania z realizacji celów i priorytetów działań, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań i ich rezultatów;
- analiza wskaźnikowa, realizowana za pomocą wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów strategicznych, dająca odpowiedź na pytanie na ile wyniki podejmowanych działań przekładają się na osiągnięte rezultaty społeczno-gospodarcze.
-

RYСУNEK 8. ETAPY REALIZACJI, MONITORINGU I OCENY STRATEGII

1. Harmonogram monitorowania

Lp.	Zadania	Odpowiedzialni za realizację	Termin wykonania
1	Przedkładanie informacji z przebiegu realizacji celów Strategii	Naczelnicy wydziałów starostwa /samodzielne stanowiska starostwa /. Dyrektorzy, kierownicy jednostek organizacyjnych wg kompetencji.	Raz w roku, poprzez Zarząd Powiatu na ręce Przewodniczącego Rady Powiatu.
2	Organizowanie debat strategicznych w przypadku zmiany istotnych uwarunkowań zewnętrznych lub wewnętrznych mających znaczenie dla oceny aktualności Strategii.	Przewodniczący Rady Powiatu.	W zależności od potrzeb.
3	Organizowanie debat strategicznych z udziałem osób tworzących wcześniej Strategię dla oceny jej aktualności.	Przewodniczący Rady Powiatu.	Raz na 2 lata.
4	Wprowadzanie zmian w Strategii związanych z zachodzącymi, istotnymi zmianami w otoczeniu powiatu.	Przewodniczący Rady Powiatu. Zarząd Powiatu.	W zależności od potrzeb.

2. Rezultaty podejmowanych działań i wskaźniki ich realizacji

Aby móc kontrolować bieżącą realizację *Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022* potrzebne jest posiadanie mierników, pokazujących zmianę stanu w dziedzinach określonych w *Strategii* czyli efektywny sposób monitorowania postępów zaplanowanych działań.

POLE STRATEGICZNE 1. Zrównoważony rozwój gospodarczy powiatu w oparciu o inteligentne specjalizacje Podkarpacia

Jednostka koordynująca działania w tym obszarze:

1. Wydział Rozwoju, Promocji i Spraw Społecznych.
2. Powiatowy Urząd Pracy.
3. Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa – w zakresie rolnictwa i leśnictwa.

Przedsiębiorczość

Podejmowane działania w zakresie rozwoju przedsiębiorczości powinny dać następujące efekty:

- wzrost ilości innowacyjnych sektorów działalności gospodarczej,
- zwiększenie wartości inwestycji przedsiębiorstw,
- rozwój przedsiębiorczości mieszkańców,
- wzrost liczby i znaczenia stref i parków przemysłowych, sfer działalności gospodarczej, itp.
- wzmocnienie współpracy w zakresie tworzenia i transferu innowacji pomiędzy instytucjami akademickimi, jednostkami naukowymi oraz przedsiębiorstwami,
- wzrost liczby przedsiębiorstw, w szczególności w sektorach nietradycyjnych,
- powiększenie lokalnej sieci przedsiębiorstw,
- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w powiecie, zwiększenie stopy zatrudnienia,
- zwiększenie dostępu do informacji o nowoczesnych, innowacyjnych technologiach i możliwościach ich wdrażania w powiecie, promocja istniejących innowacyjnych wdrożeń.

Proponowane wskaźniki realizacji zadań:

LP	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO POMIARU
1	Stopa bezrobocia	GUS
2	Przyrost miejsc pracy w ciągu roku	GUS
3	Liczba nowych przedsiębiorstw	GUS
4	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	GUS
5	Powierzchnia terenów uzbrojonych i przygotowanych pod inwestycje	GUS
6	Ilość pozyskanych środków unijnych na 1000 mieszkańców	GUS
7	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca	GUS
8	Liczba i zakres przedsięwzięć we współpracy z partnerami z zagranicy (w tym ze Słowacji i Ukrainy)	Dane własne starostwa powiatowego

Turystyka

Podejmowane działania w zakresie rozwoju turystyki powinny dać następujące efekty:

- wzrost atrakcyjności danego terenu dla inwestorów branży turystycznej i turystów,
- wzrost zatrudnienia w sektorze kultury i turystyki oraz w strefach okółoturystycznych, także gospodarki pośrednio związanej z turystyką,
- wzrost udziału kultury i turystyki w tworzeniu PKB,
- zróżnicowanie oferty turystycznej i kulturalnej,
- tworzenie produktów turystycznych i marek powiatu,
- liczba produktów turystycznych powiatu.

Proponowane wskaźniki realizacji zadań:

LP	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO POMIARU
1	Liczba miejsc noclegowych w powiecie	GUS
2	Liczba udzielonych noclegów	GUS
3	Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym	GUS
4	Liczba muzeów	GUS

5	Liczba odwiedzających muzea	GUS
6	Liczba gospodarstw agroturystycznych	Urzędy Gmin,
7	Liczba podmiotów zrzeszonych w klastrach, Lokalnej Organizacji Turystycznej.	Dane LOT, klastrow.
8	Liczba firm w powiecie (w tym z branży turystycznej)	GUS
9	Liczba kempingów i pól namiotowych	GUS, Dane własne starostwa powiatowego, gmin
10	Liczba nowo wytyczonych szlaków turystycznych	Dane własne starostwa powiatowego, gmin
11	Liczba wykreowanych lokalnych produktów markowych na terenie powiatu	Dane własne starostwa powiatowego, gmin
12	Długość wybudowanych turystycznych ścieżek rowerowych	Dane własne starostwa powiatowego, gmin

Rolnictwo

Podjęmowane działania w zakresie rozwoju rolnictwa powinny dać następujące efekty:

- wzrost efektywności działalności rolniczej i leśnej
- wprowadzanie ekologicznych i innowacyjnych sposobów uprawy
- wzmocnienie działalności instytucji współpracy rolników
- wsparcie dla produkcji i sprzedaży produktów tradycyjnych i ekologicznych

Proponowane wskaźniki realizacji zadań:

LP	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO POMIARU
1	Średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym	ARMIR
2	Liczba podmiotów działających w sektorze rolno-spożywczym	GUS
3	Liczba grup producenckich	Dane własne starostwa powiatowego, gmin
4	Liczba gospodarstw ekologicznych	Dane własne starostwa powiatowego, gmin
5	Liczba targowisk	Dane własne starostwa powiatowego, gmin
6	Liczba podmiotów działających w sektorze leśnym	GUS

POLE STRATEGICZNE 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych

Jednostka koordynująca działania w tym obszarze:

1. Wydział Edukacji- edukacja.
2. Wydział Rozwoju, Promocji i Spraw Społecznych- ochrona zdrowia, kultura.
3. Wydział Inwestycji - infrastruktura społeczna.
4. Wydział ds. Koordynacji działań Powiatowych Służb, Inspekcji i Straży- bezpieczeństwo.
5. Wydział Geodezji- w zakresie udostępniania danych systemu informacji przestrzennej.
6. Wydział Organizacji i Kadr- w zakresie e-usług administracyjnych.

Podejmowane działania w zakresie poprawy jakości i dostępności usług publicznych powinny dać następujące efekty:

- zwiększenie poziomu inwestycji w placówkach oświatowych,
- zwiększenie liczby uczniów i studentów kształcących się w szkołach ponadgimnazjalnych kończących się maturą i na uczelniach wyższych,
- zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców,
- podniesienie stopnia wykształcenia mieszkańców (także zwiększanie udziału osób dorosłych w doksztalcaniu się),
- podniesienie poziomu i umiejętności zawodowych mieszkańców powiatu,
- zwiększenie dostępności usług w zakresie doradztwa zawodowego,
- wzrost kwalifikacji społeczności lokalnej,
- poprawa jakości prowadzenia zajęć dydaktycznych,
- poprawa infrastruktury ochrony zdrowia, w tym rozbudowanie Szpitala Specjalistycznego w Jaśle,
- podniesienie jakości świadczonych usług medycznych, a także poprawa stanu zdrowotności mieszkańców,
- zwiększenie dostępu do obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- zwiększenie dostępności e-usług i e-administracji,
- stworzenie nowych stref rekreacji, parków edukacyjno-rekreacyjnych,
- zwiększenie zainteresowania mieszkańców aktywnym wypoczynkiem i sportem.

Proponowane wskaźniki realizacji zadań:

LP	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO POMIARU
1	Liczba szkół	Dane własne starostwa powiatowego, GUS
2	Liczba uczniów/studentów	Dane własne starostwa powiatowego GUS
3	Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów dydaktycznych	Dane własne starostwa powiatowego
4	Zdawalność matur (w technikach i liceach)	GUS, Centrala Komisja Egzaminacyjna
5	Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów infrastruktury społeczno-edukacyjnej	Dane własne starostwa powiatowego
6	Liczba zmodernizowanych jednostek ochrony zdrowia	Dane własne starostwa

		powiatowego
7	Liczba produktów e-Administracji dostępnych dla mieszkańców powiatu	Dane własne starostwa powiatowego
8	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej	Dane własne starostwa powiatowego
9	Liczba stref sportu i rekreacji	Dane własne starostwa powiatowego
10	Liczba masowych imprez sportowych organizowanych na terenie powiatu	Dane własne starostwa powiatowego
11	Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów sportowych	Dane własne starostwa powiatowego
12	Liczba obiektów użyteczności publicznej przystosowanych dla osób niepełnosprawnych	Dane własne starostwa powiatowego

POLE STRATEGICZNE 3. Poprawa spójności i rozwijanie potencjału powiatu

Jednostka koordynująca działania w tym obszarze:

1. Powiatowy Zarząd Dróg w Jaśle- drogi powiatowe.
2. Wydział Inwestycji – infrastruktura, w tym infrastruktura terenów wiejskich.
3. Wydział Rozwoju, Promocji i Spraw Społecznych- współpraca, koordynacja działań.
4. Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa – w zakresie ochrony środowiska i rolnictwa.

Rozwijanie potencjału powiatu i poprawa jego spójności

Podejmowane działania w zakresie budowy infrastruktury technicznej powinny dać następujące efekty:

- skrócenie czasu podróży pomiędzy wybranymi ośrodkami,
- poprawę stanu technicznego i przepustowości dróg,
- poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- wzrost liczby inwestycji zewnętrznych (w tym zagranicznych),
- zmniejszenie negatywnego oddziaływania transportu na otoczenie,
- dostarczanie mieszkańcom powiatu oraz przedsiębiorstwom wody pitnej o odpowiednich parametrach fizyko – chemicznych w stosunku do zapotrzebowania,
- ograniczenie ilości nieoczyszczonych ścieków komunalnych odprowadzanych bezpośrednio do wód powierzchniowych,
- wzrost liczby mieszkańców mających dostęp do kanalizacji,
- rozwój oferty e-Administracji czyli umożliwianie mieszkańcom załatwianie spraw urzędowych przez internet,
- wzrost wykorzystania Internetu wśród ludności, w szczególności na obszarach wiejskich,

- zwiększenie liczby wspólnych przedsięwzięć innowacyjnych,
- zwiększenie atrakcyjności powiatu dla inwestorów,
- promocja powiatu w zakresie oferty inwestycyjnej i turystycznej,
- wzmocnienie spójności powiatu, poprawę integracji społeczeństwa,
- rozwój współpracy instytucjonalnej.

Proponowane wskaźniki realizacji zadań:

LP	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO POMIARU
1	Długość wybudowanych dróg powiatowych	GUS, Dane własne powiatu
2	Długość zmodernizowanych dróg powiatowych	Dane własne starostwa powiatowego
3	Liczba wybudowanych obiektów mostowych	Dane własne starostwa powiatowego
4	Długość wybudowanych chodników	Dane własne starostwa powiatowego
5	Długość wybudowanych dojazdowych ścieżek rowerowych	Dane własne starostwa powiatowego
6	Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych	Dane własne starostwa powiatowego
7	Długość wybudowanej sieci wodociągowej	GUS
8	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	GUS
9	Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej	GUS
10	Powierzchnia uzbrojonego terenu	GUS
11	Liczba stacji benzynowych	GUS
12	Liczba parkingów z zapleczem turystycznym (wiaty, toalety)	Dane własne starostwa powiatowego
13	Liczba i zakres przedsięwzięć we współpracy z sąsiednimi gminami	Dane własne starostwa powiatowego
14	Liczba punktów konsultacyjno-doradczych dla mieszkańców	Dane własne starostwa powiatowego

Tereny wiejskie

Podejmowane działania w zakresie rozwoju obszarów wiejskich powinny dać następujące efekty:

- wzrost aspiracji edukacyjnych młodzieży wiejskiej, podniesienie poziomu jej wykształcenia, zwłaszcza kwalifikacji zawodowych,
- zwiększenie zatrudnienia poza rolnictwem,
- poprawa dostępu wiejskich gospodarstw i przedsiębiorców do infrastruktury technicznej,
- zwiększenie liczby przedsiębiorstw lokalizujących się na obszarach wiejskich,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej terenów wiejskich,
- zwiększenie dochodów gmin i mieszkańców,
- spadek liczby osób na wsi korzystających z opieki społecznej,
- zwiększenie udziału dochodów z turystyki w dochodach gmin i mieszkańców,
- rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.

Proponowane wskaźniki realizacji zadań:

LP	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO POMIARU
1	Liczba osób które rozpoczęły pozarolniczą działalność gospodarczą	GUS, ARMIR
2	Liczba gospodarstw agroturystycznych	Dane własne starostwa powiatowego
3	Liczba firm w branży przetwórstwa rolno-spożywczego	GUS
4	Udział pracujących w sektorze rolniczym w ogólnej liczbie pracujących	GUS
5	Powierzchnia użytków rolnych na 1 mieszkańca	GUS
6	Liczba osób które skorzystały z funduszy strukturalnych	ARMIR
7	Liczba przedsiębiorstw działających na terenach wiejskich	GUS
8	Wysokość przeciętnego wynagrodzenia mieszkańców terenów wiejskich powiatu	GUS
9	Liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej	GUS

POLE STRATEGICZNE 4. Racjonalne wykorzystanie środowiska naturalnego

Jednostka koordynująca działania w tym obszarze:

1. Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa- edukacja ekologiczna.
2. Wydział Inwestycji – infrastruktura dot. ochrony środowiska.
3. Wydział Rozwoju, Promocji i Spraw Społecznych – promocja ekologicznych zachowań.

Podejmowane działania w zakresie racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska naturalnego powinny dać następujące efekty:

- zmniejszenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska,
- ograniczenie negatywnego wpływu odpadów na wody podziemne, powietrze atmosferyczne i gleby,
- wspieranie systemów informacyjnych i monitoring ochrony środowiska,
- powstawanie baz danych o środowisku,
- zmniejszenie zużycia zasobów środowiska, w tym zmniejszanie zużycia energii elektrycznej,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i zwiększenie stopnia udziału energii odnawialnej w zużyciu ogółem nośników energii.

W dziedzinie monitorowania stanu środowiska współpracować należy z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

LP	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO POMIARU
1	Wielkość terenów podlegających ochronie	GUS
2	Długość istniejącej kanalizacji	GUS
3	Wielkość emisji pyłów	GUS, WIOŚ
4	Ilość energii produkowanej ze źródeł odnawialnych	Dane własne starostwa powiatowego
5	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków	GUS, Dane własne starostwa powiatowego
6	Liczba utworzonych baz danych o stanie środowiska	Dane własne starostwa powiatowego
7	Liczba stacji monitorujących stan środowiska	WIOŚ, Dane własne starostwa powiatowego
8	Liczba obiektów poddanych termoizolacji	Dane własne starostwa powiatowego

VIII. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI STRATEGIAMI I DOKUMENTAMI

W trakcie opracowywania *Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022* uwzględniono kontekst ogólnokrajowy i regionalny, wyrażony najpełniej w Strategii Rozwoju Kraju 2020 i w Strategii Rozwoju Województwa- Podkarpackie 2020. Dokumenty te identyfikują główne problemy i wyznaczają priorytety rozwojowe regionu i kraju.

Głównym celem Strategii Rozwoju Kraju 2020 jest przyspieszenie rozwoju Polski i podniesienie poziomu i jakości życia Polaków. Wyższy standard życia można uzyskać poprzez wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych, ułatwienie dostępu do edukacji i szkoleń, co prowadzi do podwyższenia poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenia kwalifikacji zawodowych obywateli, wzrostu zatrudnienia i wydajności pracy.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 wyznacza cele i działania służące podnoszeniu konkurencyjności regionu oraz przełamywaniu istniejących jeszcze strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych. Ramy strategii wojewódzkiej wyznaczają cztery główne obszary strategiczne, tj.: konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, kapitał ludzki i społeczny, sieć osadnicza, środowisko i energetyka.

Dodatkowo starano się zapewnić zgodność strategii z zapisami następujących dokumentów:

- Zintegrowana Strategia Świadczenia Usług Publicznych dla jasielskiego obszaru funkcjonalnego na lata 2014-2020.
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jasielskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r.
- Dokumentacja projektu „Dla spójności i dostępności – analiza możliwości rozwojowych obszaru krośnieńsko-jasielskiego”, w tym m.in. „Strategia Beskidu Niskiego z elementami rozwoju rynku pracy oraz dywersyfikacji aktywności gospodarczej dla funkcjonalnego obszaru krośnieńsko-jasielskiego” oraz „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla powiatu jasielskiego”.
- Krajowe Programy Operacyjne.
- Strategie sąsiednich JST.

Powiązanie *Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego* z programami strategicznymi, w ramach których możliwa będzie realizacja wielu projektów, finansowanych ze środków Unii Europejskiej, umożliwi łatwiejsze aplikowanie o te środki, zarówno przez instytucje powiatowe jak i organizacje pozarządowe czy przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu. Składane projekty przyczyniać się będą do zdynamizowania rozwoju powiatu poprzez wsparcie inwestycji infrastrukturalnych, ograniczanie bezrobocia, wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia, wsparcie przedsiębiorstw przechodzących restrukturyzację oraz sfery dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich. Pozwolą również na rozwój turystyki, lepszą promocję powiatu i ochronę jego kultury oraz rozbudowę infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia.

IX. ZAŁĄCZNIKI

1. Harmonogram prac nad strategią.
2. Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania celów strategii
3. Zgodność celów strategii powiatu ze strategią wojewódzką
4. Bibliografia i źródła danych

Harmonogram prac nad strategią

Harmonogram opracowania Strategii Powiatu Jasielskiego			
Lp.	Nazwa działania	Termin Wykonania	Uwagi/Wykonawcy
1	Powołanie zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022	czerwiec 2015	Starosta Jasielski
2	Uzgodnienie harmonogramu działań i jego akceptacja	czerwiec 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
3	Dokonanie analizy stanu obecnego:		Pracownicy starostwa powiatowego
	-analiza obecnej sytuacji powiatu;	sierpień 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
	-propozycja głównych kierunków rozwoju powiatu- zdefiniowanie celów, do jakich ten rozwój powinien zmierzać.	wrzesień 2015	
4	Konsultacje społeczne mające na celu uzgodnienie propozycji głównych kierunków rozwoju i obszarów problemowych oraz głównych celów strategii- I konsultacje społeczne	lipiec 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii Aktorzy społeczni (Liderzy)
5	Przygotowanie wersji roboczej Strategii- po konsultacjach społecznych (obszary, cele oraz propozycje zadań i projektów)	wrzesień 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
7	Konsultacje społeczne propozycji Strategii- II konsultacje społeczne	wrzesień 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
8	Czas na zgłaszanie poprawek	wrzesień 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
9	Uzgodnienie i wprowadzenie poprawek wynikających z konsultacji społecznych	październik 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
10	Przygotowanie i przedstawienie propozycji strategii Radzie Powiatu	listopad 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
11	Konsultacje społeczne propozycji strategii- Czas na zgłaszanie poprawek	listopad-grudzień 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
12	III konsultacje społeczne	grudzień 2015	Starostwo – zespół ds. opracowania strategii
15	Przyjęcie przez Radę Powiatu Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022	styczeń 2016	Rada Powiatu Jasielskiego
16	Publikacja strategii (internet, druk)	styczeń 2016	Starostwo Powiatowe w Jaśle
17	Promocja strategii	styczeń 2016	Starostwo Powiatowe w Jaśle

Potencjalne źródła finansowania poszczególnych celów strategii z dostępnych funduszy pomocowych

Najważniejsze, dostępne dla instytucji z obszaru powiatu jasielskiego programy pomocowe, na lata 2016-2020:

1. RPO WP- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego
2. POWER- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
3. POPC- Program Operacyjny Polska Cyfrowa
4. POIR Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
5. POPW- Program Operacyjny Polska Wschodnia
6. POIŚ- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
7. PROW- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
8. PORYBY - Program Operacyjny Rybactwo i Morze
9. „Erasmus +”- Program Unii Europejskiej na rzecz kształcenia , szkolenia , młodzieży i sportu (szczególnie podprogramy: Comenius, Leonardo da Vinci, Grundtvig, Młodzież w działaniu, Sport).
10. FW- Fundusz Wyszehradzki
11. NFOŚ- Programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska (w tym program LIFE)
12. FIO- Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
13. Interreg V A PL-SK- Program Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska – Słowacja (program transgraniczny).
14. Interreg V B EC- Program Współpracy Transgranicznej Interreg V-B Europa Centralna (program transnarodowy).
15. Interreg V B MB- Program Współpracy Transgranicznej Interreg V-B Region Morza Bałtyckiego (program transnarodowy).
16. Interreg VCE- Program Współpracy Transgranicznej Interreg Europa (program międzyregionalny).
17. PWT P-B-U- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina.

**POLE STRATEGICZNE 1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY POWIATU
W OPARCIU O INTELIGENTNE SPECJALIZACJE PODKARPACIA**

<i>Cel w strategii rozwoju powiatu</i>	<i>Potencjalne źródła finansowania poszczególnych celów strategii</i>
Priorytet 1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności i sieci współpracy	
Cel 1 Tworzenie bazy do rozwoju przedsiębiorczości i wspieranie jej rozwoju	RPOWP- Działanie 1.2, 1.3, 7.3, 7.5 POIŚ POIR POWER- Działanie 2.18, 4.1 PROW PORYBY Interreg V A PL-SK- Oś 1, Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE
Cel 2 Dywersyfikacja działalności gospodarczej	RPOWP Działanie 1.3, 7.3, 7.5, 8.5 POIŚ POIR POWER- Działanie 2.18, 4.1 PROW PORYBY Interreg V A PL-SK- Oś 1 Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE POPC- Priorytet 2
Priorytet 2 Rozwój oferty turystycznej	
Cel 1 Powiat jako miejsce atrakcyjne dla turystów	RPOWP- Działanie 2.1, 4.4, 4.5, 6.3, PROW NFOŚiGW Interreg V A PL-SK- Oś 1, Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE

	PWT P-B-U Priorytet 1.1, 1.2
Cel 2 Działania w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej	RPOWP- Działanie 4.5, 5.4, 6.3, 8.5 POPW- Działanie 2.1 PROW NFOŚiGW Interreg V A PL-SK- Oś 1, Oś 2 Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE PWT P-B-U Priorytet 1.1, 1.2
Priorytet 3 Rozwój rolnictwa i kreowanie pozarolniczych źródeł dochodów na wsi	
Cel 1 Wzrost efektywności gospodarstw rolnych	RPOWP- Działanie 7.6 PROW- Inwestycje w środki trwałe, Tworzenie grup EPI PORYBY
Cel 2 Kreowanie pozarolniczych źródeł dochodu	RPOWP- Działanie 6.1, 6.3, 7.1, 7.2, 7.3 PROW- Podstawowe usługi i odnowa miejscowości PORYBY POWER Interreg V A PL-SK- Oś 1 Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE PWT P-B-U Priorytet 1.1, 1.2

POLE STRATEGICZNE 2 POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

<i>Cel w strategii rozwoju powiatu</i>	<i>Potencjalne źródła finansowania poszczególnych celów strategii</i>
Priorytet 1 Poprawa jakości infrastruktury usług publicznych	
Cel 1 Poprawienie stanu infrastruktury społecznej	RPOWP-Działanie 6.2 Interreg V A PL-SK „Erasmus +” Sport

	PWT P-B-U Priorytet 3.1
Cel 2 Rozbudowa infrastruktury usług zdrowotnych	RPOWP- Działanie 6.2, Interreg V A PL-SK POIŚ PWT P-B-U Priorytet 3.1
Cel 3 Rozwój e-usług	RPOWP- Działanie 2.1 POWER- 2.18, 2.19 Interreg V A PL-SK- Oś 1, Oś 3 POPC- Priorytet 2 i 3 Interreg VCE PWT P-B-U Priorytet 2.2
Priorytet 2 Poprawa dostępności usług zdrowotnych i pomocy społecznej	
Cel 1 Promocja zdrowia i poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców	RPOWP- Działania 7.6, 8.3, 8.4 POIŚ POWER- Działanie 5.2 FIO PWT P-B-U Priorytet 3.1
Cel 2 Działania na rzecz osób zagrożonych marginalizacją lub wykluczeniem społecznym	RPOWP- Działania 8.3, 8.4, 8.5 POWER- Działanie 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9 FIO „Erasmus +” Interreg V A PL-SK- Oś 3 PWT P-B-U Priorytet 3.1
Cel 3 Wspieranie rozwoju aktywności osób niepełnosprawnych oraz osób przewlekle chorych psychicznie	RPOWP- Działania 8.1, 8.2 POWER- Działanie 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9 FIO Interreg V A PL-SK- Oś 3

	PWT P-B-U Priorytet 3.1
Priorytet 3 Rozwój usług edukacyjnych dla wszystkich grup wiekowych	
Cel 1 Podniesienie efektywności kształcenia zawodowego dla rynku pracy	RPOWP- Działania 6.4.2, 7.1, 7.2, 7.3, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6 POWER 2.10, 2.13, 2.15 Interreg V A PL-SK- Oś 3 POPC- Priorytet 3 „Erasmus +”: Leonardo da Vinci, Gruntvig PWT P-B-U Priorytet 3.1
Cel 2 Podniesienie poziomu jakości edukacji w szkołach ponadgimnazjalnych	RPOWP- Działanie 9.2, 6.4.3, POWER 2.10, 2.13 Interreg V A PL-SK- Oś 3 Erasmus +
Cel 3 Wzmocnienie funkcji wychowawczej jednostek edukacyjnych	RPOWP-Działanie 6.4.4, 8.4, 9.1, 9.2, 9.6 POWER Interreg V A PL-SK- Oś 1, Oś 3 FIO NFOŚiGW PWT P-B-U Priorytet 1.1 i 1.2
Priorytet 4 Wykorzystanie usług kulturalnych dla rozwoju społeczno- gospodarczego	
Cel 1 Rozwój i promocja kultury i dziedzictwa powiatu	RPOWP- Działanie 4.4 POIŚ- Działanie 8.1 PROW- Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich FIO Interreg V A PL-SK- Oś 1 Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE FW PWT P-B-U Priorytet 1.1
Cel 2 Ochrona kultury	RPOWP- Działanie 4.4

i dziedzictwa powiatu	POIŚ- Działanie 8.1 Interreg V A PL-SK- Oś 1 Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE
Priorytet 5 Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców	RPOWP- Działanie 4.1 POIŚ- Działanie 2.1 POPC- Priorytet 3 PWT P-B-U Priorytet 1.1
Priorytet 6 Rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego	RPOWP- Działanie 4.4, POWER FIO Interreg V A PL-SK, Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE FW NFOŚiGW

POLE STRATEGICZNE 3 POPRAWA SPÓJNOŚCI I ROZWIJANIE POTENCJAŁU POWIATU

<i>Cel w strategii rozwoju powiatu</i>	<i>Potencjalne źródła finansowania poszczególnych celów strategii</i>
Priorytet 1 Poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej	
Cel 1 Poprawa dostępności i jakości infrastruktury komunikacyjnej powiatu	RPOWP-Działanie 5.1, 5.3, 5.4, POPW-Działanie 2.1, 2.2 PROW- Podstawowe usługi i odnowa w miejscowościach na obszarach wiejskich Interreg V B MB, , Interreg V B EC POIŚ- Działanie 4.1, 4.2, 5.1, 5.2 Interreg V A PL-SK- Oś 2 PWT P-B-U Priorytet 2.1 i 3.2

Cel 2 Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	RPOWP- Działanie 4.2, 4.3 POPW Interreg V B MB, , Interreg V B EC POIŚ NFOŚiGW PWT P-B-U Priorytet 3.2
Cel 3 Rozwój dostępu do technologii informacyjnych	RPOWP- Działanie 2.1 POPW Interreg V B MB, , Interreg V B EC POPC- Priorytet 2 i 3 Interreg V A PL-SK- Oś 1, Oś 3
Priorytet 2 Rozwój obszarów wiejskich	
Cel 1 Infrastruktura techniczna na terenach wiejskich	RPOWP- Działanie 3.2, 4.4., 6.3 PROW- Wsparcie dla rozwoju lokalnego, Inwestycje w środki trwałe POIŚ NFOŚiGW PWT P-B-U Priorytet 2.1, 2.2, 3.2
Cel 2 Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej	RPOWP- Działanie 8.1, 8.2, 8.5 PROW- Wsparcie dla rozwoju lokalnego PORYBY POWER POPC- Priorytet 3 Interreg V A PL-SK- Oś 1, Oś 3 „Erasmus +”- PWT P-B-U Priorytet 1.1
Priorytet 3 Poprawa spójności przestrzennej i ładu przestrzennego	
Cel 1 Wspieranie integracji instytucjonalnej	RPOWP- Działanie 2.1, 3.3, 4.1, 5.1, 5.3 w zakresie projektów integrujących wielu partnerów POWER POIŚ PROW- Wsparcie dla rozwoju lokalnego

	<p>Interreg V A PL-SK- Oś 1, Oś 3</p> <p>Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE</p> <p>POPW</p> <p>PWT P-B-U Priorytet 3.2</p>
Cel 2 Poprawa spójności i ładu przestrzennego	<p>RPOWP- Działanie 6.1, 6.3</p> <p>POIŚ- Działanie 2.5,</p> <p>PROW- Inwestycje w środki trwałe, Podstawowe usługi i odnowa w miejscowościach na obszarach wiejskich</p> <p>Interreg V A PL-SK- Oś 1</p> <p>Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE</p> <p>POPW</p> <p>PWT P-B-U Priorytet 2.1, 2.2, 3.2</p>

POLE STRATEGICZNE 4 RACJONALNE WYKORZYSTANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO

<i>Cel w strategii rozwoju powiatu</i>	<i>Potencjalne źródła finansowania poszczególnych celów strategii</i>
Priorytet 1 Działania z zakresu ochrony środowiska oraz ochrona zasobów przyrodniczych	
Cel 1 Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	<p>RPOWP-Działanie 4.2,</p> <p>POIŚ- Działanie 2.2</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>Interreg V A PL-SK- Oś 1</p> <p>Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE</p>
Cel 2 Ochrona wód, gleb i powietrza	<p>RPOWP-Działanie 3.3, 4.3</p> <p>POIŚ-Działanie 2.3</p> <p>PROW- Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>Interreg V A PL-SK- Oś 1</p> <p>Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE</p> <p>PO RYBY</p>

	PWT P-B-U Priorytet 3.2
Cel 3 Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	RPOWP-Działanie 3.3, 4.1, 4.5 POIŚ-Działanie 2.1 NFOŚiGW Interreg V A PL-SK- Oś1, Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE PWT P-B-U Priorytet 3.2
Priorytet 2 Efektywne wykorzystywanie energii i korzystanie z zasobów środowiska	
Cel 1 Efektywne wykorzystanie energii	RPOWP- Działanie 3.1, 3.2 POIŚ-Działanie 1.3, 1.7.1 PO RYBY NFOŚiGW Interreg V A PL-SK- Oś 1 Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE
Cel 2 Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	RPOWP-Działanie 3.3, 4.1, 4.5, 6.1 POIŚ-Działanie 1.7, 2.1, 2.4 NFOŚiGW Interreg V A PL-SK- Oś 1 Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE PWT P-B-U Priorytet 1.2
Cel 3 Edukacja ekologiczna	RPOWP- Działanie 4.5 POIŚ NFOŚiGW Interreg V A PL-SK- Oś 1, Oś3, Interreg V B MB, Interreg V B EC, Interreg VCE „Erasmus +” FW FIO PWT P-B-U Priorytet 1.2

Zgodność celów strategii powiatu ze strategią wojewódzką

POLE STRATEGICZNE 1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY POWIATU W OPARCIU O INTELIGENTNE SPECJALIZACJE PODKARPACIA

<i>Priorytet</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Odpowiadające zapisy w strategii wojewódzkiej</i>
1	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności i sieci współpracy	Priorytet 1.1 Przemysł Priorytet 1.5 Instytucje otoczenia biznesu
2	Rozwój oferty turystycznej	Priorytet 1.3 Turystyka
3	Rozwój rolnictwa i kreowanie pozarolniczych źródeł dochodów na wsi	Priorytet 1.4 Rolnictwo

POLE STRATEGICZNE 2 POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

<i>Priorytet</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Odpowiadające zapisy w strategii wojewódzkiej</i>
1	Poprawa jakości infrastruktury usług publicznych	Priorytet 3.2 Dostępność technologii informacyjnych Priorytet 2.6 Sport powszechny
2	Poprawa dostępności usług zdrowotnych i pomocy społecznej	Priorytet 2.5 Zdrowie publiczne Priorytet 2.4 Włączenie społeczne
3	Rozwój usług edukacyjnych dla wszystkich grup wiekowych	Priorytet 2.1 Edukacja
4	Wykorzystanie usług kulturalnych dla rozwoju społeczno- gospodarczego	Priorytet 2.2 Kultura i dziedzictwo kulturowe
5	Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców	Priorytet 4.1 Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków
6	Rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego	Priorytet 2.3 Społeczeństwo obywatelskie

POLE STRATEGICZNE 3 POPRAWA SPÓJNOŚCI I ROZWIJANIE POTENCJAŁU POWIATU

<i>Priorytet</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Odpowiadające zapisy w strategii wojewódzkiej</i>
1	Poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej	Priorytet 3.1 Dostępność komunikacyjna
2	Rozwój obszarów wiejskich	Priorytet 3.4 Funkcje obszarów wiejskich
3	Poprawa spójności przestrzennej i ładu przestrzennego	Priorytet 3.5 Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu

POLE STRATEGICZNE 4 RACJONALNE WYKORZYSTANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO

<i>Priorytet</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Odpowiadające zapisy w strategii wojewódzkiej</i>
1	Działania z zakresu ochrony środowiska oraz ochrona zasobów przyrodniczych	Priorytet 4.1 Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Priorytet 4.2 Ochrona środowiska
2	Efektywne wykorzystywanie energii i korzystanie z zasobów środowiska	Priorytet 4.3 Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii

Bibliografia i źródła danych

Bibliografia:

1. Strategia Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2020”.
2. Zintegrowana Strategia Świadczenia Usług Publicznych dla jasielskiego obszaru funkcjonalnego na lata 2014-2020.
3. Analiza dla obszaru funkcjonalnego krośnieńsko-jasielskiego.
4. Strategia Beskidu Niskiego z elementami rozwoju rynku pracy oraz dywersyfikacji aktywności gospodarczej dla krośnieńsko-jasielskiego obszaru funkcjonalnego.
5. Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Powiatu Jasielskiego.
6. Obszary Funkcjonalne w Województwie Podkarpackim – opracowanie Regionalnego Biura Planowania Przestrzennego w Rzeszowie.
7. Strategie rozwoju gmin powiatu jasielskiego.
8. Opracowania dotyczące bezrobocia - Powiatowy Urząd Pracy w Jasle.
9. Strategia rozwoju Małopolski.

Strony internetowe:

1. Powiat Jasielski - www.powiat.jaslo.pl
2. Miasto Jasło - www.um.jaslo.pl
3. Gmina Jasło - www.gminajaslo.pl
4. Gmina Brzyska – www.brzyska.pl
5. Gmina Dębowiec- www.debowiec.pl
6. Gmina Kołaczyce- www.kolaczyce.pl
7. Gmina Osiek Jasielski- www.osiekjasielski.pl
8. Gmina Nowy Żmigród – www.nowyzmigrod.eu
9. Gmina Skołyszyn- www.skolyszyn.pl
10. Gmina Tarnowiec- www.tarnowiec.eu
11. Encyklopedia Internetowa Wikipedia –pl.wikipedia.org
12. Główny Urząd Statystyczny - www.gus.pl
13. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020 – www.rpo.podkarpackie.pl
14. Województwo podkarpackie- <http://www.podkarpackie.pl>
15. Informacje o funduszach pomocowych- www.funduszeuropejskie.gov.pl